

Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2021
Stan i struktura demograficzno-społeczna ludności w województwie
opolskim w świetle wyników NSP 2021

National Population and Housing Census 2021
Size, demographic and social structure of the population
in Opolskie Voivodship in the light of the 2021 Census results

Urząd Statystyczny w Opolu Statistical Office in Opole

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Opolu, Opolski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Opole, Opolski Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem
supervised by

Renaty Wasilewskiej

Zespół autorski

Editorial team

Joanna Biernacka, Michał Buczyński, Sylwia Lew, Róża Kuich, dr Danuta Michoń, Maria Mołodowicz,
dr hab. Edyta Szafranek-Stefaniuk

Tłumaczenie

Translation

Michał Buczyński

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Jolanta Bardoń

ISBN 978-83-895556-8-7

Publikacja dostępna na stronie

Publication available on website

<http://opole.stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

Urząd Statystyczny w Opolu przekazuje Państwu opracowanie analityczne pt. „Stan i struktura demograficzno-społeczna ludności w województwie opolskim w świetle wyników NSP” przedstawiające wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, który został przeprowadzony na terenie Polski w okresie od 1 kwietnia do 30 września 2021 r. według stanu na dzień 31 marca 2021 r.

Prezentowana publikacja jest opracowaniem tematycznym dotyczącym stanu i struktury demograficznej ludności, wzbogaconym o charakterystykę społeczną w zakresie kraju urodzenia i posiadanego obywatelstwa, poziomu wykształcenia, niepełnosprawności oraz przynależności narodowo-etnicznej i wyznaniowej. Opracowanie zawiera także charakterystykę osób przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania. Część analityczną wzbogacono prezentacją graficzną w postaci wykresów oraz map, które w usystematyzowany i syntetyczny sposób obrazują zróżnicowanie procesów demograficznych.

Większość rozpatrywanych zagadnień przedstawiono w relacji do przeciętnych wielkości ogólnopolskich i w odniesieniu do wyników poprzedniego spisu, a dodatkowo w wybranych aspektach – w układzie gminnym lub powiatowym. Dane w szerszym zakresie tematycznym opublikowane są w Banku Danych Lokalnych (Narodowe Spisy Powszechne) oraz na stronie GUS w obszarze tematycznym „Spisy Powszechne”.

Analityczne publikacje z wynikami spisu ludności i mieszkań są dostępne w formie książkowej, a także opublikowane na stronie internetowej Urzędu <http://opole.stat.gov.pl>.

Wyrażam nadzieję, że informacje i analizy przedstawione w niniejszej publikacji okażą się przydatne dla szerokiego grona odbiorców danych statystycznych, stanowiąc jednocześnie wsparcie przy podejmowaniu decyzji w procesie planowania i programowania rozwoju województwa opolskiego.

p.o. Dyrektora
Urzędu Statystycznego w Opolu

Renata Wasilewska

Preface

The Statistical Office in Opole is pleased to present you an analytical study titled „Size, demographic and social structure of the population in Opolskie Voivodship in the light of the 2021 Census results”, showing the results of the 2021 National Population and Housing Census, which was carried out in Poland in the period from 1st April to 30th September 2021, as of the 31st March 2021.

The presented publication is a thematic study on the demographic state and structure of the population, enriched with a social characteristics in terms of country of birth and citizenship, level of education, disability as well as national-ethnic and religious affiliation. The study also contains a characteristics of persons staying in collective accommodation facilities. The analytical part is enriched with a graphic presentation in form of charts and maps, which illustrate diversity of demographic processes in a systematic and synthetic way.

Most of the considered issues were presented in relation to the average nationwide values and to the results of the previous census and additionally in selected aspects – in gmina or powiat layouts. Data in a broader thematic scope are published in Local Data Bank (National Censuses) and on the Statistics Poland website in the thematic section „National Censuses”.

Analytical publications with the results of the population and housing census are available in the book form, as well as published on the Office’s website <http://opole.stat.gov.pl>.

I hope that the the information and analyses presented in this publication will prove useful for wide range of recipients of statistical data, while supporting decision-making proces in the proces of planning and programming the development of Opolskie Voivodship.

Acting Director
of the Statistical Office in Opole

Renata Wasilewska

Spis treści

Contents

	Strona Page
Przedmowa	3
Foreword	4
Spis tablic	6
List of tables	
Spis wykresów	7
List of charts	
Spis map	8
List of maps	
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	9
Symbols. Major abbreviations	
Synteza	11
Executive summary	14
Rozdział 1. Stan i struktura demograficzna ludności	17
Chapter 1. Size and demographic structure of population	
1.1. Stan ludności	17
Size of population	
1.2. Ludność według płci i wieku	20
Population by sex and age	
1.3. Ludność według stanu cywilnego	31
Population by marital status	
Rozdział 2. Ludność według kraju urodzenia i obywatelstwa	36
Chapter 2. Population by country of birth and citizenship	
2.1. Ludność według kraju urodzenia	36
Population by country of birth	
2.2. Ludność według kraju obywatelstwa	40
Population by citizenship	
Rozdział 3. Wykształcenie ludności	43
Chapter 3. Education of the population	
Rozdział 4. Osoby z niepełnosprawnościami	50
Chapter 4. Disabled persons	
Rozdział 5. Charakterystyka narodowo-etniczna ludności	61
Chapter 5. National-ethnic identity characteristics	
5.1. Struktura narodowo-etniczna ludności	61
National-ethnic structure of the population	
5.2. Przynależność wyznaniowa	63
Religious affiliation	
Rozdział 6. Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania	65
Chapter 6. Population in the collective living quarters	
Rozdział 7. Zasoby migracyjne	68
Chapter 7. Migration resources	
7.1. Migracje wewnętrzne ludności	68
Internal migration of population	
7.2. Imigranci przebywający czasowo w województwie	71
Immigrants staying temporarily in the voivodship	
7.3. Emigranci przebywający czasowo za granicą	72
Emigrants staying abroad temporarily	
Uwagi ogólne	75
General notes	83

Spis tablic

List of tables

Tablica Table		Strona Page
1.	Ludność według płci w miastach i na obszarach wiejskich Population by sex in urban and rural areas	17
2.	Ludność według biologicznych grup wieku Population by biological age groups	23
3.	Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego w 2021 r. Population aged 15 years and more by marital status in 2021	31
4.	Ludność według kraju urodzenia Population by country of birth	36
5.	Ludność według kraju obywatelstwa Population by citizenship	40
6.	Osoby z niepełnosprawnościami według miejsca zamieszkania i płci Disabled persons by place of residence and sex	50
7.	Osoby z niepełnosprawnościami według miejsca zamieszkania, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r. Disabled persons by place of residence, sex and category of disability in 2021	51
8.	Ludność według rodzaju i kolejności identyfikacji narodowo-etnicznych Population by kind and order of the national-ethnic identities	62
9.	Ludność według języka używanego w domu Population by language used at home	63
10.	Ludność według deklarowanej przynależności do wyznania religijnego Population by the declaration of religious affiliation	64
11.	Obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz ludność w nich mieszkająca według kategorii obiektów w 2021 r. Collective living quarters and population living there by category of objects in 2021	65
12.	Ludność przybyła w latach 2011–2021 z innego miejsca w kraju Population arrived in 2011–2021 from another place in the country	69

Spis wykresów

List of charts

Wykres Chart	Strona Page
1. Współczynnik feminizacji według grup wieku Feminity ratio by age groups	22
2. Ludność według płci i wieku Population by sex and age	24
3. Ludność według grup wieku i płci w 2021 r. Population by age groups and sex in 2021	25
4. Ludności według ekonomicznych grup wieku Population by economic age groups	29
5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym Non-working age population per 100 persons of working age	30
6. Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego, płci i grup wieku w 2021 r. Population aged 15 and more by marital status, sex and age groups in 2021	32
7. Ludność w wieku 15 lat i więcej według płci i stanu cywilnego w 2021 r. Population aged 15 and more by sex and marital status in 2021	33
8. Ludność według miejsca urodzenia i płci w 2021 r. Population by place of birth and sex in 2021	37
9. Ludność według miejsca urodzenia w miastach i na wsi w 2021 r. Population by place of birth in urban and rural areas in 2021	37
10. Ludność urodzona za granicą według wybranych krajów urodzenia Foreign-born population by selected country of birth	38
11. Ludność według obywatelstwa i płci w 2021 r. Population by the citizenship and sex in 2021	41
12. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci Population aged 13 and more by the level of education and sex	45
13. Osoby z niepełnosprawnościami według miejsca zamieszkania, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r. Disabled persons by a place of residence, sex and category of disability in 2021	53
14. Udział osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie ludności danej grupy wieku według ekonomicznych grup wieku Percentage of disabled persons in total number of population of age group by eco- nomic age groups	54
15. Obiekty zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów w 2021 r. Collective living quarters by category of objects in 2021	66
16. Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów i płci w 2021 r. Population in the collective living quarters by category of objects and sex in 2021	67
17. Migracje wewnętrzne ludności w latach 2011–2021 Internal migration of population in 2011–2021	70
18. Imigranci przebywający czasowo w województwie według ekonomicznych grup wieku i płci w 2021 r. Immigrants staying temporarily in the voivodship by economic age groups and sex in 2021	72
19. Emigranci przebywający czasowo za granicą według ekonomicznych grup wieku i płci w 2021 r. Emigrants staying abroad temporarily by economic age groups and sex in 2021	74

Spis map

List of maps

Mapa Map	Strona Page
1. Gęstość zaludnienia w 2021 r. Population density in 2021	19
2. Zmiana liczby ludności w latach 2011–2021 Change in the number of population in 2011–2021	20
3. Współczynnik feminizacji w 2021 r. Feminity ratio in 2021	21
4. Mediana wieku ludności według płci w 2021 r. Median age of population by sex in 2021	26
5. Indeks starości w 2021 r. Ageing index in 2021	27
6. Współczynnik starości demograficznej w 2021 r. Demographic rate of ageing in 2021	28
7. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 r. ... Population at non-working age per 100 persons at working age in 2021	30
8. Osoby pozostające w związku małżeńskim w wieku 15 lat i więcej w 2021 r. Married persons aged 15 and more in 2021	34
9. Kawalerowie i panny w wieku 15 lat i więcej w 2021 r. Single persons aged 15 and more in 2021	34
10. Osoby owdowiałe w wieku 15 lat i więcej w 2021 r. Widowed persons aged 15 and more in 2021	35
11. Osoby rozwiedzione w wieku 15 lat i więcej w 2021 r. Divorced persons aged 15 and more in 2021	35
12. Ludność urodzona za granicą w 2021 r. Population born abroad in 2021	39
13. Ludność z niepolskim obywatelstwem według gmin zamieszkania w 2021 r. Population with non-Polish citizenship by gminas of residence in 2021	42
14. Ludność z wykształceniem wyższym w 2021 r. Population with higher education in 2021	47
15. Ludność z wykształceniem średnim i policealnym w 2021 r. Population with secondary and post-secondary education in 2021	48
16. Ludność z wykształceniem zasadniczym zawodowym i branżowym w 2021 r. Population with basic vocational and sectoral education in 2021	49
17. Osoby z niepełnosprawnościami na 1000 ludności Disabled persons per 1000 population	56
18. Osoby z niepełnosprawnościami w miastach na 1000 ludności Disabled persons in urban areas per 1000 population	57
19. Osoby z niepełnosprawnościami na wsi na 1000 ludności Disabled persons in rural areas per 1000 population	58
20. Osoby z niepełnosprawnościami według kategorii niepełnosprawności Disabled persons by category of disability	59
21. Imigranci przebywający czasowo w województwie w 2021 r. Immigrants staying temporarily in the voivodship in 2021	71
22. Emigranci przebywający czasowo za granicą w 2021 r. Emigrants staying abroad temporarily in 2021	73

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol		Opis Description
Kreska	(-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Zero	(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
Kropka	(.)	oznacza: brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
"W tym" "Of which"		oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given
Comma	(,)	used in figures represents the decimal point

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
tys.	tysiąc
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
r.	rok
dok. cont.	dokończenie continued
m.in. i.a.	między innymi among others
poz.	pozycja
p. proc.	punkt procentowy percentage point
tj. i.e.	to jest that is
tzn. i.e.	to znaczy that is
tzw.	tak zwany
Dz. U.	Dziennik Ustaw
NSP	Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań National Population and Housing Census

Synteza

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań (NSP) 2021 przedstawiają szeroki zakres informacji o stanie i strukturze demograficzno-społecznej ludności w województwie opolskim. Warto podkreślić, że przy ich porównaniu z wynikami NSP 2011 w przekroju powiatów i gmin oraz w układzie miasto-wieś należy mieć na uwadze zmiany administracyjne, jakie odnotowano od poprzedniego spisu. Chodzi o poszerzenie granic miasta Opola o wybrane sołectwa gmin: Dąbrowa, Dobrzeń Wielki, Komprachcice i Prószków oraz o zmianę rodzaju gminy Tułowice z wiejskiej na miejsko-wiejską.

Stan i struktura demograficzna ludności

Porównanie wyników NSP 2011 i 2021 potwierdziło niekorzystne zmiany w liczbie i strukturze ludności w województwie opolskim. Liczba ludności w relacji do 2011 r. zmniejszyła się w tempie szybszym niż przeciętnie w kraju. Spadek liczby ludności obserwowano zarówno w miastach, jak i na wsi, przy czym większy ubytek dotyczył mieszkańców wsi. W okresie międzyspisywym nie zmieniły się istotnie proporcje ludności według płci, nadal nieznacznie przeważały kobiety. W miastach województwa przewaga liczebna kobiet była większa niż na wsi.

Zmiany w strukturze ludności według poszczególnych roczników w latach 2011–2021 obrazują postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Proces ten jest determinowany także wydłużającym się przeciętnym trwaniem życia. Podstawowe miary określające zaawansowanie procesu starzenia (mediana wieku, indeks starości, współczynnik starości demograficznej) wskazują na jego szybsze tempo w województwie niż przeciętnie w kraju.

Z analizy wyników NSP 2011 i 2021 wynika, że coraz mniej korzystnie kształtują się relacje pomiędzy ekonomicznymi grupami wieku. Wyraźnemu pogorszeniu uległ współczynnik obciążenia demograficznego, przedstawiający liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wzrost współczynnika był konsekwencją przede wszystkim wyraźnie większego obciążenia osób w wieku produkcyjnym osobami w wieku poprodukcyjnym.

Zmiany obserwowano także w strukturze ludności w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego. W odniesieniu do wyników NSP 2011 największe zmiany dotyczyły liczby osób rozwiedzionych, których udział istotnie wzrósł. Najbardziej liczną grupą ze względu na stan cywilny nadal były osoby pozostające w związku małżeńskim, które stanowiły nieco ponad połowę tej populacji.

Ludność według kraju urodzenia i obywatelstwa

Wyniki NSP 2021 wykazały, że zdecydowana większość osób w województwie opolskim wskazała Polskę jako kraj swego urodzenia. Populacja osób urodzonych za granicą stanowiła niewielki odsetek, który w odniesieniu do poprzedniego spisu uległ zmniejszeniu. Osoby urodzone za granicą najczęściej jako kraj urodzenia deklarowały: Ukrainę, Niemcy lub Wielką Brytanię. Porównanie liczby ludności według wybranych krajów urodzenia z 2011 r. wskazuje, że największy spadek dotyczył liczby osób urodzonych w Ukrainie. Jednocześnie wzrosła liczba osób urodzonych m.in. w: Wielkiej Brytanii, Holandii i Irlandii.

W relacji do 2011 r. zwiększyła się liczba osób z obywatelstwem innego kraju. W populacji osób z obywatelstwem niepolskim mieszkających w województwie opolskim na stałe najwięcej było obywateli Ukrainy i Niemiec. W odniesieniu do poprzedniego spisu liczba obywateli Ukrainy istotnie wzrosła, a liczba obywateli Niemiec uległa zmniejszeniu. Wśród ogółu osób z obywatelstwem niepolskim przeważali mężczyźni. Z analizy struktury wieku wynika, że w 2021 r. osoby z obywatelstwem niepolskim były młodsze od osób z obywatelstwem polskim.

Wykształcenie ludności

W latach 2011–2021 obserwowano stały wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców województwa opolskiego. W odniesieniu do wyników spisu w 2011 r. w populacji osób w wieku 13 lat i więcej wzrosła liczba osób legitymujących się wykształceniem średnim i policealnym. Według NSP 2021 jedna trzecia badanej populacji deklarowała ten poziom wykształcenia. W okresie międzyspisowym odnotowano także istotny wzrost (ponad 40%) liczby osób posiadających wykształcenie wyższe. W 2021 r. co piąta osoba legitymowała się tym poziomem wykształcenia. Tempo wzrostu liczby osób z wykształceniem średnim i policealnym oraz wykształceniem wyższym było szybsze w województwie niż przeciętnie w kraju. Nadal istotny udział w strukturze badanej populacji stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i branżowym. W 2021 r. była to co czwarta osoba, podobnie w 2011 r. W ciągu ostatnich 10 lat znacząco obniżył się udział osób z wykształceniem podstawowym ukończonym. Mniej osób legitymowało się także wykształceniem gimnazjalnym.

Struktura ludności według poziomu wykształcenia różni się w zależności od płci. Kobiety częściej niż mężczyźni deklarowały posiadanie dyplomu ukończenia studiów wyższych. Wśród kobiet odnotowano także wyższy odsetek osób z wykształceniem średnim i policealnym oraz podstawowym ukończonym. Z kolei mężczyźni częściej legitymowali się wykształceniem zasadniczym zawodowym i branżowym oraz gimnazjalnym.

Czynnikami różnicującym strukturę ludności według poziomu wykształcenia jest również miejsce zamieszkania. W miastach odnotowano wyższy niż na wsi odsetek osób z wykształceniem wyższym oraz średnim i policealnym. Mieszkańcy wsi natomiast częściej deklarowali posiadanie wykształcenia zasadniczego zawodowego i branżowego oraz podstawowego ukończonego.

Osoby z niepełnosprawnościami

Porównanie wyników NSP 2021 i 2011 wskazuje na wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami. W grupie osób z niepełnosprawnościami nadal większą część stanowiły kobiety. Uwzględniając miejsce zamieszkania zaobserwowano zwiększenie liczby ludności z niepełnosprawnościami w miastach.

Według ekonomicznych grup wieku w 2021 r. najliczniejszą grupę osób z niepełnosprawnościami stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym, natomiast najmniej liczną grupę – osoby najmłodsze w wieku 0–17 lat. Podobny trend obserwowano w 2011 r.

Według podziału zbiorowości osób z niepełnosprawnościami na dwie podstawowe kategorie, tj. osoby z niepełnosprawnością prawną i tylko biologiczną, zarówno w 2011 r. jak i w 2021 r. przeważały osoby posiadające orzeczenie prawne. Jednak to grupa osób z niepełnosprawnością tylko biologiczną wyraźnie zwiększyła się w porównaniu z danymi z poprzedniego spisu.

W 2021 r., podobnie jak w 2011 r., wśród osób z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej blisko połowę stanowiły osoby pozostające w związku małżeńskim. Kolejną grupą pod względem liczebności były osoby owdowiałe, przy czym udział kobiet był zdecydowanie wyższy niż mężczyzn.

Z porównania wyników NSP 2021 i 2011 wynika podobna struktura liczby osób z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej według poziomu wykształcenia. Największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i branżowym. W tej grupie zdecydowanie przeważali mężczyźni. Kobiety z niepełnosprawnościami częściej deklarowały posiadanie wykształcenia policealnego i średniego oraz wyższego.

Wśród osób z niepełnosprawnościami według statusu na rynku pracy sytuacja nie uległa zmianie. Zarówno w 2021 r. jak i w 2011 r. zdecydowaną większość stanowiły osoby biernie zawodowo. Z kolei osoby bezrobotne stanowiły niewielki odsetek osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy.

Charakterystyka narowo-etniczna ludności

Na podstawie wyników NSP 2021 można stwierdzić, że wśród mieszkańców województwa opolskiego dominowała ludność o jednorodnej polskiej tożsamości narodowej. Do najliczniej deklarowanych innych niż polska identyfikacji narowo-etnicznych należały śląska i niemiecka. W porównaniu z 2011 r. odnotowano jednak spadek liczby osób o narodowości śląskiej i niemieckiej, przy jednoczesnym wzroście angielskiej i ukraińskiej.

W 2021 r. zdecydowana większość ludności województwa posługiwała się w kontaktach domowych językiem polskim. Językami niepolskimi, którymi ludność województwa posługiwała się najczęściej były: śląski, niemiecki i angielski.

W NSP 2021 ponad trzy czwarte mieszkańców województwa deklarowało przynależność do Kościoła rzymsko-katolickiego. Wśród pozostałych wyznań najliczniejszą grupę stanowili Świadkowie Jehowy. W odniesieniu do 2011 r. nastąpił istotny wzrost liczby osób deklarujących przynależność do Kościoła prawosławnego oraz nienależących do żadnego wyznania. W przypadku pytania o wyznanie należy również podkreślić, że blisko co piąta osoba odmówiła na nie odpowiedzi.

Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania

Wyniki NSP 2021 wykazały, że w porównaniu z 2011 r. w województwie opolskim wzrosła zarówno liczba obiektów, jak i osób zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania. Najwięcej osób zamieszkiwało w obiektach związanych z leczeniem i opieką. Na kolejnym miejscu pod względem liczby zakwaterowanych były obiekty związane z nauką i pracą oraz instytucji wyznaniowych. Podobna tendencja była obserwowana w spisie w 2011 r.

W 2021 r., jak również w 2011 r., wśród mieszkańców obiektów zbiorowego zakwaterowania przeważali mężczyźni. Ich udział dominował wśród mieszkańców tymczasowych schronień. Z kolei zdecydowaną przewagę kobiet odnotowano w mieszkaniach chronionych oraz w obiektach instytucji wyznaniowych.

Zasoby migracyjne

W napływie ludności w latach 2011–2021 dominowały, podobnie jak w poprzednim okresie między-spisowym, migracje wewnątrzwojewódzkie. Co piąta napływająca osoba była z innego województwa. Podobnie jak w latach 2002–2011, najczęściej przemieszczenia międzywojewódzkie odbywały się do i z województw ościennych. Z analizy kierunków migracji wewnętrznych w latach 2011–2021 wynika, że w napływie migracyjnym najczęściej osób przemieściło się z miast na wieś. W odpływie migracyjnym najczęstszy kierunek przemieszczeń to z miast do miast oraz z miast na wieś.

Wśród imigrantów przebywających czasowo w województwie opolskim dominowali mężczyźni. Najwięcej imigrantów przybyło z Europy, w tym głównie z Ukrainy. Okres przebywania imigrantów najczęściej wynosił od 3 do 12 miesięcy. Jedynie co piąty imigrant przebywał na terenie województwa co najmniej 12 miesięcy. Analiza danych dotyczących liczby imigrantów przebywających czasowo według ekonomicznych grup wieku wskazuje, że imigranci byli stosunkowo młodą populacją – największy udział (ponad 90%) stanowiły osoby w wieku produkcyjnym.

Z analizy wyników NSP 2021 wynika, że w momencie spisu co siedemnasta osoba mająca stałe miejsce zamieszkania w województwie opolskim przebywała czasowo poza krajem. Za granicę częściej emigrowały kobiety. Dominującym kierunkiem emigracji była Europa, w tym głównie Niemcy. W 2021 r. w województwie opolskim na 10 tys. ludności przypadało więcej emigrantów niż przeciętnie w kraju, co uwarunkowane jest długimi tradycjami emigracyjnymi. Wśród emigrantów dominowali emigranci długookresowi, którzy przebywali za granicą 12 miesięcy i więcej. Ze struktury liczby emigrantów według ekonomicznych grup wieku wynika, że ponad 80% z nich było w wieku produkcyjnym.

Executive summary

The results of the National Population and Housing Census (NSP) 2021 present a wide range of information about the size and social-demographic structure of the population in Opolskie Voivodship. It is worth emphasising, that in their comparison with the results of Census 2011 in the cross-section of powiats and gminas as well as in urban-rural system administrative changes that have been recorded since the last census should be taken into account. This means expanding city of Opole borders with selected villages of gminas: Dąbrowa, Dobrzeń Wielki, Komprachcice and Prószków as well as changing the type of gmina Tułowice from rural to urban-rural.

Size and demographic-social structure

Comparison of the results of Censuses 2011 and 2021 confirmed unfavourable changes in the number and the structure of population in Opolskie Voivodship. The number of population in relation to 2011 decreased at a faster rate than on average in the country. Decrease in the number of population could be observed both in cities, as well as in rural areas, with the greater decline affecting rural inhabitants. During the intercensus period the proportions of the population by sex did not change significantly; women still predominated slightly. In the cities of the voivodship, numerical predominance was greater than in rural areas.

Changes in the population structure by particular ages in the years 2011–2021 picture an ongoing process of society aging. This process is determined also by the increasing average life expectancy. Basic measures measuring the advancement of the aging process (age median, ageing ratio, demographic rate of ageing) indicate its faster pace in the voivodship than on average in the country.

The analysis of the results of 2011 and 2021 Censuses indicate that the relations between economic age groups are becoming less favourable. The age dependency ratio, representing the number of persons of non-working age per 100 persons of working age visibly worsened. An increase of the coefficient was a consequence primarily due to visibly greater burden on working age persons with post-working age ones.

Changes were also observed in the structure of population aged 15 and over according to marital status. In relation to 2011 Census results, the most significant changes concerned divorced persons, whose share increased significantly. The most numerous group in terms of marital status were still married persons, whose share constituted just over a half of this population.

Population by country of birth and citizenship

The results of 2021 Census indicated, that a vast majority of persons in Opolskie Voivodship indicated Poland as their country of birth. Population of persons born abroad accounted for a small percentage which has decreased in relation to the previous census. Population of persons born abroad most often declared their country of birth as: Ukraine, Germany or Great Britain. A comparison of population numbers by selected countries in 2011 indicates that the largest decline occurred number of persons born in Ukraine. At the same time there was an increase in the number of persons born in i.a.: Great Britain, Netherlands and Ireland.

Compared to 2011 there was an increase in the number of persons with citizenship of another country. In the population with of people with non-Polish citizenship permanently living in Opolskie Voivodship, there were the most citizens of Ukraine and Germany. In relation to the previous census the number of Ukrainian citizens has increased significantly, while the number of German citizens has decreased. Men predominated among the total number of persons with non-Polish citizenship. The analysis of the age structure shows that in 2021 persons with non-Polish citizenship were younger than persons with Polish one.

Education of the population

In the years 2011–2021, a constant increase in the level of education of Opolskie Voivodship's inhabitants was observed. In relation to the results of the census from 2011, the number of persons with secondary and post-secondary education increased in the population of persons aged 13 and over. According to 2021 Census a third of the surveyed population declared this level of education. In the intercensus period, a significant increase (over 40%) in persons with tertiary education was recorded. In 2021, every fifth person had this level of education. The growth rate of the number of persons with the secondary and post-secondary as well as tertiary education was faster in the voivodship than on average in the country. Persons with basic vocational and sectoral education still had a significant share in the number of surveyed population. In 2021 it was every fourth person, similarly to 2011. Over the last 10 years, the share of people with completed primary education has decreased significantly. Fewer people also had a lower secondary education.

The structure of the population by the level of education varies, depending on sex. Women more often than men declared having a higher education diploma. Among women, a higher percentage of persons with secondary and post-secondary as well as completed primary education was also recorded. On the other hand, men more often had a basic vocational and sectoral as well as lower secondary education.

The place of residence is also another factor that differentiates the population structure according to the level of education. In cities, there was a higher percentage of persons with higher as well as secondary and post-secondary education, than in rural areas. On the other hand, rural inhabitants more often declared having basic vocational and sectoral, as well as completed primary education.

Persons with disabilities

The comparison with the results between 2011 and 2021 Censuses indicates an increase in the number of persons with disabilities. In the group of persons with disabilities, the majority were still women. Taking place of residence into account, an increase in the number of population with disabilities was observed in cities.

According to the economic age groups in 2021, the largest group with disabilities were persons of working age, while the least numerous group – the youngest persons aged 0–17 years. Similar trend was observed in 2011.

According to the division of persons with disabilities into two main categories, i.e. persons with legal disability and only biological one, both in 2011 as well as in 2021, persons with legal certificate predominated. On the other hand a group with only biological disability visibly increased compared to the data from the previous census.

In 2021, similarly to 2011, among persons with disabilities aged 15 and over, almost a half were married persons. The next group in terms of numbers were widowed persons, in which share of women was significantly larger than men.

The comparison between results of 2021 and 2011 Censuses show a similar structure of persons with disabilities aged 15 and over by the education level. The largest groups were persons with basic vocational and sectoral education. In this group men vastly predominated. Women with disabilities more often declared having secondary and post-secondary as well as higher education.

The situation has not changed among persons with disabilities according to their status on the labour market. Both in 2021 as well as in 2011, the vast majority were economically inactive persons. In turn, unemployed persons constituted a small percentage of persons with disabilities on the labour market.

National-ethnic population characteristics

On the basis of 2021 Census results, it can be concluded that among inhabitants of Opolskie Voivodship, population with homogenous Polish national identity predominated. The most frequently declared national-ethnic identifications other than Polish were Silesian and German. Compared to 2011 a decrease in the number of persons with Silesian and German nationality was recorded, with a simultaneous increase of English and Ukrainian one.

In 2021 a vast majority of the population of the voivodship used Polish language in everyday contact. The non-Polish languages, with which population of the voivodship most often communicated were: Silesian, German and English.

In 2021 Census, over three-quarters of the voivodship's inhabitants declared affiliation with the Roman Catholic Church. Among the remaining religions, the most numerous group were Jehovah's Witnesses. In relation to 2011, there was a significant increase in the number of persons declaring affiliation with Orthodox Church, as well as not belonging to any religion. In case of the question about religion, it should be emphasised that close to every fifth person refused to answer it.

Population in the collective accommodation facilities

Results of 2021 Census have indicated, that compared to 2011, both the number of facilities, as well as persons living in collective accommodation facilities increased. The most persons lived in facilities related to treatment and care. The next place in terms of the number of accommodated people were facilities connected to study and work as well as religious institutions. Similar tendency was observed in the 2011 Census.

In 2021, as well as in 2011, among inhabitants of collective accommodation facilities men were predominant. Their share predominated among inhabitants of temporary shelters. On the other hand, a significant predominance of women was recorded in protected dwellings and facilities of religious institutions.

Migration resources

The population inflow in the years 2011–2021 was predominated, similarly as in the previous intercensus period, by intervoivodship migrations. Every fifth person coming person was from a different voivodship. Similarly to the years 2002–2011, intervoivodship movements most often took place to and from neighbouring voivodships. The analysis of the directions of internal migrations in the years 2011–2021 shows that in the migration inflow, the majority of persons moved from cities to rural areas. In the migration outflow, the most common direction of migration is from cities to cities and from cities to rural areas.

Among immigrants staying temporarily in Opolskie Voivodship men were predominant. The most immigrants came from Europe, of which mainly from Ukraine. The period of stay of immigrants most often ranged from 3 to 12 months. Only every fifth immigrant stayed in the voivodship for at least 12 months. Analysis of data on the number of immigrants staying temporarily by economic age groups indicates that immigrants were relatively young population – the highest share (over 90%) were persons of the working age.

The analysis of the results of 2021 Census shows that at the time of census, every seventeenth person with permanent residence in Opolskie Voivodship was temporarily outside the country. Women emigrated abroad more often. The dominant direction of the migration was Europe, mainly Germany. In 2021 in Opolskie Voivodship, there were more emigrants per 10 thousand population than on average in the country, which is due to long emigration traditions. Among emigrants predominant were long-term emigrants, who stayed abroad for 12 months and over. The structure of the number of emigrants, according to the economic age groups, shows that over 80% of them were of working age.

Rozdział 1

Chapter 1

Stan i struktura demograficzna ludności

Size and demographic structure of population

1.1. Stan ludności

1.1. Size of population

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań (NSP) 2021 pokazały, że w dniu 31 marca 2021 r. ludność województwa opolskiego (zaliczana do ludności według definicji krajowej) liczyła 954,1 tys. osób (2,5% ludności w kraju). Od poprzedniego spisu powszechnego, tj. od dnia 31 marca 2011 r. liczba ludności ogółem zmniejszyła się o 62,1 tys. (o 6,1%, przy spadku o 1,2% przeciętnie w kraju). Rozpatrując zmianę liczby ludności według płci można zauważyć, że spadek liczby ludności w równym stopniu dotyczył kobiet i mężczyzn (po 6,1%). Przeciętnie w kraju zmniejszenie liczby ludności w większym stopniu odnosiło się do mężczyzn (o 1,4%) niż do kobiet (o 1,1%).

Kategoria ludności według definicji krajowej. W kategorii tej są ujmowani stali mieszkańcy, w tym osoby, które przebywają czasowo za granicą (bez względu na okres przebywania), ale zachowały stałe zameldowanie, nie są natomiast ujmowani imigranci przebywający czasowo.

W 2021 r. udział mieszkańców miast w ludności ogółem wyniósł 53,2%, a wsi – 46,8% (przeciętnie w kraju odpowiednio: 59,8% i 40,2%). W relacji do 2011 r. zmniejszenie liczby ludności obserwowano zarówno w miastach, jak i na wsi, przy czym większy ubytek dotyczył mieszkańców wsi (7,7% wobec 4,7% w miastach). Na większą skalę spadku liczby ludności na wsi wpływ miały m.in. zmiany administracyjne (zmiana charakteru jednej gminy z wiejskiej na miejsko-wiejską oraz poszerzenie granic gminy miejskiej kosztem okolicznych gmin wiejskich). Przeciętnie w kraju liczba ludności w miastach zmniejszyła się o 2,8%, przy wzroście liczby ludności wiejskiej o 1,2%, co jest spowodowane głównie rozwojem ośrodków podmiejskich.

Tablica 1. Ludność według płci w miastach i na obszarach wiejskich

Table 1. Population by sex in urban and rural areas

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		2011=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	
Ogółem Total	1016212	100,0	954133	100,0	93,9
Mężczyźni Males	491309	48,3	461488	48,4	93,9
Kobiety Females	524903	51,7	492645	51,6	93,9

Tablica 1. Ludność według płci w miastach i na obszarach wiejskich (dok.)

Table 1. Population by sex in urban and rural areas (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	2011=100
Miasta Urban areas	532217	52,4	507273	53,2	95,3
Mężczyźni Males	253706	25,0	240817	25,2	94,9
Kobiety Females	278511	27,4	266456	27,9	95,7
Wieś Rural areas	483995	47,6	446860	46,8	92,3
Mężczyźni Males	237603	23,4	220671	23,1	92,9
Kobiety Females	246392	24,2	226189	23,7	91,8

W 2021 r. najbardziej zaludnionymi powiatami ziemskimi były nyski (13,8% ogółu ludności województwa) i opolski (12,7%). W okresie międzypisowym liczba ludności w powiecie nyskim zmniejszyła się o 11,0 tys., a w powiecie opolskim – o 12,1 tys. Do powiatów z najmniejszą liczbą ludności (poniżej 5% ogółu ludności województwa) należały: namysłowski (4,4%) i głubczycki (4,6%). W relacji do 2011 r. liczba ludności w tych powiatach obniżyła się odpowiednio o 0,8 tys. i o 4,6 tys.

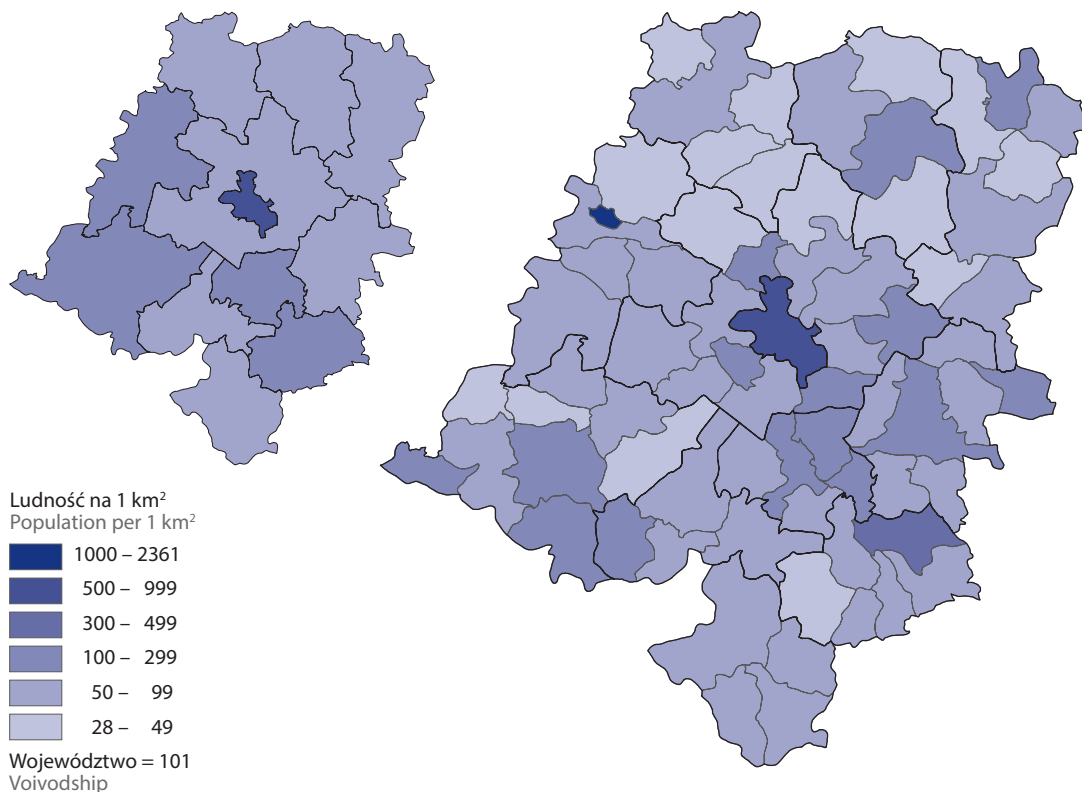
Największą gminą pod względem liczby ludności było m. Opole liczące 127,4 tys. mieszkańców (13,4% ogółu ludności województwa). W stosunku do poprzedniego spisu odnotowało ono największy przyrost liczby ludności (o 4,8 tys. osób). Następnymi w kolejności pod względem zaludnienia były gminy: Kędzierzyn-Koźle z 56,9 tys. osób (6,0% ogółu ludności województwa) i Nysa z 55,2 tys. osób (5,8%). W obu wymienionych gminach względem 2011 r. odnotowano spadek liczby ludności odpowiednio: o 7,2 tys. i o 3,5 tys. Najmniej licznymi gminami były Świerczów z 3,1 tys. osób i Kamiennik z 3,3 tys. osób (po 0,3% ogółu ludności województwa). W porównaniu z 2011 r. liczba ludności w tych gminach zmniejszyła się po 0,5 tys.

Gęstość zaludnienia, mierzona liczbą osób przypadających na 1 km², wyniosła 101 wobec 108 w 2011 r. (przeciętnie w kraju odpowiednio: 122 i 123). W miastach na 1 km² przypadało 599 osób, a na wsi – 52 osoby. Większą zmiennością w odniesieniu do 2011 r. cechował się miernik notowany w miastach, którego poziom obniżył się o 97 osób wobec 4 osób na wsi.

W układzie powiatów ziemskich gęstość zaludnienia przekraczającą średnią wojewódzką odnotowano w powiatach: kędzierzyńsko-kozielskim (143), krapkowickim (137) i nyskim (108). Najniższy wskaźnik wystąpił w powiecie namysłowskim (57 osób na 1 km²).

Do gmin z największą gęstością zaludnienia należały gminy miejskie: Brzeg (2361), m. Opole (856) i Kędzierzyn-Koźle (460). Najmniej osób przypadających na 1 km² odnotowano w następujących gminach wiejskich: Świerczów (28) oraz Domaszowice i Lasowice Wielkie (po 31).

Mapa 1. Gęstość zaludnienia w 2021 r.
Map 1. Population density in 2021

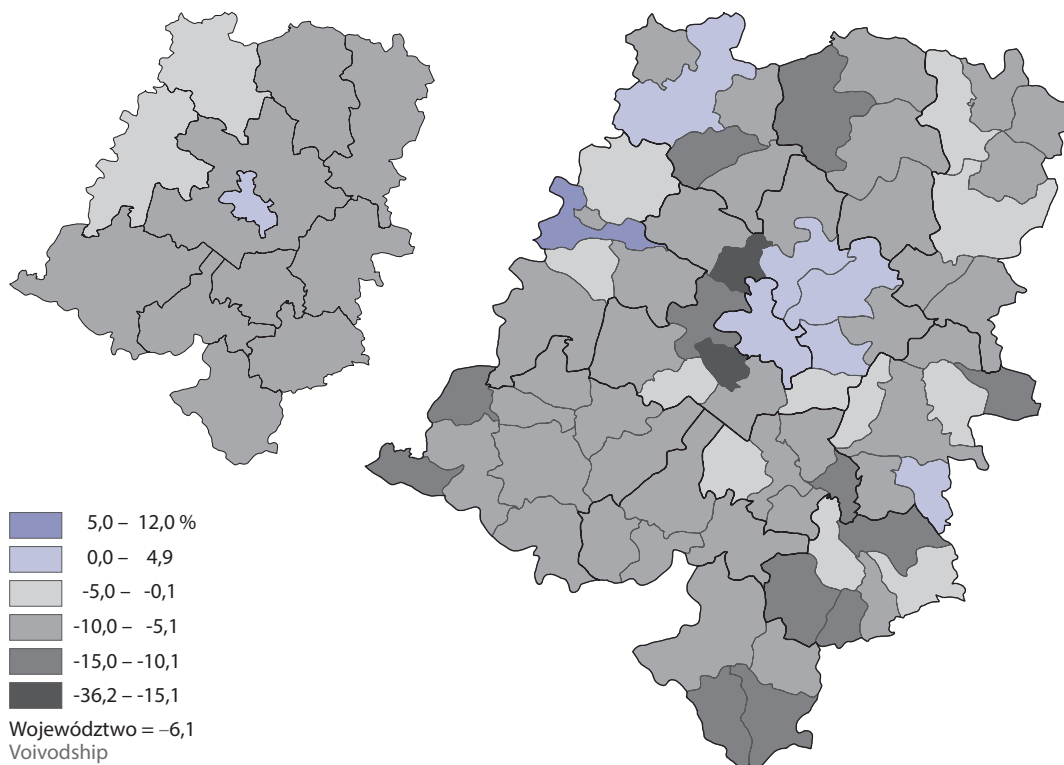

W latach 2011–2021 we wszystkich powiatach ziemskich obserwowano spadek liczby ludności, w tym największy w powiatach: kędzierzyńsko-kozielskim (o 9,7%), głubczyckim (o 9,5%) i opolskim (o 9,1%). Najmniejsza skala spadku liczby ludności miała miejsce w powiecie namysłowskim (o 1,9%).

Spadek liczby ludności odnotowano w większości gmin (90,1%). W odniesieniu do 2011 r. w pięćdziesięciu trzech gminach ubytek liczby ludności wyniósł powyżej 5%, w tym w czternastu gminach – powyżej 10%. Najbardziej liczba ludności zmniejszyła się w następujących gminach wiejskich: Dobrzeń Wielki (o 36,2%), Komprachcice (o 15,8%) i Dąbrowa (o 14,3%). Z kolei przyrost liczby ludności wystąpił w siedmiu gminach, w tym największy w: Skarbimierzu (o 12,0%), Łubnianach (o 4,8%) i Chrzastowicach (o 4,4%). Wymienione gminy położone są w bezpośrednim sąsiedztwie ośrodków miejskich i na wzrost liczby ludności ma wpływ m.in. obserwowany proces suburbanizacji.

Skala zmian liczby ludności w poszczególnych powiatach i gminach determinowana jest m.in. przebiegiem podstawowych procesów demograficznych związanych z ruchem naturalnym i migracyjnym. Kierunki i natężenie migracji są swego rodzaju wyznacznikami atrakcyjności poszczególnych powiatów i gmin jako miejsc do zamieszkania, zakładania rodzin, pracy, nauki itp. Analizę zmian liczby ludności omawianych jednostek terytorialnych należy prowadzić także w kontekście zmian administracyjnych, jakie miały miejsce od poprzedniego spisu powszechnego.

Mapa 2. Zmiana liczby ludności w latach 2011–2021
 Map 2. Change in the number of population in 2011–2021

1.2. Ludność według płci i wieku

1.2. Population by sex and age

W 2021 r. w strukturze ludności według płci kobiety stanowiły 51,6%, a mężczyźni – 48,4%. W okresie międzyspisowym nie zmieniły się istotnie proporcje ludności według płci. Odsetek kobiet obniżył się o 0,1 p. proc., przy jednoczesnym wzroście odsetka mężczyzn o 0,1 p. proc. Przeciętnie w kraju udział kobiet wyniósł 51,7%, a mężczyzn – 48,3% (w 2011 r. odpowiednio: 51,6% i 48,4%).

Współczynnik feminizacji, mierzony liczbą kobiet przypadających na 100 mężczyzn, zarówno w województwie opolskim jak i przeciętnie w kraju, wyniósł po 107, podobnie w 2011 r. W miastach województwa przewaga liczebna kobiet była większa niż na wsi i na 100 mężczyzn przypadało 111 kobiet wobec 103 na terenach wiejskich (w 2011 r. odpowiednio: 110 i 104).

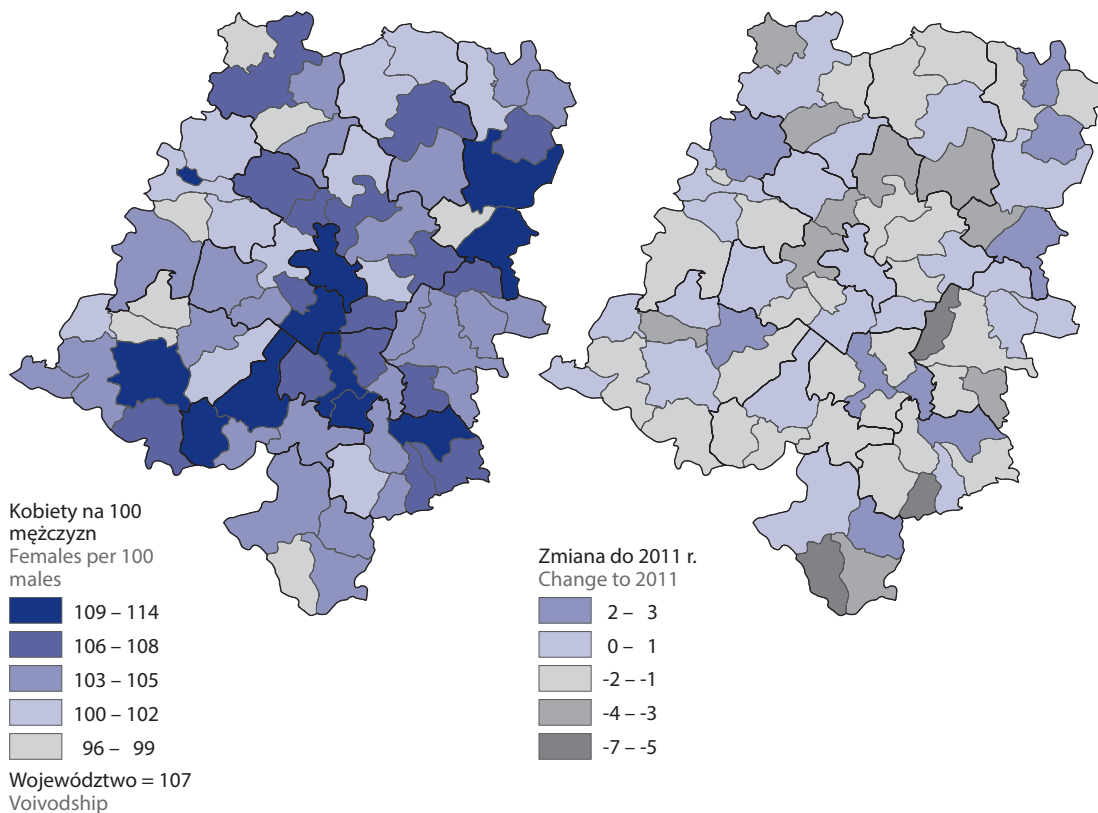
W 2021 r. wśród powiatów ziemskich województwa omawiany współczynnik wahał się od 104 (głubczycki, namysłowski) do 108 (kędzierzyńsko-kozielski, prudnicki). W odniesieniu do 2011 r. niewielkie zmiany współczynnika feminizacji (+/- 1 osoba) odnotowano w siedmiu powiatach, a w czterech powiatach nie uległ on zmianie.

Większe zróżnicowanie współczynnika feminizacji obserwowano w przekroju gmin. Najwięcej kobiet na 100 mężczyzn odnotowano w gminach: m. Opole (114) oraz Brzeg i Kędzierzyn-Koźle (po 110), a najmniej – w gminach: Zębowice (96), Wilków i Świerczów (po 97). Proporcjonalny rozkład zróżnicowania płciowego wyrażony współczynnikiem feminizacji w przedziale 99–101, świadczący o bardzo zbliżonej liczbie kobiet i mężczyzn wystąpił w gminach: Branice, Byczyna, Lubsza, Olszanka, Skarbimierz, Skoroszyce i Wołczyn.

W relacji do 2011 r. w większości gmin omawiany współczynnik obniżył się, w tym najbardziej w gminach: Branice (o 7 osób) oraz Izbicko i Polska Cerekiew (po 5 osób). Zwiększenie liczby kobiet na 100 mężczyzn odnotowano w dwudziestu jeden gminach. Najbardziej współczynnik wzrósł w gminach: Kędzierzyn-Koźle i Zdzeszowice (po 3 osoby). W dziesięciu gminach współczynnik feminizacji nie uległ zmianie.

Mapa 3. Współczynnik feminizacji w 2021 r.

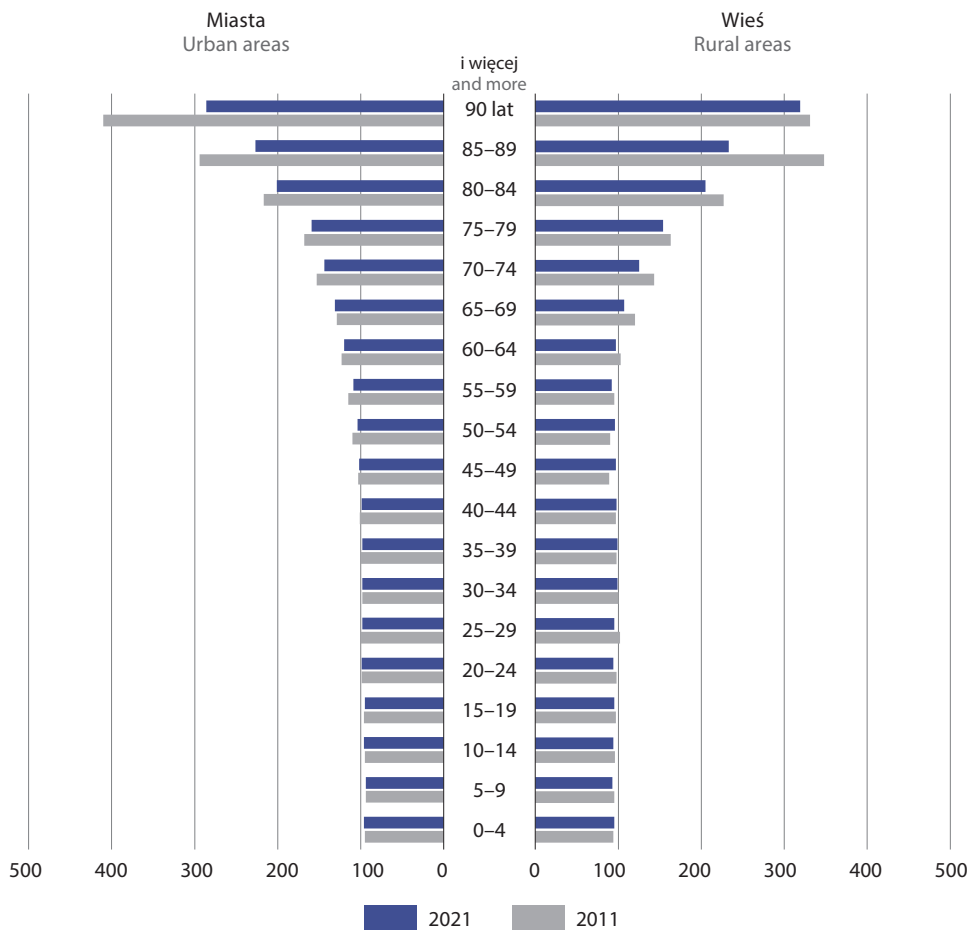
Map 3. Feminity ratio in 2021

Współczynnik feminizacji zmienia się wraz ze wzrostem wieku ludności. Z analizy danych według pięcioletnich grup wieku wynika, że w 2021 r. przewaga liczby mężczyzn nad liczbą kobiet utrzymywała się do grupy wieku 40–44 lata. W grupach wieku 45–59 lat obserwowano zbliżoną liczbę kobiet i mężczyzn. Począwszy od grupy wieku 60–64 lata odnotowano liczebną przewagę kobiet nad mężczyznami, która systematycznie wzrastała i w najstarszej grupie wieku (90 lat i więcej) wyniosła 301 kobiet na 100 mężczyzn.

W miastach województwa opolskiego dominacja liczebna kobiet była zauważalna od grupy wieku 45–49 lat i sukcesywnie zwiększała się, osiągając w grupie wieku 90 lat i więcej poziom 286 kobiet na 100 mężczyzn. Na wsi liczebna przewaga kobiet była obserwowana dopiero od grupy wieku 65–69 lat i w najstarszej grupie wieku osiągnęła wartość 319 kobiet na 100 mężczyzn.

Wykres 1. Współczynnik feminizacji według grup wieku
 Chart 1. Feminity ratio by age groups

Współczynnik feminizacji – liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn.
Feminity ratio – number of females per 100 males.

Wiek osób określa się liczbą lat ukończonych, ustaloną poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z datą przeprowadzenia spisu (tzw. momentem krytycznym, tj. 31 marca 2021 r.).

Z analizy wyników NSP 2011 i 2021 w zakresie struktury ludności według biologicznych grup wieku wynikają znaczące różnice. Są one przede wszystkim efektem przesuwania się w czasie wyżów i niżów demograficznych przez kolejne grupy wieku ludności.

W odniesieniu do 2011 r. w liczbie ludności według biologicznych grup wieku zwiększyła się liczba osób w wieku 65 lat i więcej (o 27,7%), przy spadku liczby osób w wieku 15–64 lata (o 13,3%) i 0–14 lat (o 3,3%). Przeciętnie w kraju wzrosła liczba osób w wieku 65 lat i więcej (o 35,5%) i 0–14 lat (o 1,8%), a zmniejszyła się liczba osób w wieku 15–64 lata (o 8,9%).

Liczba osób w wieku 65 lat i więcej bardziej zwiększyła się w miastach (o 42,3%) niż na wsi (o 11,5%). W podobnym tempie w miastach i na wsi zmniejszyła się natomiast liczba osób w grupach wieku 15–64 lata (14,3% wobec 12,2%) oraz 0–14 lat (2,6% wobec 4,0%).

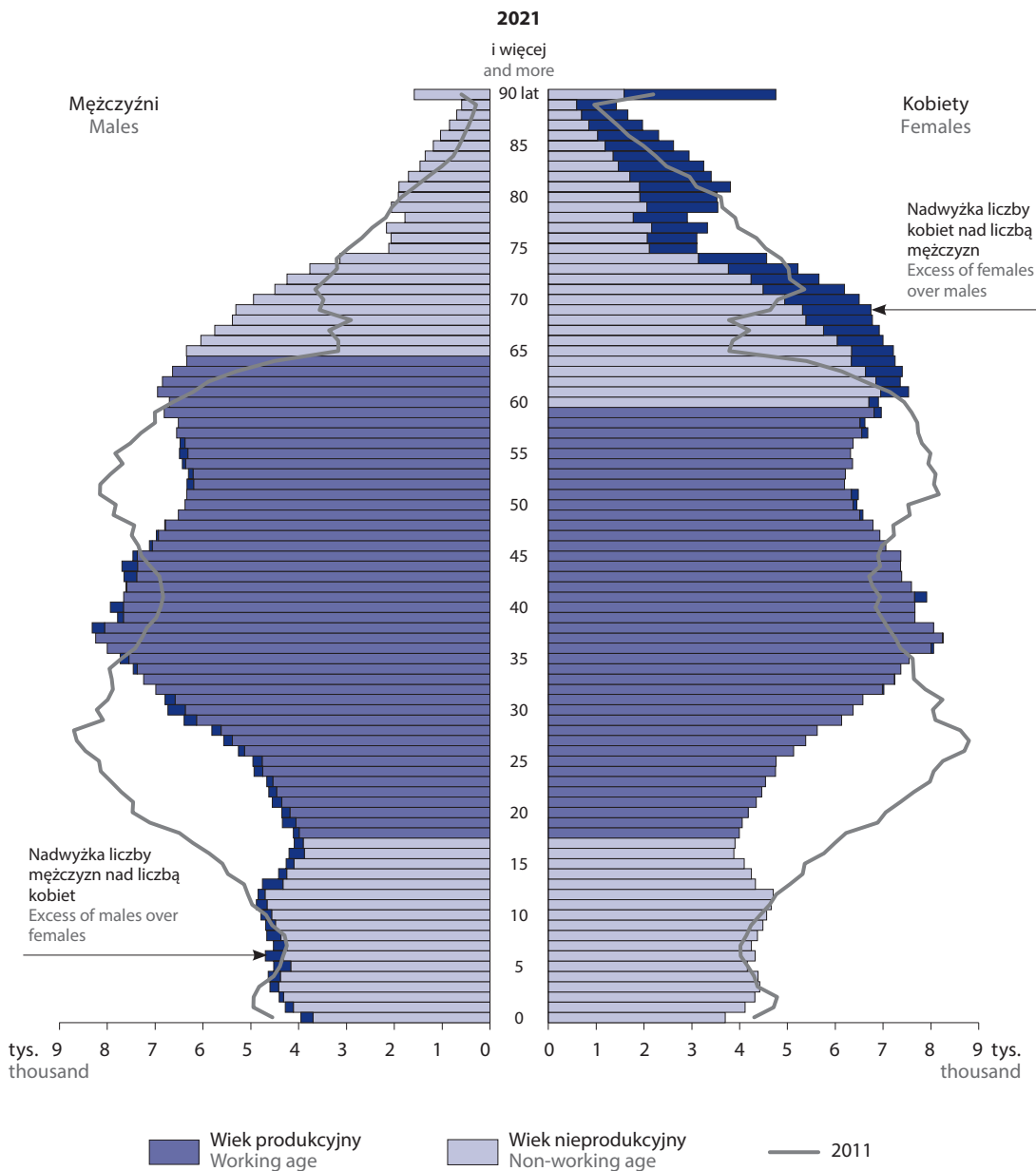
Tablica 2. Ludność według biologicznych grup wieku

Table 2. Population by biological age groups

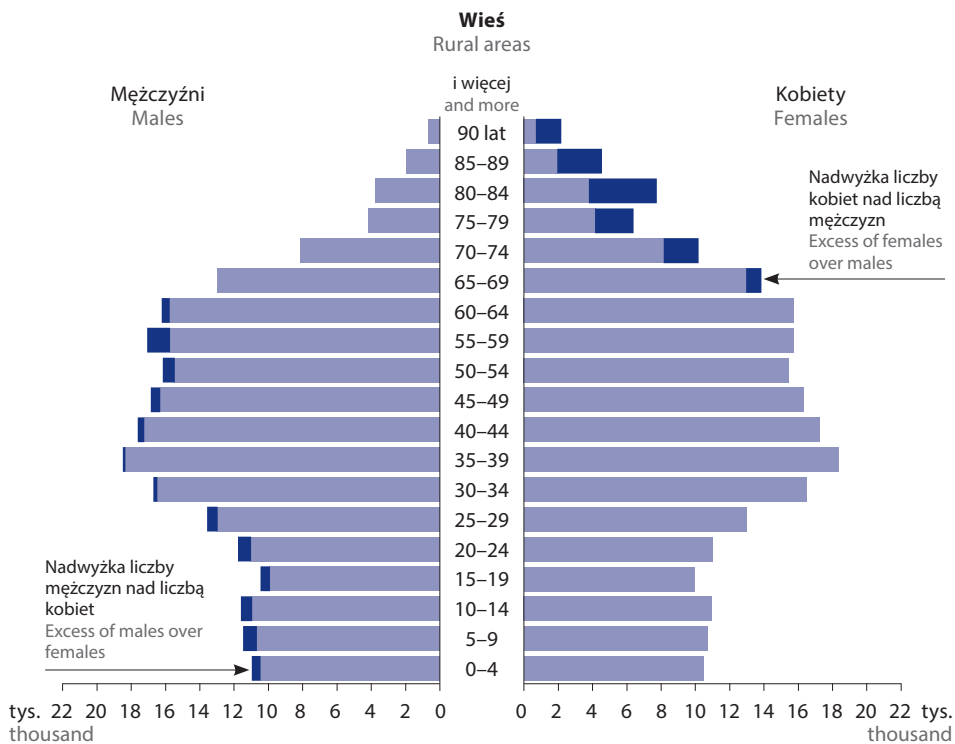
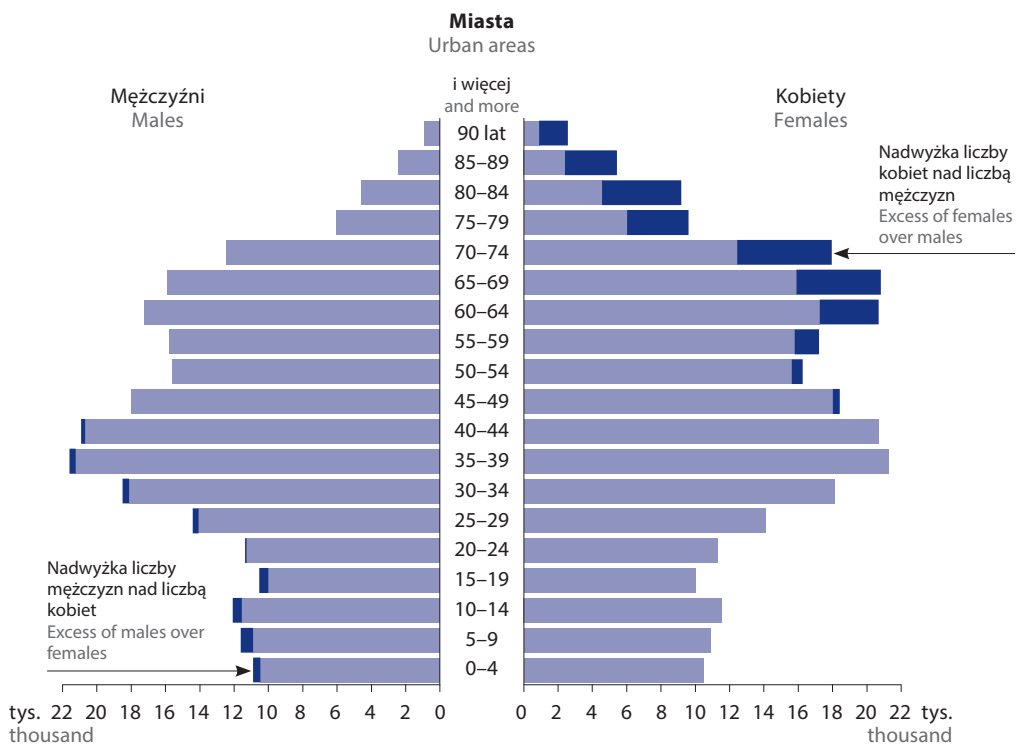
Wyszczególnienie Specification	2011	2021	Zmiana w latach 2011–2021 Change in the years 2011–2021		2011	2021
	w tys. in thousands		w % in %		w odsetkach in percent	
Ogółem Total	1016,2	954,1	-62,1	-6,1	100,0	100,0
0–14 lat	138,2	133,7	-4,5	-3,3	13,6	14,0
15–64	733,6	636,1	-97,5	-13,3	72,2	66,7
65 lat i więcej and more	144,4	184,3	39,9	27,7	14,2	19,3
Miasta Urban areas	532,2	507,3	-24,9	-4,7	52,4	53,2
0–14 lat	69,3	67,5	-1,8	-2,6	6,8	7,1
15–64	387,2	332,0	-55,2	-14,3	38,1	34,8
65 lat i więcej and more	75,7	107,8	32,1	42,3	7,5	11,3
Wieś Rural areas	484,0	446,9	-37,1	-7,7	47,6	46,8
0–14 lat	68,9	66,2	-2,8	-4,0	6,8	6,9
15–64	346,4	304,2	-42,3	-12,2	34,1	31,9
65 lat i więcej and more	68,7	76,5	7,9	11,5	6,8	8,0

Szczegółową strukturę ludności według poszczególnych roczników przedstawia piramida wieku. Piramida obrazująca rozwijające się demograficznie społeczeństwo powinna mieć solidną podstawę. Tymczasem piramida pokazująca strukturę wieku ludności w 2021 r. dla województwa opolskiego znacząco odbiega od klasycznego wzorca, ze względu na dużo węższą podstawę, będącą wynikiem zmniejszającej się liczby urodzeń i w efekcie małej liczebności najmłodszych grup wieku.

Wykres 2. Ludność według płci i wieku
Chart 2. Population by sex and age

Wykres 3. Ludność według grup wieku i płci w 2021 r.
 Chart 3. Population by age groups and sex in 2021

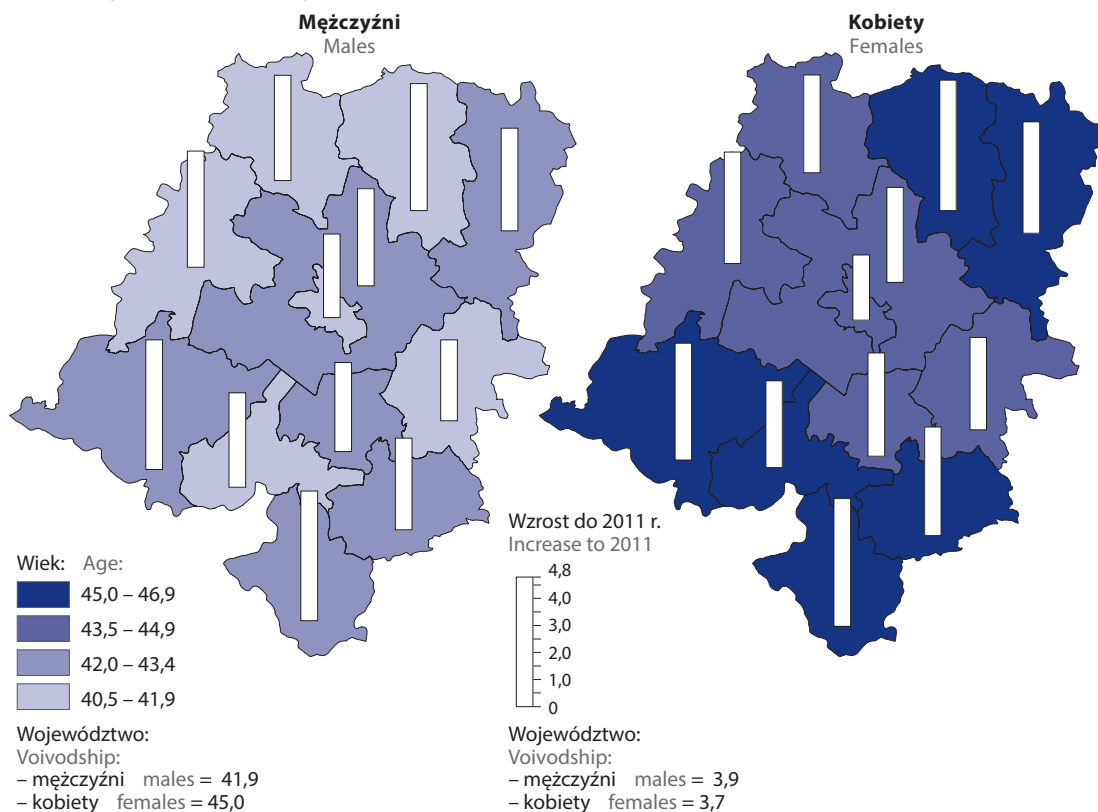

Niekorzystne zmiany w strukturze ludności według wieku, przy wydłużającym się przeciętnym trwaniu życia determinują proces starzenia się społeczeństwa. Do podstawowych miar określających zaawansowanie tego procesu zalicza się: medianę wieku, współczynnik starości demograficznej oraz indeks starości.

Mediana wieku, jako parametr wyznaczający granicę wieku, którą połowa badanej populacji już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła, w 2021 r. wyniosła 43,4 lata i w ciągu minionych 10 lat wzrosła o 3,8 lat. Tymczasem mediana wieku statystycznego mieszkańca Polski osiągnęła poziom 41,7 lat i względem 2011 r. zwiększyła się o 3,6 lat. Wzrost wieku środkowego jest wynikiem wydłużania się przeciętnego trwania życia oraz coraz mniejszej liczby urodzeń. Ze względu na miejsce zamieszkania w województwie wyższą medianą cechowali się mieszkańcy miast niż wsi (44,2 lata wobec 42,5 lat). W odniesieniu do 2011 r. omawiany miernik w miastach wzrósł o 3,9 lat, a na wsi – o 3,5 lat. Biorąc pod uwagę płeć, wyższym wiekiem środkowym wyróżniały się kobiety (45,0 lat wobec 41,9 lat dla mężczyzn), przy czym od poprzedniego spisu nieznacznie szybciej starzeli się mężczyźni (3,9 lat wobec 3,7 lat dla kobiet).

Wśród wszystkich powiatów województwa opolskiego w 2021 r. najstarsi byli mieszkańcy powiatu głubczyckiego (mediana wieku na poziomie 44,8 lat) i kędzierzyńsko-kozielskiego (44,7 lat), a najmłodszy zamieszkiwali powiat namysłowski (41,9 lat). Względem 2011 r. w największym stopniu wiek środkowy zwiększył się w powiatach: głubczyckim i kluczborskim (po 4,7 lat). Najwolniej starzeli się mieszkańcy m. Opola (2,9 lat).

Mapa 4. Mediana wieku ludności według płci w 2021 r.
Map 4. Median age of population by sex in 2021

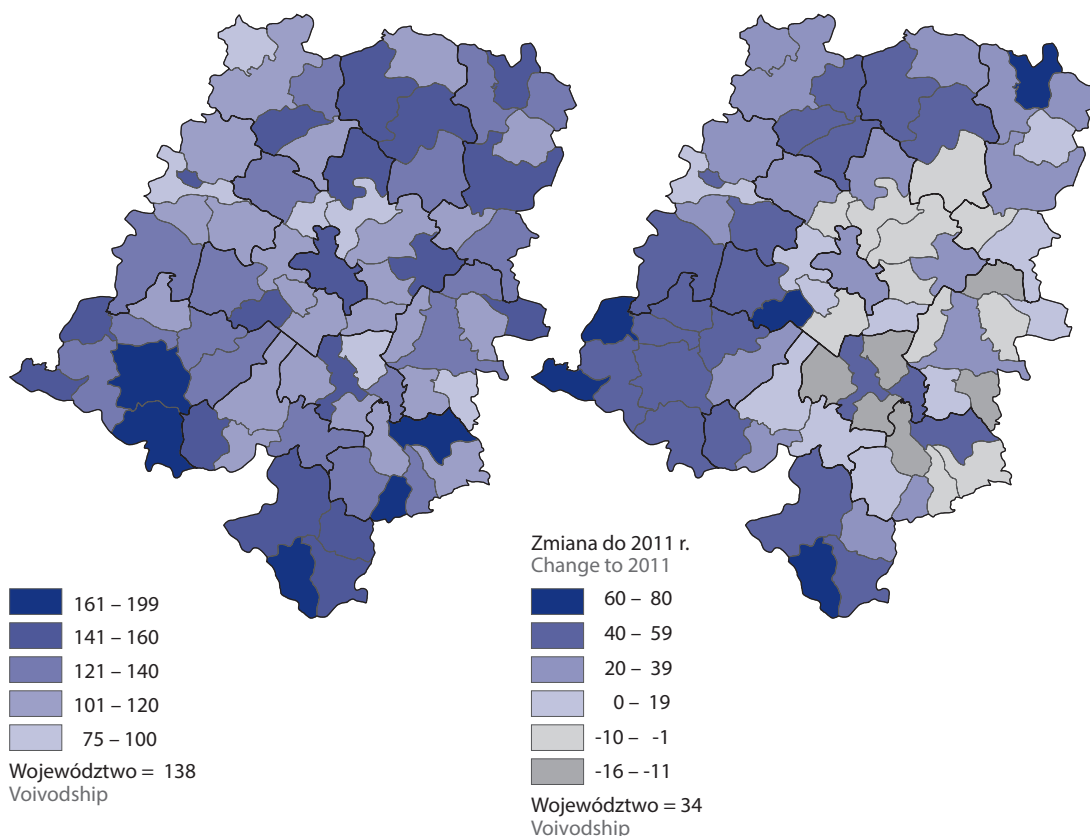
Mediana wieku – parametr wyznaczający granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

Median age – parameter determining border of age, which half of population has already exceeded and second half has not reached yet.

Do oceny poziomu zaawansowania procesu starzenia się ludności bardzo istotne są udziały poszczególnych grup wieku w populacji ogółem, obrazujące zastępowalność pokoleń. Indeks starości, przedstawiający relacje pokolenia dziadków (osób w wieku 65 lat i więcej) do pokolenia wnuczków (0–14 lat), również potwierdza szybszy niż przeciętnie w kraju proces starzenia się ludności. W 2011 r. na 100 wnuczków przypadało 104 dziadków (przeciętnie w kraju – 90), a w 2021 r. – już 138 (przeciętnie w kraju – 119). Więcej dziadków w przeliczeniu na 100 wnuczków odnotowano w miastach (160 wobec 116 na wsi). W porównaniu z 2011 r. indeks starości zwiększył się zarówno w miastach, jak i na wsi. Szczególnie duży wzrost indeksu odnotowano w miastach (o 51 wobec wzrostu o 16 na wsi).

W 2021 r. w przekroju gmin najmniej korzystna sytuacja w tym zakresie miała miejsce w gminach: Branice (199 dziadków na 100 wnuczków), Kędzierzyn-Koźle (170) i Nysa (169). Przewaga liczby wnuczków nad dziadkami (indeks starości poniżej 100) wystąpiła w pięciu gminach: Skarbimierz (75), Ujazd (83), Wilków (91), Dobrzeń Wielki (92) i Łubniany (99). W 2011 r. gmin, w których liczba dziadków była mniejsza niż liczba wnuczków było dwadzieścia dziewięć. W okresie międzypisowym indeks starości wzrósł w większości gmin, w tym najbardziej w: Branicach (o 80), Tułowicach (o 69) i Praszce (o 65).

Mapa 5. Indeks starości w 2021 r.
Map 5. Ageing index in 2021

Indeks starości – liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat.
Ageing index – number of persons aged 65 and more per 100 persons aged 0–14.

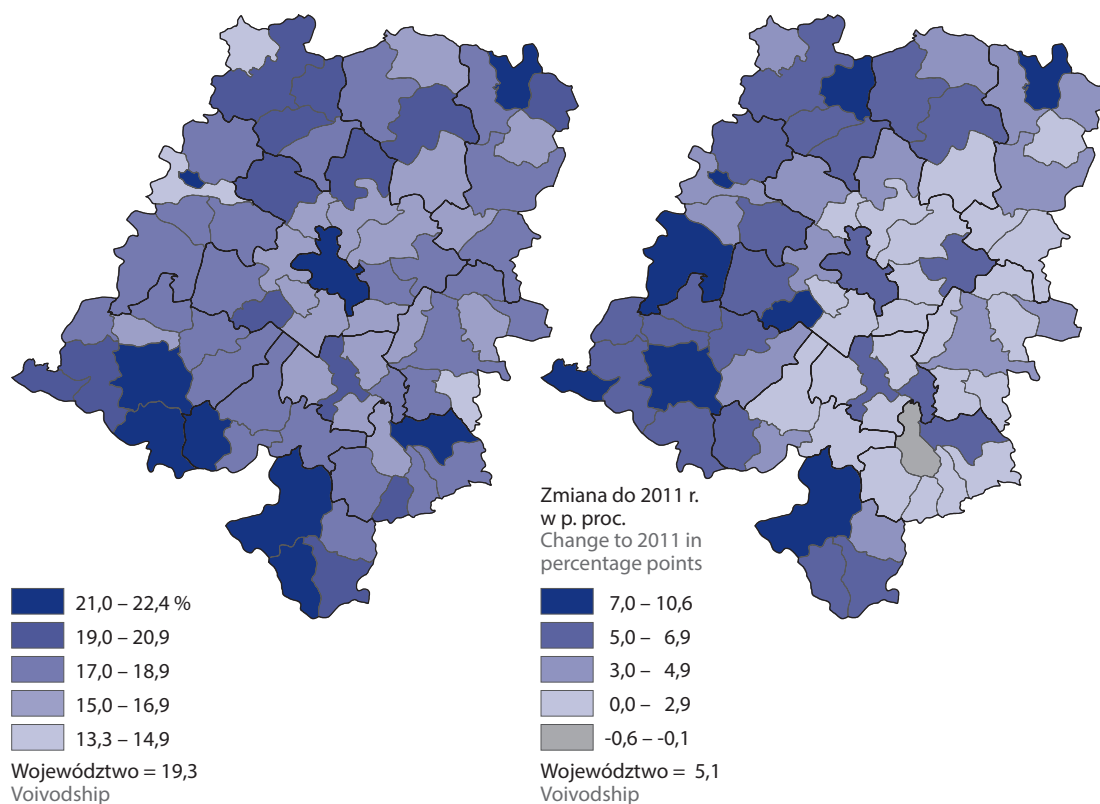
Do klasycznych mierników, określających czy dana populacja jest już stara, należy współczynnik starości demograficznej, wyrażony udziałem liczby osób w wieku 65 lat i więcej w ludności ogółem. Zgodnie z przedstawionymi w końcu lat 50. XX wieku rekomendacjami ONZ społeczeństwo, w którym 6% ludności jest w wieku 65 lat i więcej, można nazwać starym.

W 2021 r. już blisko co 5 mieszkańców Opolszczyzny miał 65 lat i więcej (19,3% wobec 14,2% w 2011 r.). Przeciętnie w kraju udział osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności kształtował się na niższym poziomie (18,6% wobec 13,6%). W relacji do 2011 r. współczynnik starości demograficznej bardziej zwiększył się w miastach (o 7,1 p. proc. do poziomu 21,3%) niż na wsi (o 2,9 p. proc. do poziomu 17,1%).

W ujęciu gmin odsetek osób w wieku 65 lat i więcej wykazywał duże zróżnicowanie. Najkorzystniejszy poziom współczynnika starości demograficznej wystąpił w gminach: Skarbimierz (13,3%), Ujazd (14,3%) i Wilków (14,9%). Tymczasem w trzynastu gminach poziom współczynnika przekroczył 20%, przyjmując najwyższe wartości w gminach: Praszka (22,4%) oraz Branice i Nysa (po 22,1%). Od poprzedniego spisu odsetek osób w wieku 65 lat i więcej najbardziej wzrósł w gminach: Praszka (o 10,6 p. proc.), Tułowice (o 9,5 p. proc.) i Nysa (o 7,9 p. proc.). Obniżenie odsetka zaobserwowano w gminie Reńska Wieś (o 0,6 p. proc.).

Mapa 6. Współczynnik starości demograficznej w 2021 r.

Map 6. Demographic rate of ageing in 2021

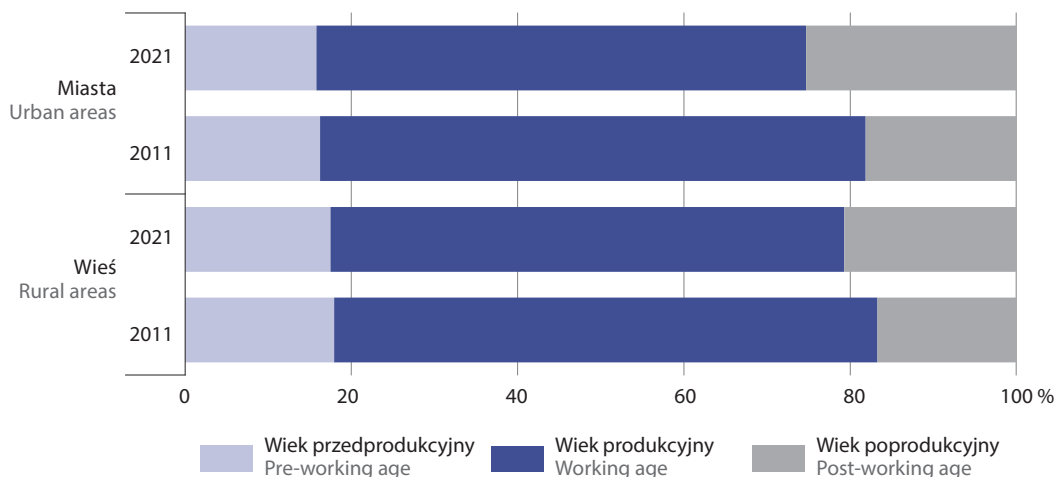

Współczynnik starości demograficznej – udział osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności.
Demographic rate of ageing – share of persons aged 65 and more in the total number of population.

Wyniki spisu w 2021 r. wskazują także na duże zmiany w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku. W okresie międzyspisywym zmniejszył się odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym (z 17,0% do 16,6%), a także w wieku produkcyjnym (z 65,5% do 60,3%), w tym w wieku mobilnym (z 40,3% do 35,9%) i niemobilnym (z 25,3% do 24,4%). Wyraźnie zwiększył się natomiast udział ludności w wieku poprodukcyjnym (z 17,4% do 23,1%). Przeciętnie w kraju obserwowano podobne tendencje. Obniżył się udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (z 18,7% do 18,4%) oraz produkcyjnym (z 64,4% do 59,3%), w tym w wieku mobilnym (z 40,0% do 36,9%) i niemobilnym (z 24,4% do 22,4%), przy jednoczesnym wzroście udziału ludności w wieku poprodukcyjnym (z 16,9% do 22,3%).

W 2021 r. korzystniejszą strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku obserwowano na wsi, gdzie co piąty mieszkaniec (20,7%) był w wieku poprodukcyjnym, podczas gdy w miastach – co czwarty (25,3%). Na wsi odnotowano także wyższy niż w miastach odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym (17,5% wobec 15,8%) i produkcyjnym (61,9% wobec 58,9%).

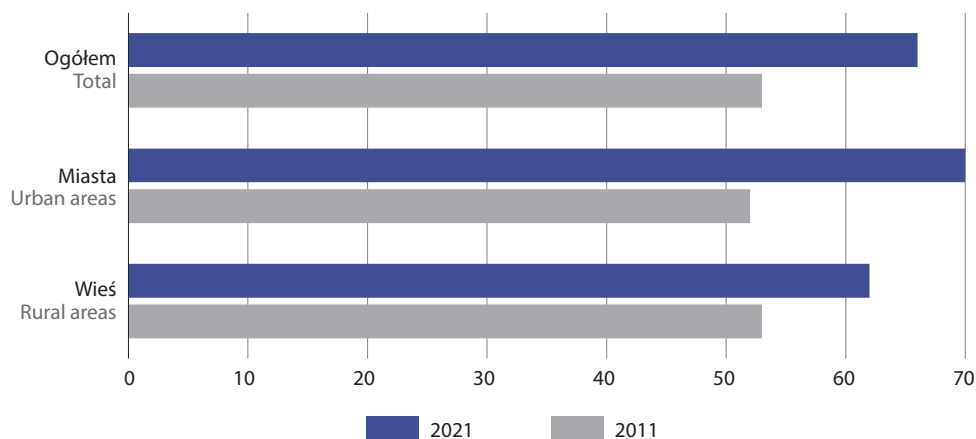
Wykres 4. Ludność według ekonomicznych grup wieku
Chart 4. Population by economic age groups

Z analizy wyników NSP 2011 i 2021 wynika, że coraz mniej korzystnie kształtują się relacje pomiędzy ekonomicznymi grupami wieku. Wyraźnemu pogorszeniu uległ współczynnik obciążenia demograficznego, obrazujący liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym, w tym relacja między wskaźnikami cząstkowymi (obciążenie wiekiem przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym). W 2011 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 53 osoby w wieku nieprodukcyjnym, w tym 26 osób w wieku przedprodukcyjnym i 27 osób w wieku poprodukcyjnym (przeciętnie w kraju odpowiednio: 55, 29 i 26). W 2021 r. współczynnik obciążenia demograficznego wzrósł do 66, co było konsekwencją wyraźnego większego obciążenia osobami w wieku poprodukcyjnym – 38, przy nieznacznie większym obciążeniu osobami w wieku przedprodukcyjnym – 27 (przeciętnie w kraju odpowiednio: 69, 38 i 31).

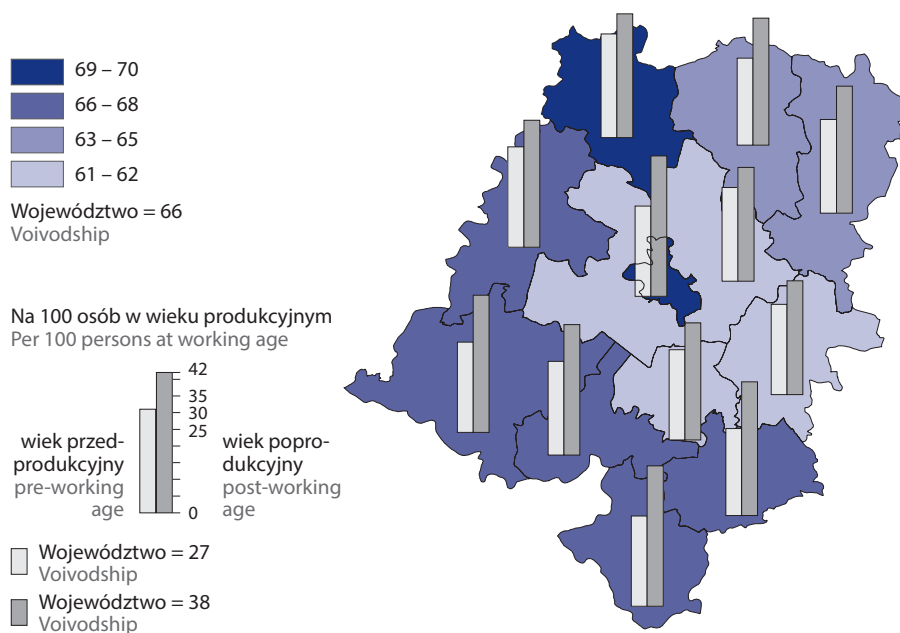
W 2021 r. w miastach na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 70 osób w wieku nieprodukcyjnym, w tym 27 osób w wieku przedprodukcyjnym i 43 osoby w wieku poprodukcyjnym. Na wsi współczynnik obciążenia demograficznego wyniósł 62, przy czym na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 28 osób w wieku przedprodukcyjnym i 33 osoby w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
 Chart 5. Non-working age population per 100 persons of working age

W przekroju wszystkich powiatów w 2021 r. najwięcej osób w wieku nieprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym odnotowano w m. Opolu (70), a najmniej – w powiatach opolskim i strzeleckim (po 61). We wszystkich powiatach osoby w wieku produkcyjnym w większym stopniu były obciążone osobami w wieku poprodukcyjnym niż osobami w wieku przedprodukcyjnym. Najbardziej niekorzystna relacja wystąpiła w powiecie głubczyckim i m. Opolu (na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają po 42 osoby w wieku poprodukcyjnym i po 27 osób w wieku przedprodukcyjnym). Najkorzystniejszą relację między cząstkowymi wskaźnikami odnotowano w powiecie namysłowskim (37 osób w wieku poprodukcyjnym i 31 osób w wieku przedprodukcyjnym) oraz opolskim (34 i 28).

Mapa 7. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 r.
 Map 7. Population at non-working age per 100 persons at working age in 2021

1.3. Ludność według stanu cywilnego

1.3. Population by marital status

Struktura ludności według stanu cywilnego uwarunkowana jest czynnikami demograficznymi (liczbą osób w poszczególnych grupach wieku, liczbą małżeństw i rozwodów, liczbą zgonów), a także sytuacją społeczno-gospodarczą, która wpływa na podejmowanie decyzji prorodzinnych.

Stan cywilny – ze względu na przepisy prawa obowiązujące w poszczególnych krajach – wyznaczające dolną granicę wieku umożliwiającego zawieranie związków małżeńskich – w spisach ludności przyjęto określanie stanu cywilnego dla osób będących w wieku 15 lat i więcej.

Zgodnie z prawem polskim występują cztery kategorie stanu cywilnego:

- kawaler, panna – osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim;
- żonaty, zamężna – osoby, których związek małżeński został zawarty zgodnie z prawem świeckim;
- wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka;
- rozwiedziony, rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu.

Osoby, w stosunku do małżeństwa, których sąd orzekł separację z prawnego punktu widzenia, w dalszym ciągu pozostają w stanie małżeńskim.

Wyniki spisu w 2021 r. pokazują zmiany, jakie zaszły w strukturze ludności według stanu cywilnego w ciągu minionych 10 lat. Najbardziej liczną grupę wśród osób w wieku 15 lat i więcej nadal stanowiły osoby pozostające w związku małżeńskim – 56,5% (przeciętnie w kraju – 56,0%), których udział w porównaniu z 2011 r. zwiększył się o 1,7 p. proc. (o 0,2 p. proc.). Kolejną grupą są kawalerowie i panny, ich odsetek w badanej populacji wyniósł 26,3% (przeciętnie w kraju – 27,5%) i w odniesieniu do poprzedniego spisu obniżył się o 2,0 p. proc. (o 1,3 p. proc.). Osoby owdowiałe stanowiły 8,7% (przeciętnie w kraju – 8,4%), tj. o 0,7 p. proc. (o 1,2 p. proc.) mniej niż w 2011 r. Strukturę dopełniają osoby rozwiedzione, których udział wzrósł z 4,7% do 7,5% (przeciętnie w kraju odpowiednio: z 5,0% do 7,6%).

Tablica 3. Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego w 2021 r.

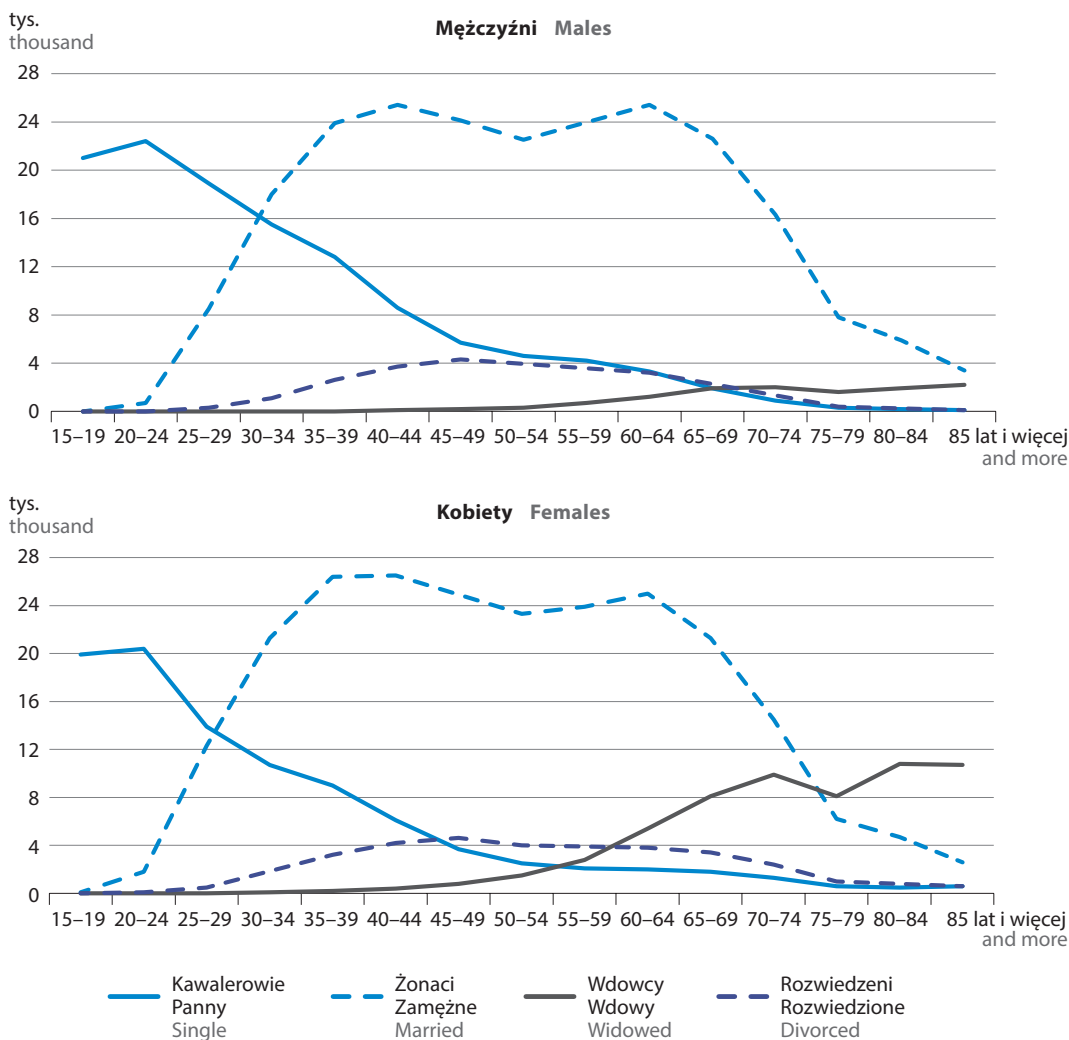
Table 3. Population aged 15 years and more by marital status in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Kawalerowie, panny Single	Żonaci, zamężne Married	Wdowcy, wdowy Widowed	Rozwiedzeni, rozwiedzione Divorced	Nieustalony Unknown
W tysiącach In thousands						
Ogółem Total	820,4	215,7	463,3	71,0	61,1	9,3
Mężczyźni Males	392,8	120,6	228,4	12,2	26,8	4,8
Kobiety Females	427,6	95,1	234,9	58,9	34,3	4,6
Struktura pozioma (w %) Horizontal structure (in %)						
Ogółem Total	100,0	26,3	56,5	8,7	7,5	1,1
Mężczyźni Males	100,0	30,7	58,2	3,1	6,8	1,2
Kobiety Females	100,0	22,2	54,9	13,8	8,0	1,1

Czynnikami różnicującymi strukturę ludności według stanu cywilnego jest płeć i wiek. Przedstawione różnice wynikają z odmiennych dla kobiet i mężczyzn wzorców zawierania związku małżeńskiego oraz różnic w zakresie umieralności i trwania życia.

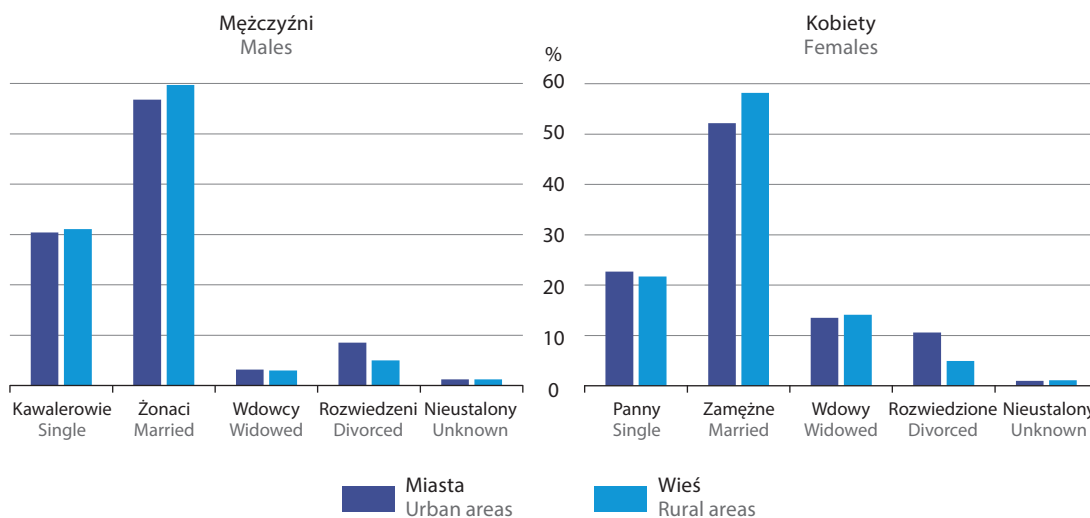
W 2021 r. kawalerowie stanowili 30,7% mężczyzn w wieku 15 lat i więcej, tymczasem udział panien był znacznie niższy i wyniósł 22,2% kobiet w wieku 15 lat i więcej. Wyższy był również odsetek żonatych mężczyzn w porównaniu z zamężnymi kobietami (58,2% wobec 54,9%). Różnica ta wynika z wyższego poziomu umieralności mężczyzn, powodującego częstsze owdowienia kobiet. Odsetek wdów był ponad czterokrotnie wyższy w porównaniu z odsetkiem wdowców (13,8% wobec 3,1%). Wpływ nadumieralności mężczyzn uwidacznia się już wśród osób od grupy wieku 55–59 lat. Udział mężatek w tej grupie wieku jest o 0,6 p. proc. niższy w porównaniu z odsetkiem żonatych (72,4% wobec 73,0%) i w miarę przechodzenia do starszych grup wieku zjawisko to nasila się. W rezultacie starsi mężczyźni najczęściej do końca życia pozostają żonaci. W grupie wieku 85 lat i więcej odsetek mężatek wyniósł 17,5%, podczas gdy żonatych – 57,1%. Kobiety częściej niż mężczyźni deklarowały, że są rozwiedzione (8,0% wobec 6,8%). Odsetki rozwiedzionych kobiet i mężczyzn wzrastają w kolejnych grupach wieku do 12–13% w grupie wieku 45–49 lat, a następnie maleją wraz ze wzrostem wieku.

Wykres 6. Ludność w wieku 15 lat i więcej według stanu cywilnego, płci i grup wieku w 2021 r.
Chart 6. Population aged 15 and more by marital status, sex and age groups in 2021

Struktura ludności według stanu cywilnego jest zróżnicowana w zależności od miejsca zamieszkania. W 2021 r. udział osób rozwiedzionych w miastach był niemal dwukrotnie wyższy niż na wsi (9,6% wobec 5,0%). Mieszkańcy wsi częściej niż mieszkańcy miast pozostają natomiast w związku małżeńskim (58,9% wobec 54,3%), a różnica ta jest widoczna szczególnie w przypadku kobiet – mężatki stanowiły 58,2% kobiet na wsi wobec 52,2% w miastach. Odsetek osób owdowiałych na wsi i w miastach był zbliżony i wyniósł odpowiednio: 8,6% i 8,7%. Na podobnym poziomie w miastach i na wsi kształtował się udział kawalerów i panien (po 26,3%), przy czym odsetek kawalerów na wsi był wyższy niż w miastach (31,1% wobec 30,4%), odmiennie niż panien (21,7% wobec 22,7%).

Wykres 7. Ludność w wieku 15 lat i więcej według płci i stanu cywilnego w 2021 r.
Chart 7. Population aged 15 and more by sex and marital status in 2021

Zróżnicowanie struktury ludności według stanu cywilnego można zaobserwować także w przekroju powiatów. W 2021 r. we wszystkich powiatach ponad połowa osób w wieku 15 lat i więcej pozostawała w związku małżeńskim. Odsetek zamężnych i żonatych przyjmował wartości od 52,9% w m. Opolu do 59,7% w powiecie opolskim. W relacji do 2011 r. wzrost odsetka tych osób odnotowano w większości powiatów, w tym największy w powiatach: opolskim i strzeleckim (po 3,3 p. proc.).

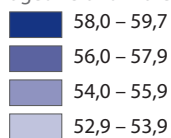
Udział kawalerów i panien w populacji osób w wieku 15 lat i więcej kształtował się od 23,1% w powiecie kędzierzyńsko-kozielskim do 28,8% w powiecie prudnickim. W odniesieniu do 2011 r. we wszystkich powiatach odsetek kawalerów i panien uległ obniżeniu, w tym najbardziej w powiatach: strzeleckim (o 3,8 p. proc.), kluczborskim (o 3,6 p. proc.) i namysłowskim (o 3,3 p. proc.).

W 2021 r. w powiecie głubczyckim blisko co 10 osoba (9,8%) w wieku 15 lat i więcej była owdowiała. Najmniej takich osób odnotowano w m. Opolu (7,6%). Względem 2011 r. w większości powiatów odsetek osób owdowiałych obniżył się, w tym najbardziej w powiatach: namysłowskim (o 1,6 p. proc.), nyskim (o 1,4 p. proc.) i m. Opolu (o 1,3 p. proc.).

Największe zróżnicowanie wśród powiatów obserwowano w przypadku osób rozwiedzionych. W m. Opolu osoby rozwiedzione stanowiły 10,4% ludności w wieku 15 lat i więcej, podczas gdy w powiecie oleskim odsetek takich osób był ponad dwukrotnie niższy i wyniósł 4,8%. Wzrost odsetka osób rozwiedzionych w porównaniu z 2011 r. odnotowano we wszystkich powiatach, w tym największy w: brzeskim (o 3,4 p. proc.), namysłowskim (o 3,2 p. proc.) i głubczyckim (o 3,1 p. proc.).

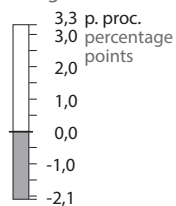
Mapa 8. Osoby pozostające w związku małżeńskim w wieku 15 lat i więcej w 2021 r.
 Map 8. Married persons aged 15 and more in 2021

W % ogółu ludności
 w wieku 15 lat i więcej
 In % of the total population
 aged 15 and more

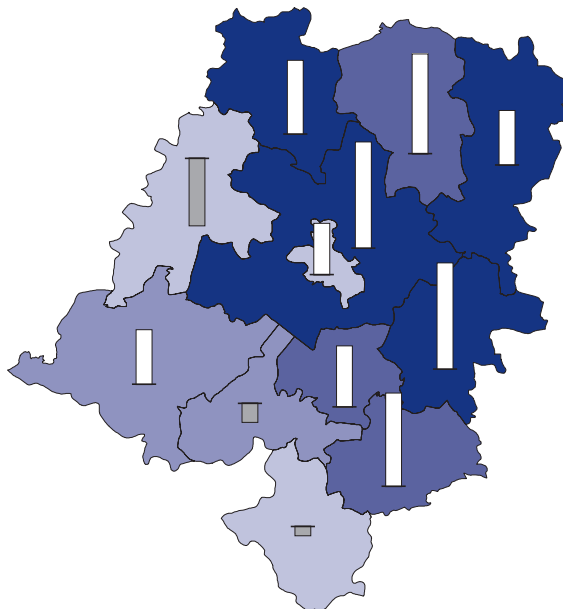

Województwo = 56,5
 Voivodship

Zmiana do 2011 r.
 Change to 2011

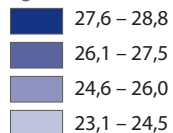

Województwo = 1,7
 Voivodship

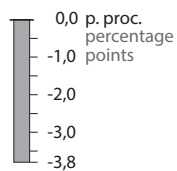
Mapa 9. Kawalerowie i panny w wieku 15 lat i więcej w 2021 r.
 Map 9. Single persons aged 15 and more in 2021

W % ogółu ludności
 w wieku 15 lat i więcej
 In % of the total population
 aged 15 and more

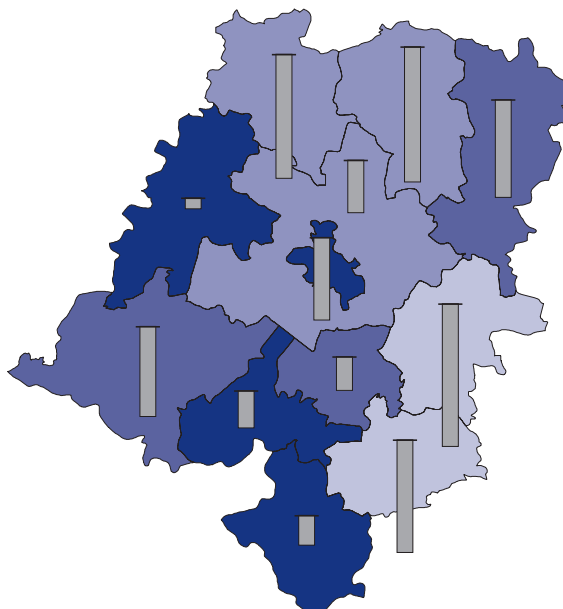

Województwo = 26,3
 Voivodship

Spadek do 2011 r.
 Decrease to 2011

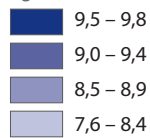

Województwo = -2,0
 Voivodship

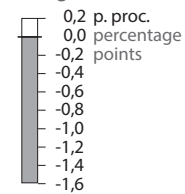
Mapa 10. Osoby owdowiałe w wieku 15 lat i więcej w 2021 r.
Map 10. Widowed persons aged 15 and more in 2021

W % ogółu ludności
w wieku 15 lat i więcej
In % of the total population
aged 15 and more

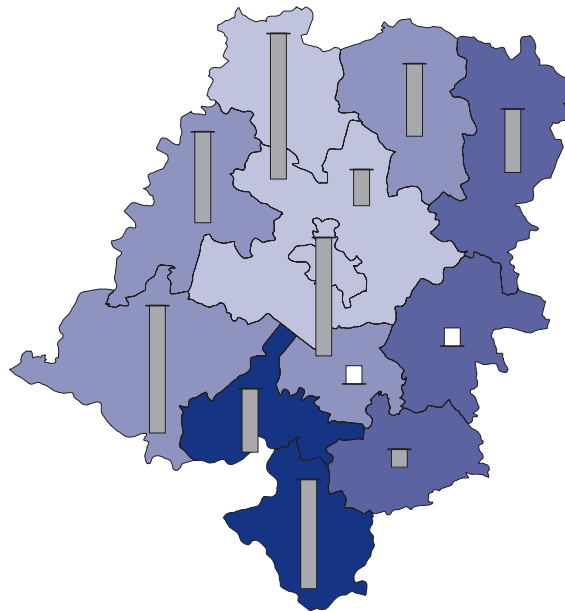

Województwo = 8,7
Voivodship

Zmiana do 2011 r.
Change to 2011

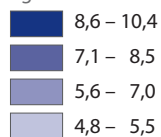

Województwo = -0,7
Voivodship

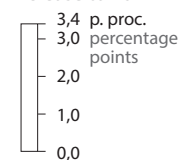
Mapa 11. Osoby rozwiedzione w wieku 15 lat i więcej w 2021 r.
Map 11. Divorced persons aged 15 and more in 2021

W % ogółu ludności
w wieku 15 lat i więcej
In % of the total population
aged 15 and more

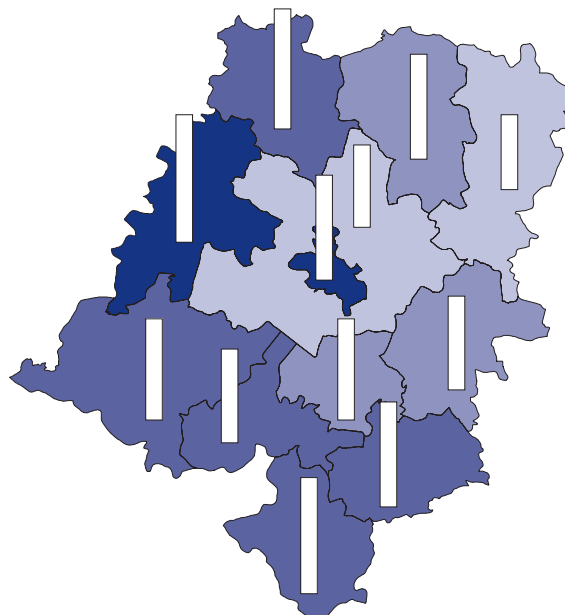

Województwo = 7,5
Voivodship

Wzrost do 2011 r.
Increase to 2011

Województwo = 2,8
Voivodship

Rozdział 2

Chapter 2

Ludność według kraju urodzenia i obywatelstwa

Population by country of birth and citizenship

2.1. Ludność według kraju urodzenia

2.1. Population by country of birth

Z analizy wyników NSP 2021 wynika, że 96,9% stałych mieszkańców województwa opolskiego wskazało Polskę jako kraj swego urodzenia, a 3,0% urodziło się poza obecnymi granicami Polski (przeciętnie w kraju odpowiednio: 98,0% i 2,0%). W odniesieniu do poprzedniego spisu w województwie odsetek osób urodzonych za granicą zmniejszył się (o 1,2 p. proc.), podczas gdy przeciętnie w kraju nieznacznie wzrósł (o 0,2 p. proc.).

Kraj urodzenia zgodnie z międzynarodowymi zaleceniami należało podać biorąc pod uwagę granice państw aktualne w momencie spisu, a nie w momencie urodzenia osoby, np. jeżeli osoba urodziła się w Wilnie, to – bez względu na rok jej urodzenia – jako kraj urodzenia należało wpisać Litwa.

Tablica 4. Ludność według kraju urodzenia

Table 4. Population by country of birth

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	2011=100
Ogółem Total	1016212	100,0	954133	100,0	93,9
Polska Poland	972676	95,7	924420	96,9	95,0
Inny kraj Other country	43037	4,2	29011	3,0	67,4
Nieustalony Unknown	499	0,0	702	0,1	140,7
Miasta Urban areas	532217	52,4	507273	53,2	95,3
Polska Poland	506086	49,8	488811	51,2	96,6
Inny kraj Other country	25820	2,5	18055	1,9	69,9
Nieustalony Unknown	310	0,0	407	0,0	131,3

Tablica 4. Ludność według kraju urodzenia (dok.)

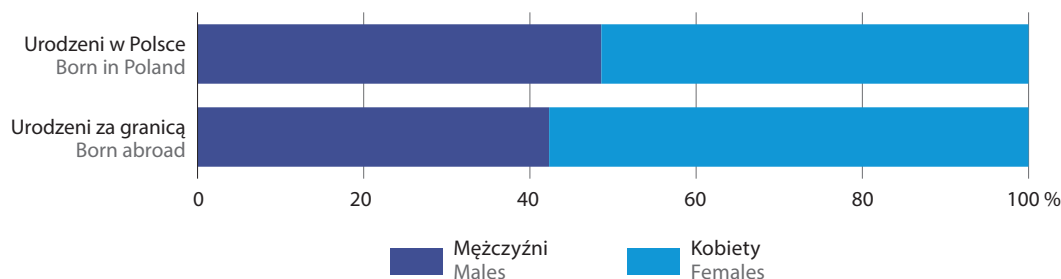
Table 4. Population by country of birth (cont.)

Wyszczególnienie Specification	2011		2021		2011=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	
Wieś Rural areas	483995	47,6	446860	46,8	92,3
Polska Poland	466590	45,9	435609	45,7	93,4
Inny kraj Other country	17217	1,7	10956	1,1	63,6
Nieustalony Unknown	188	0,0	295	0,0	156,9

W populacji osób urodzonych za granicą liczebnie przeważają kobiety, przy czym ich odsetek w tej grupie jest większy niż wśród urodzonych w Polsce (odpowiednio: 57,7% i 51,4%). Podobną zależność zaobserwowano przeciętnie w kraju (54,3% i 51,6%). W porównaniu z wynikami spisu z 2011 r. odsetek kobiet urodzonych za granicą zmniejszył się o 2,9 p. proc., a odsetek kobiet urodzonych w Polsce uległ zwiększeniu o 0,1 p. proc.

Wykres 8. Ludność według miejsca urodzenia i płci w 2021 r.

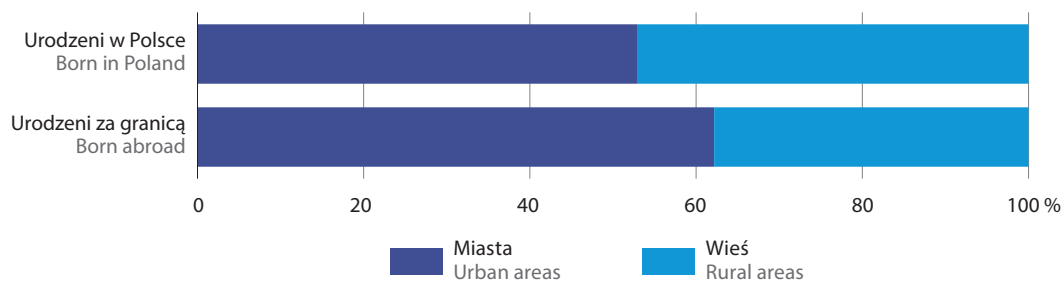
Chart 8. Population by place of birth and sex in 2021

W 2021 r. wśród urodzonych za granicą 62,2% mieszkało w miastach, a wśród urodzonych w Polsce – 52,9%. Przeciętnie w kraju odsetki tych dwóch grup osób mieszkających w miastach były wyższe (odpowiednio: 68,6% i 59,6%). W relacji do 2011 r. zarówno wśród osób urodzonych w innym kraju, jak i w Polsce odnotowano wzrost odsetka osób mieszkających w miastach (odpowiednio: o 2,2 p. proc. i o 0,9 p. proc.).

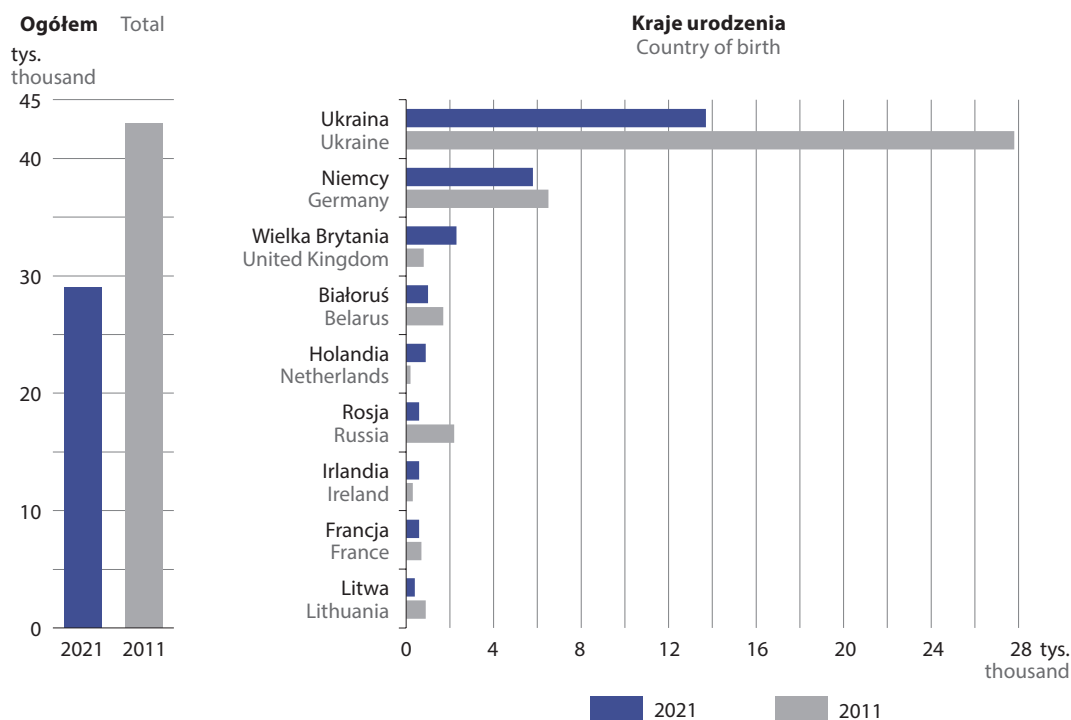
Wykres 9. Ludność według miejsca urodzenia w miastach i na wsi w 2021 r.

Chart 9. Population by place of birth in urban and rural areas in 2021

Mimo, iż mieszkańcy województwa opolskiego wskazali łącznie ponad 100 krajów jako miejsce swojego urodzenia, to dla ponad trzech czwartych urodzonych za granicą (75,1%) miejscem urodzenia był jeden z tych trzech krajów: Ukraina, Niemcy i Wielka Brytania. Podobnie jak w 2011 r. najczęściej osób deklarowało jako miejsce urodzenia Ukrainę, przy czym w 2011 r. odsetek takich osób w ogólnej liczbie osób urodzonych za granicą wyniósł 64,6%, a w 2021 r. – 47,4%. Na drugim miejscu, podobnie jak w poprzednim spisie, uplasowały się osoby urodzone w Niemczech (19,9% urodzonych za granicą wobec 15,1% w 2011 r.). W okresie międzypisowym znacząco wzrósł udział osób deklarujących Wielką Brytanię jako kraj urodzenia (z 1,8% do 7,8%). Zmiana ta skutkowałą awansem Wielkiej Brytanii z szóstego na trzecie miejsce wśród krajów urodzenia. Dla 2,4% ludności miejsce urodzenia nie zostało ustalone (w 2011 r. – odpowiednio 1,2%). Porównanie liczby ludności według wybranych krajów urodzenia z 2011 r. wskazuje, że największy spadek dotyczył liczby osób urodzonych w Ukrainie (o 14,1 tys.). Jednocześnie wzrosła liczba osób urodzonych m.in. w Wielkiej Brytanii (o 1,5 tys.), Holandii (o 0,7 tys.) i Irlandii (o 0,4 tys.).

Wykres 10. Ludność urodzona za granicą według wybranych krajów urodzenia
Chart 10. Foreign-born population by selected country of birth

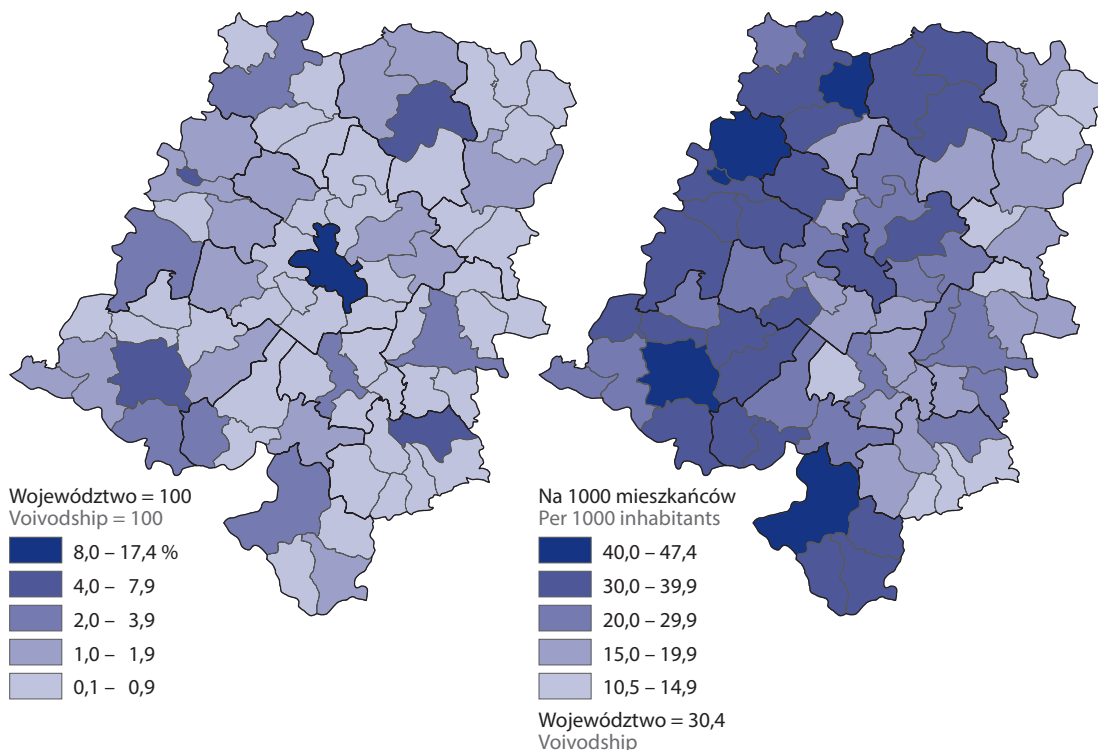
Istotne różnice można zauważyć w strukturze wieku ludności urodzonej za granicą i w Polsce. Co druga osoba urodzona za granicą była w wieku 70 lat i więcej (50,9% wobec 30,3% przeciętnie w kraju), przy co dziewiątej osobie urodzonej w Polsce (11,4% wobec 11,7%). W populacji urodzonych w Polsce odsetek osób w wieku 30–49 lat wyniósł 31,7% (przeciętnie w kraju – 31,4%), a wśród urodzonych za granicą – jedynie 6,9% (12,7%). Podobne różnice można zaobserwować w grupie wieku 50–69 lat, w której odnotowano 28,2% (przeciętnie w kraju – 25,8%) osób urodzonych w Polsce wobec 6,5% (8,0%) osób urodzonych za granicą. Dysproporcje widoczne są również w najmłodszej grupie wieku. Wśród urodzonych w Polsce osoby poniżej 20 roku życia stanowiły 18,0% (przeciętnie w kraju – 19,8%), podczas gdy w populacji urodzonych za granicą – 29,6% (40,3%). Z uwagi na to, że 3,1 tys. osób z tej grupy wieku urodziło się w Niemczech, a 2,2 tys. osób w Wielkiej Brytanii, należy przypuszczać, że są to dzieci emigrantów przebywających czasowo za granicą, które zostały zameldowane w województwie, a tym samym wliczone do ludności województwa. Większość z nich wraz z rodzicami jednak w dalszym ciągu mieszka czasowo za granicą. Wśród osób w wieku 70 lat i więcej 10,9 tys. wskazało Ukrainę jako

kraj urodzenia, 0,7 tys. – Białoruś, a 0,3 tys. – Litwę. Osoby te urodziły się przed zakończeniem II wojny światowej, głównie na terenach ówczesnej Polski.

W odniesieniu do poprzedniego spisu nastąpiła naturalna zmiana w strukturze wieku ludności urodzonej za granicą. W 2011 r. osoby w wieku 60 lat i więcej stanowiły 85,3% urodzonych za granicą, a w 2021 r. ich odsetek zmniejszył się do 55,3%. Ponad trzykrotnie wzrósł natomiast odsetek osób poniżej 20 roku życia urodzonych za granicą (z 8,3% w 2011 r. do 29,6% w 2021 r.).

Mapa 12. Ludność urodzona za granicą w 2021 r.

Map 12. Population born abroad in 2021

W 2021 r. w układzie powiatów ziemskich najwyższy odsetek osób urodzonych za granicą mieszkających w województwie wystąpił w powiatach: nyskim (16,1%), brzeskim (11,7%) i opolskim (10,6%). Najmniej osób urodzonych w innym kraju odnotowano w powiecie oleskim (3,6%). Większą rozpiętość odsetka osób urodzonych za granicą obserwowano w przekroju gmin. Z 29,0 tys. osób urodzonych za granicą najczęściej mieszkało w m. Opolu (17,4%), a w dalszej kolejności w gminach: Nysa (7,7%), Kędzierzyn-Koźle (5,6%) i Brzeg (5,3%). W ponad połowie gmin (62,0%) odsetek osób urodzonych w innym kraju nie przekroczył 1,0%.

Do gmin z najwyższym odsetkiem (ponad 4,0%) ludności urodzonej poza granicami Polski wśród ogółu mieszkańców gminy należały: Domaszowice i Głubczyce (po 4,7%), Brzeg (4,5%) oraz Lubsza (4,3%). Najniższy odsetek analizowanej populacji odnotowano w gminie Zębowice (1,1%) i Cisek (1,2%).

W 2021 r. średnio na 1000 mieszkańców województwa przypadają 30,4 osoby urodzone za granicą (przeciętnie w kraju – 19,6 osób). Wśród powiatów ziemskich poziom wskaźnika przekraczający średnią wojewódzką odnotowano w powiatach: głubczyckim (41,8), brzeskim (38,6), nyskim (35,6), kluczborskim i namysłowskim (po 33,6) oraz prudnickim (31,7).

W poszczególnych gminach wskaźnik ten wahał się od 10,5 (gmina Zębowice) do 47,4 (gmina Głubczyce). W m. Opolu, w którym odnotowano najwyższy odsetek osób urodzonych za granicą, na 1000 mieszkańców przypadało 39,6 osób urodzonych w innym kraju.

2.2. Ludność według kraju obywatelstwa

2.2. Population by citizenship

Wyniki NSP 2021 wykazały, że wśród mieszkańców województwa opolskiego, podobnie jak przeciętnie w kraju, 99,7% to obywatele Rzeczypospolitej Polskiej, a 0,3% stanowili cudzoziemcy, do których zaliczono osoby z obywatelstwem innego kraju (niepolskim), bezpaństwowców oraz osoby z niestalonym krajem obywatelstwa. W porównaniu z 2011 r. liczba osób z obywatelstwem innego kraju wzrosła o 58,5%, a liczba bezpaństwowców oraz liczba osób z niestalonym obywatelstwem wyraźnie zmniejszyła się (odpowiednio: o 92,9% i o 89,1%).

Obywatelstwo oznacza prawną więź pomiędzy osobą a państwem, nie wskazuje ono na pochodzenie etniczne tej osoby i jest niezależne od pytania o narodowość. Dla osób nieposiadających obywatelstwa żadnego kraju przewidziana była możliwość odpowiedzi: nie posiadam obywatelstwa żadnego kraju. Jeśli spisywana osoba posiadała obywatelstwa kilku krajów, zastosowano hierarchię wskazań: Polska, kraje UE, kraje trzecie. Określone zostały zasady, według których respondent powinien udzielić odpowiedzi w przypadku posiadania więcej niż jednego obywatelstwa:

- osoba posiadająca obywatelstwo polskie i inne powinna wybrać odpowiedź „Polska”;
- cudzoziemiec posiadający:
 - kilka obywatelstw, z których jedno jest obywatelstwem kraju należącego do Unii Europejskiej (UE) – powinien podać nazwę kraju należącego do UE,
 - obywatelstwo kilku krajów UE – powinien wpisać nazwę jednego z tych krajów (wybraną według uznania),
 - obywatelstwo kilku krajów nienależących do UE – powinien wpisać nazwę jednego z tych krajów (wybraną według uznania).

Cudzoziemiec to osoba, która nie posiada polskiego obywatelstwa, bez względu na fakt posiadania lub nie obywatelstwa (obywatelstw) innych krajów.

Bezpaństwowiec to osoba nieposiadająca obywatelstwa żadnego kraju (bezpaństwowcy są zaliczani do cudzoziemców).

Tablica 5. Ludność według kraju obywatelstwa

Table 5. Population by citizenship

Kraj obywatelstwa Country of citizenship	2011		2021		2011=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	
Ogółem Total	1016212	100,0	954133	100,0	93,9
Polska Poland	1014421	99,8	951547	99,7	93,8
Inny kraj Other country	1620	0,2	2568	0,3	158,5
w tym: of which:					
Unia Europejska ^a European Union ^a	608	0,1	448	0,0	73,7
Ukraina Ukraine	499	0,0	1706	0,2	341,9

^a Bez Wielkiej Brytanii.

^a Excluding the United Kingdom.

Tablica 5. Ludność według kraju obywatelstwa (dok.)

Table 5. Population by citizenship (cont.)

Kraj obywatelstwa Country of citizenship	2011		2021		2011=100
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	w % in %	
Bezpaństwowcy Stateless persons	14	0,0	1	0,0	7,1
Nieustalony Unknown	156	0,0	17	0,0	10,9

W 2021 r. wśród osób z obywatelstwem niepolskim mieszkających w województwie opolskim na stałe najczęściej było obywateli: Ukrainy (66,4% wobec 47,4% przeciętnie w kraju) i Niemiec (7,8% wobec 3,2%). W odniesieniu do 2011 r. liczba obywateli Ukrainy zwiększyła się ponad trzykrotnie, a liczba obywateli Niemiec zmniejszyła się o 66,9%.

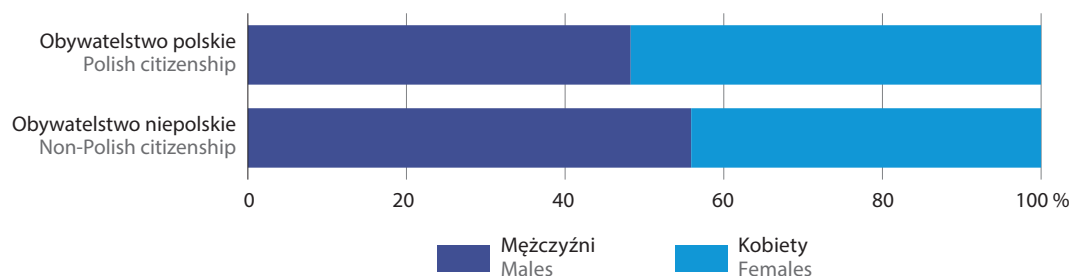
W populacji osób z obywatelstwem niepolskim i polskim można zaobserwować zróżnicowane struktury według miejsca zamieszkania, płci i wieku.

Większość osób z obywatelstwem niepolskim w województwie opolskim mieszkała w miastach (67,5% wobec 80,0% przeciętnie w kraju). Dla porównania wśród osób z obywatelstwem polskim odsetek zamieszkałych w miastach był o 14,4 p. proc. niższy i wyniósł 53,1% (przeciętnie w kraju – 59,7%). W odniesieniu do 2011 r. odsetek mieszkających w miastach wzrósł zarówno wśród populacji osób z obywatelstwem niepolskim (o 14,7 p. proc.), jak i polskim (o 0,7 p. proc.).

Wśród ogółu osób z obywatelstwem niepolskim przeważali mężczyźni, którzy stanowili 55,9% (przeciętnie w kraju – 53,2%). Przewagę mężczyzn odnotowano m.in. wśród obywateli Ukrainy (53,0%) i Niemiec (66,7%). W populacji osób z obywatelstwem polskim odsetek mężczyzn ukształtował się na poziomie 48,3% (podobnie przeciętnie w kraju). W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu udział mężczyzn w ludności z obywatelstwem niepolskim wzrósł o 5,9 p. proc, a w ludności z obywatelstwem polskim nie zmienił się.

Wykres 11. Ludność według obywatelstwa i płci w 2021 r.

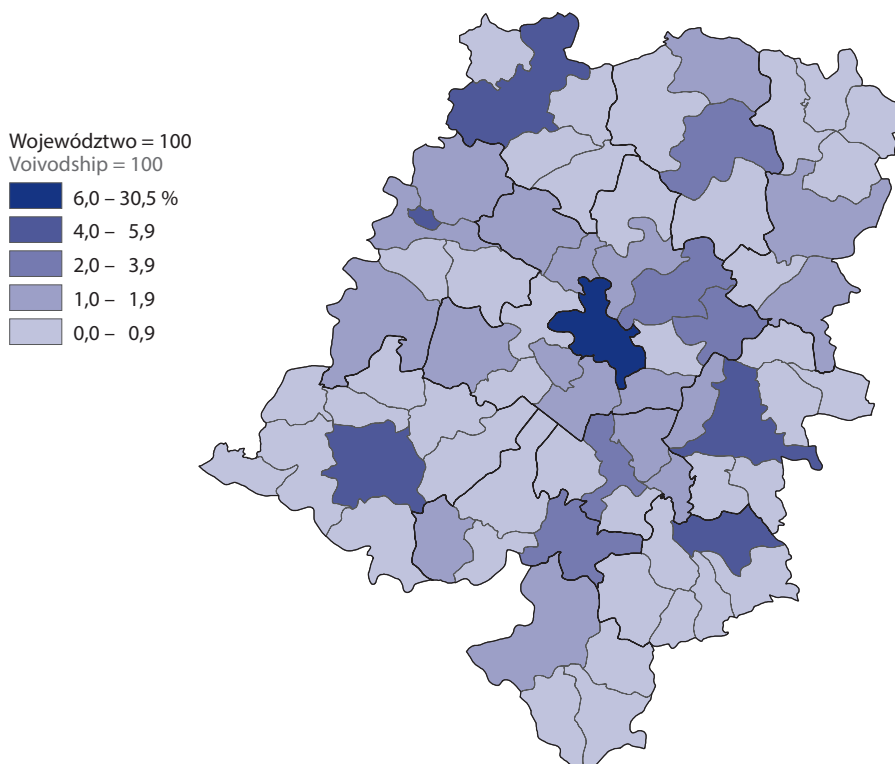
Chart 11. Population by the citizenship and sex in 2021

Z analizy struktury wieku wynika, że osoby z obywatelstwem niepolskim są młodsze od osób z obywatelstwem polskim. W populacji osób z obywatelstwem niepolskim 61,4% (przeciętnie w kraju – 62,9%) stanowiły osoby w wieku wysokiej aktywności zawodowej (20–49 lat), podczas gdy wśród osób z polskim obywatelstwem odsetek ten wyniósł 41,4% (przeciętnie w kraju – 42,2%). Znaczącą różnicę można zauważyć również w najstarszej grupie wieku. Wśród osób z obywatelstwem niepolskim 12,3% (przeciętnie w kraju – 10,0%) stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej. W populacji osób z obywatelstwem polskim odsetek tych osób był ponad dwukrotnie wyższy i ukształtował się na poziomie 26,7% (przeciętnie w kraju – 25,6%). W relacji do 2011 r. w grupie osób z obywatelstwem niepolskim wzrósł

odsetek osób w wieku 20–49 lat (o 15,8 p. proc.), przy jednoczesnym spadku odsetka osób w wieku 60 lat i więcej (o 13,3 p. proc.). Odmienne tendencje zaobserwowano w populacji osób z obywatelstwem polskim – odsetek osób w wieku 20–49 lat zmniejszył się (o 3,4 p. proc.), a odsetek osób w wieku 60 lat i więcej uległ zwiększeniu (o 6,5 p. proc.).

Mapa 13. Ludność z niepolskim obywatelstwem według gmin zamieszkania w 2021 r.
Map 13. Population with non-Polish citizenship by gminas of residence in 2021

W województwie opolskim rozmieszczenie terytorialne ludności z obywatelstwem niepolskim nie jest równomierne. W 2021 r. w układzie powiatów ziemskich najwyższy odsetek ludności z niepolskim obywatelstwem wystąpił w powiatach: opolskim (14,8%), brzeskim (9,3%) i strzeleckim (8,5%). Najmniej takich osób odnotowano w powiecie głubczyckim (2,2%). W przekroju gmin zdecydowanie najczęściej obywatele innych krajów mieszkało w m. Opolu (30,5%). Następnymi w kolejności były gminy: Strzelce Opolskie (5,4%), Brzeg (4,7%), Namysłów i Nysa (po 4,6%) oraz Kędzierzyn-Koźle (4,1%). W większości gmin (59,2%) odsetek osób z obywatelstwem niepolskim nie osiągnął jednak 1,0%.

Średnio na 10 tys. mieszkańców województwa w 2021 r. przypadało 26,9 osób z obywatelstwem innym niż polskie (przeciętnie w kraju – 29,4 osoby). Wśród powiatów ziemskich wskaźnik przyjmował wartości od 13,0 (powiat głubczycki) do 32,1 (powiat namysłowski). Znaczną rozpiętość wskaźnika obserwowano w przekroju gmin. Najwyższy wskaźnik odnotowano w gminach: Izbicko (72,8) i Turawa (62,7) oraz w m. Opolu (61,5). Tymczasem w gminie Baborów i Cisek na 10 tys. mieszkańców przypadały mniej niż 2 osoby z obywatelstwem niepolskim (odpowiednio: 1,7 i 1,8).

Rozdział 3

Chapter 3

Wykształcenie ludności

Education of the population

Poziom wykształcenia jest to najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie lub formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa, podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu jest uzyskanie świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły niezależnie od trybu jej ukończenia (dziennie, wieczorowo, zaocznie, eksternistycznie/stacjonarnie, niestacjonarnie, na odległość, korespondencyjnie) w kraju lub za granicą; pytanie zadawane było osobom w wieku 13 lat i więcej.

Poziom wykształcenia jest określany na podstawie klasyfikacji ISCED 2011:

- a) wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora – dotyczy osób z tytułem doktora, doktora habilitowanego lub profesora;
- b) wyższe z tytułem magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym – uzyskanym po ukończeniu studiów II stopnia (uzupełniających magisterskich) lub jednolitych studiów magisterskich. Do tej kategorii zalicza się osoby, które posiadają dyplom lekarza;
- c) wyższe z tytułem licencjata, inżyniera lub równorzędnym – dotyczy osób z tytułem zawodowym licencjata, inżyniera lub równorzędnym – uzyskanym po ukończeniu studiów I stopnia (licencjackich, inżynierskich);
- d) dyplom ukończenia kolegium – dotyczy absolwentów kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych (z wyjątkiem organizowanych w ramach szkoły wyższej) oraz absolwentów kolegiów pracowników służb społecznych;
- e) policealne – dotyczy osób, które posiadają świadectwo (dyplom) ukończenia szkoły policealnej (pomaturalnej) do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa ukończenia szkoły średniej. Do tej kategorii zalicza się również osoby, które ukończyły studium nauczycielskie;
- f) średnie ogólnokształcące – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego, liceum uzupełniającego lub ukończyły gimnazjum przed 1932 r.;
- g) średnie zawodowe – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającego, liceum zawodowego, liceum technicznego, szkoły artystycznej II stopnia realizującej jednocześnie program szkoły średniej);
- h) zasadnicze zawodowe/branżowe – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły zawodowej (zasadniczej szkoły zawodowej lub rolniczej, szkoły przemysłowej), szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, korespondencyjnego kursu rolniczego wyłącznie na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej, szkoły mistrzów, branżowej szkoły I stopnia;
- i) gimnazjalne – dotyczy osób, które uzyskały świadectwo ukończenia gimnazjum lub świadectwo ukończenia specjalnej szkoły przysposabiającej do pracy;
- j) podstawowe ukończone – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły podstawowej (przed wojną szkoły powszechnej) niezależnie od tego, ile klas ona liczyła (osiem, siedem, sześć czy dawniej cztery), kursów dla pracujących w zakresie szkoły podstawowej oraz szkoły artystycznej I stopnia realizującej jednocześnie program szkoły podstawowej;
- k) niepełne podstawowe lub bez wykształcenia szkolnego – dotyczy osób, które uczą się w szkole podstawowej, uczyły się w szkole podstawowej lecz jej nie ukończyły, nigdy nie uczęszczały do szkoły.

Według wyników NSP 2021 liczba ludności w wieku 13 lat i więcej, dla której ustalany był poziom wykształcenia wyniosła 838,2 tys. Liczba ta, w porównaniu z 2011 r. zmniejszyła się o 6,8% (tj. o 60,8 tys. osób). Proporcje według płci dla tej grupy ludności, podobnie jak średnio w kraju nie uległy zmianie, nadal przeważały kobiety, których liczba w województwie opolskim wyniosła 436,2 tys., co stanowiło 52,0% (w 2011 r. – 52,1%), podczas gdy liczba mężczyzn wyniosła 402,0 tys., tj. 48,0% (47,9%). Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania, w miastach udział tej zbiorowości wyniósł 53,5% (przeciętnie w kraju – 60,5%) i wzrósł o 0,9 p. proc. w stosunku do 2011 r.

Analiza poszczególnych poziomów wykształcenia wskazuje na zróżnicowanie jakie dokonało się w okresie międzypisowym.

Wyniki NSP 2021 wykazały, że wśród osób w wieku 13 lat i więcej, najwięcej było osób z wykształceniem średnim i policealnym – 282,7 tys., tj. 33,7% (przeciętnie w kraju – 34,3%). W odniesieniu do poprzedniego spisu, w województwie udział ten wzrósł o 5,2 p. proc., natomiast przeciętnie w kraju o 2,7 p. proc.

Na drugim miejscu pod względem liczebności były osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe i branżowe (213,0 tys.), co stanowiło 25,4% osób w wieku 13 lat i więcej (przeciętnie w kraju – 21,3%) i w porównaniu z 2011 r. udział ich wzrósł o 1,5 p. proc. (przeciętnie w kraju – spadł o 0,4 p. proc.).

Znaczną grupę stanowiły także osoby legitymujące się wykształceniem wyższym, tj. 173,7 tys., a ich udział wyniósł 20,7% (przeciętnie w kraju – 24,5%). W porównaniu z wynikami NSP 2011, odnotowano znaczący wzrost tej grupy osób, tj. o 42,2% (przeciętnie w kraju – o 41,4%). Osoby posiadające tytuł magistra stanowiły 15,0% w strukturze ludności według poziomu wykształcenia, natomiast z tytułem inżyniera, licencjata lub równorzędnym 5,2%. Najniższy 0,4% udział miały osoby z najwyższym poziomem wykształcenia, tj. posiadające tytuł naukowy co najmniej doktora.

Kolejną grupą pod tym względem były osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym. Liczyły one 97,1 tys., tj. o 39,6% mniej niż w 2011 r. Udział osób z tym wykształceniem obniżył się z 17,9% w 2011 r. do poziomu 11,6% w 2021 r. (przeciętnie w kraju odpowiednio: z 18,3% do 11,8%).

Najmniej licznymi grupami według wyników NSP 2021 były osoby z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego – 22,8 tys., tj. 2,7% (przeciętnie w kraju – 2,9%) oraz osoby z wykształceniem gimnazjalnym – 21,9 tys. (2,6%; przeciętnie w kraju – 2,8%). W porównaniu z wynikami NSP 2011, w grupach tych odnotowano odpowiednio: wzrost o 1,4 p. proc. i spadek o 2,0 p. proc. (przeciętnie w kraju wzrost o 1,5 p. proc. i spadek o 2,1 p. proc.).

W przypadku 27,0 tys. osób (3,2%) nie ustalono poziomu wykształcenia.

Struktura ludności według poziomu wykształcenia różni się w zależności od płci. Według wyników NSP 2021, zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet najwięcej było osób, które deklarowały posiadanie wykształcenia średniego i policealnego – odpowiednio: 129,7 tys., tj. 32,3% i 153,0 tys., tj. 35,1% (przeciętnie w kraju analogicznie: 33,3% i 35,2%). W porównaniu z 2011 r. odsetek ten wzrósł o 6,5 p. proc. w przypadku mężczyzn i o 4,0 p. proc. dla kobiet (przeciętnie w kraju odpowiednio: o 4,2 p. proc. i o 1,4 p. proc.).

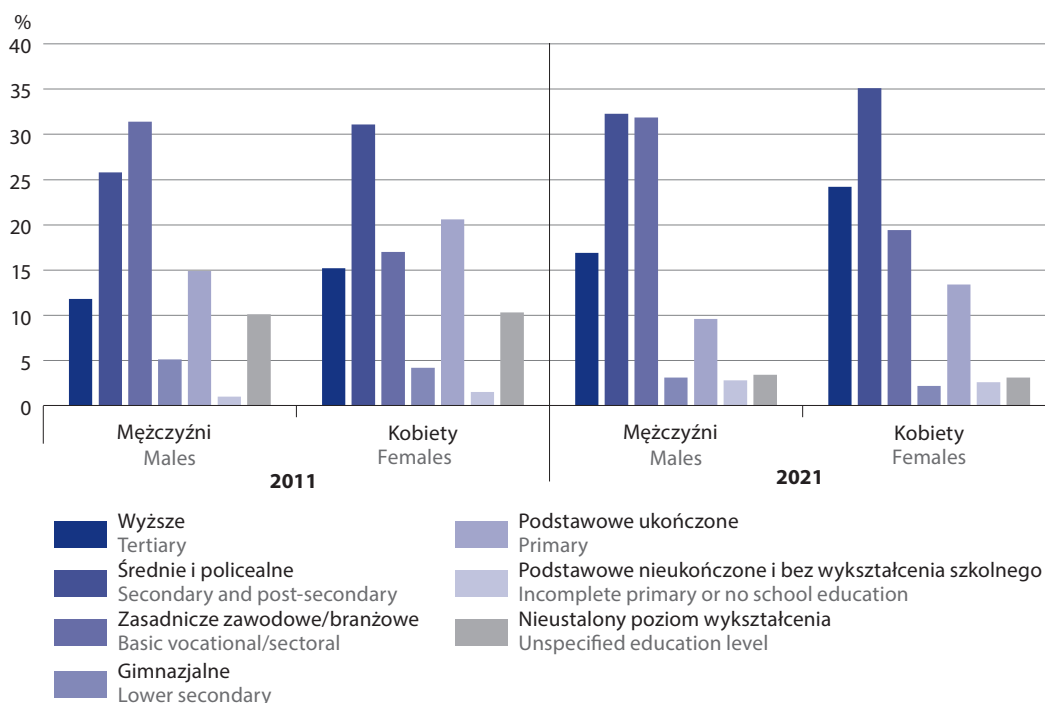
Posiadanie wykształcenia zasadniczego zawodowego i branżowego deklarowało 128,4 tys. mężczyzn, tj. 31,9% badanej zbiorowości (przeciętnie w kraju – 26,6%). W przypadku kobiet było to 84,6 tys. osób (tj. 19,4% wobec 16,5% przeciętnie w kraju). W okresie międzypisowym udziały dla obu płci wzrosły odpowiednio: o 0,5 p. proc. i o 2,4 p. proc. (przeciętnie w kraju analogicznie: spadek o 1,3 p. proc. i wzrost o 0,6 p. proc.).

W 2021 r. kobiety częściej niż mężczyźni posiadały dyplom ukończenia studiów wyższych – 105,7 tys. wobec 68,0 tys. Kobiety posiadające wykształcenie wyższe stanowiły 24,2% ogółu kobiet w wieku 13 lat i więcej (przeciętnie w kraju – 28,3%), natomiast mężczyźni – 16,9% (przeciętnie w kraju – 20,3%). W 2011 r. udziały dla obu płci o tym poziomie wykształcenia były niższe i wynosiły odpowiednio: 15,2% i 11,8% (przeciętnie w kraju analogicznie: 19,0% i 14,8%).

Wśród ogółu mężczyzn 9,6% miało ukończoną szkołę podstawową, natomiast wśród kobiet udział ten był wyższy i kształtował się na poziomie 13,4% (przeciętnie w kraju odpowiednio: 10,7% i 12,8%). W 2011 r. udziały te były wyższe i wyniosły dla mężczyzn – 14,9%, a dla kobiet – 20,6%.

Udział mężczyzn i kobiet, posiadających wykształcenie podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego miał wartość odpowiednio: 2,8% i 2,6%.

Wykres 12. Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i płci
Chart 12. Population aged 13 and more by the level of education and sex

Czynnikiem różnicującym strukturę ludności według poziomu wykształcenia jest również miejsce zamieszkania. Wśród mieszkańców miast w wieku 13 lat i więcej dominowały osoby ze średnim i policealnym wykształceniem – 162,7 tys., co stanowiło 36,3% tej zbiorowości (przeciętnie w kraju – 35,9%). Na obszarach wiejskich z takim poziomem wykształcenia było 120,0 tys. osób, tj. 30,8% (przeciętnie w kraju – 31,8%). W porównaniu z poprzednim spisem odnotowano wzrost udziału osób z wykształceniem średnim i policealnym odpowiednio: o 2,8 p. proc. w przypadku obszarów miejskich i o 7,9 p. proc. dla obszarów wiejskich.

Według wyników NSP 2021 wykształcenie wyższe w miastach posiadało 112,6 tys. osób, tj. 25,1% mieszkańców miast (przeciętnie w kraju – 29,0%), natomiast na obszarach wiejskich – 61,2 tys. osób, tj. 15,7% (17,5%). W okresie międzypisowym odnotowano wzrost udziału osób z tym wykształceniem odpowiednio: o 6,8 p. proc. dla miast i o 7,3 p. proc. dla wsi.

Zbiorowość osób deklarująca posiadanie wykształcenia zasadniczego zawodowego i branżowego była liczniejsza na obszarach wiejskich, gdzie było ich 120,1 tys., co stanowiło 30,9% (przeciętnie w kraju – 26,1%), podczas gdy w miastach było to 92,8 tys., tj. 20,7% (18,1%). W porównaniu z wynikami NSP 2011 zanotowano wzrost udziału osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i branżowym zarówno na wsi, jak i w miastach, odpowiednio: o 2,3 p. proc. i o 1,0 p. proc.

Więcej osób z wykształceniem podstawowym ukończonym – 54,0 tys. mieszkało na wsi i udział tej grupy wśród mieszkańców wsi wyniósł 13,9% (przeciętnie w kraju – 15,8%), podczas gdy w miastach było to 43,1 tys., tj. 9,6% (9,2%). W porównaniu z 2011 r. udziały te w województwie opolskim zmniejszyły się odpowiednio: o 8,1 p. proc. i o 4,6 p. proc.

Posiadanie wykształcenia gimnazjalnego deklarowało 11,1 tys. mieszkańców miast i 10,8 tys. mieszkańców wsi. Grupy te stanowiły nieznaczne udziały wśród ogółu mieszkańców, tj. 2,5% w przypadku miast zarówno w województwie jak i w kraju, a dla obszarów wiejskich 2,8% (przeciętnie w kraju – 3,2%). W okresie międzypisowym udziały te spadły o 1,7 p. proc. dla miast i o 2,2 p. proc. dla wsi.

Liczba osób posiadających wykształcenie podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego wyniosła w miastach 11,6 tys., natomiast na wsi odnotowano 11,2 tys. Udział osób z tym wykształceniem zwiększył się w miastach z 1,0% w 2011 r. do 2,6% w 2021 r., a na wsi odpowiednio: z 1,5% do 2,9%.

Analizując strukturę wykształcenia ludności według grup wieku można zauważyć, że w 2021 r. ponad połowę (55,7%) ogółu osób z wykształceniem wyższym stanowili mieszkańcy w wieku 25–44 lata (przeciętnie w kraju – 58,2%). Wraz ze wzrostem wieku udział ten spadał i w grupie wieku 45–49 lat udział osób z tym wykształceniem wyniósł 9,7% (przeciętnie w kraju – 9,6%), a dla osób w wieku 50–54 lata – 7,0% (przeciętnie w kraju – 6,3%). W przypadku osób najstarszych, tj. powyżej 80 roku życia osoby z wykształceniem wyższym stanowiły 2,5% (przeciętnie w kraju – 2,4%).

Wśród osób posiadających wykształcenie średnie i policealne najliczniejszą grupę stanowiły osoby do 40 roku życia, których odsetek wyniósł 37,6% (przeciętnie w kraju – 38,9%), w tym najwyższy udział odnotowano dla osób w grupie wieku 35–39 lat, tj. 9,8%. W kolejnych grupach wieku odsetek osób z wykształceniem średnim i policealnym wahał się pomiędzy 9,1% w grupie wieku 40–44 lata, a 2,7% w grupie wieku 75–79 lat. Osoby w wieku powyżej 80 lat legitymujące się tym wykształceniem stanowiły 3,8%.

Najwięcej osób, które legitymowały się wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym wystąpiło w grupie wieku 45–69 lat, tj. 57,0% (przeciętnie w kraju – 57,6%). Niższy udział miały osoby młodsze, tj. do 30 roku życia, których udział wyniósł 7,3% (przeciętnie w kraju – 7,1%). Dla osób najstarszych, tj. powyżej 80 roku życia – było to 3,9% (przeciętnie w kraju – 3,6%).

W przypadku wykształcenia gimnazjalnego i podstawowego ukończonego dominowały osoby starsze, tj. powyżej 65 roku życia, które stanowiły 40,3% (przeciętnie w kraju – 37,4%) ogółu ludności o tym poziomie wykształcenia. Liczną grupą były również osoby do 19 roku życia – 25,8% (przeciętnie w kraju – 28,1%), co powiązane jest z kontynuacją nauki i nie osiągnięciem jeszcze wyższego stopnia wykształcenia.

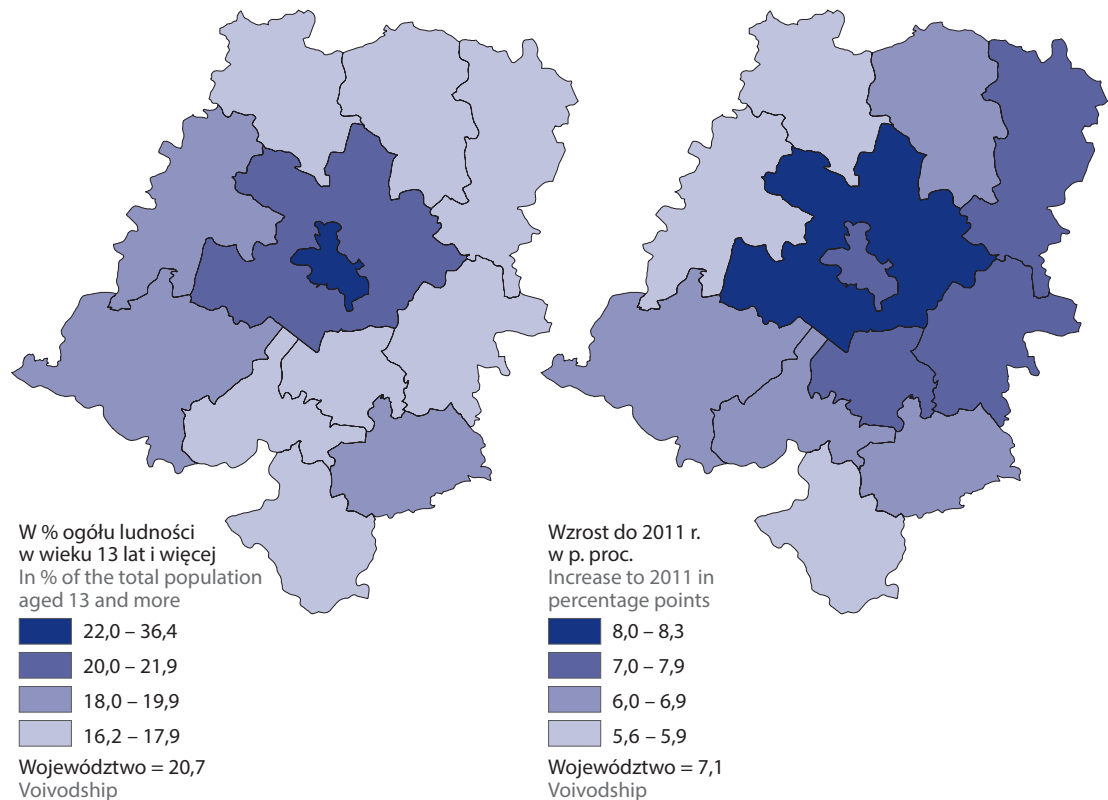
Wykształcenie podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego dotyczyło głównie osób najmłodszych, tj. w wieku do 19 roku życia – 80,8% (przeciętnie w kraju – 82,3%) oraz najstarszych, tj. powyżej 80 lat – 6,4% (przeciętnie w kraju – 7,1%). W pozostałych analizowanych grupach wieku wśród osób o tym poziomie wykształcenia ich udział był nieznaczny.

Według wyników NSP 2021 w układzie powiatów ziemskich największy udział osób z wykształceniem wyższym wśród badanej populacji osób odnotowano w powiatach: opolskim (20,3%), brzeskim (19,3%) oraz kędzierzyńsko-kozielskim (19,2%). Najmniejszy natomiast udział osób z tym wykształceniem wystąpił w powiecie głubczyckim (16,2%).

W przekroju według gmin najwyższy odsetek osób legitymujących się wykształceniem wyższym odnotowano w m. Opolu (36,4%). Następnymi w kolejności były gminy: Chrząstowice (25,0%) i Dobrzeń Wielki (24,1%). Najniższy odsetek odnotowano w gminie Radłów (11,1%).

W odniesieniu do wyników NSP 2011 we wszystkich powiatach województwa opolskiego odnotowano wzrost udziału osób z wykształceniem wyższym, w tym największy w powiecie opolskim (o 8,3 p. proc.), najmniejszy natomiast w powiecie brzeskim (o 5,6 p. proc.).

Mapa 14. Ludność z wykształceniem wyższym w 2021 r.
Map 14. Population with higher education in 2021

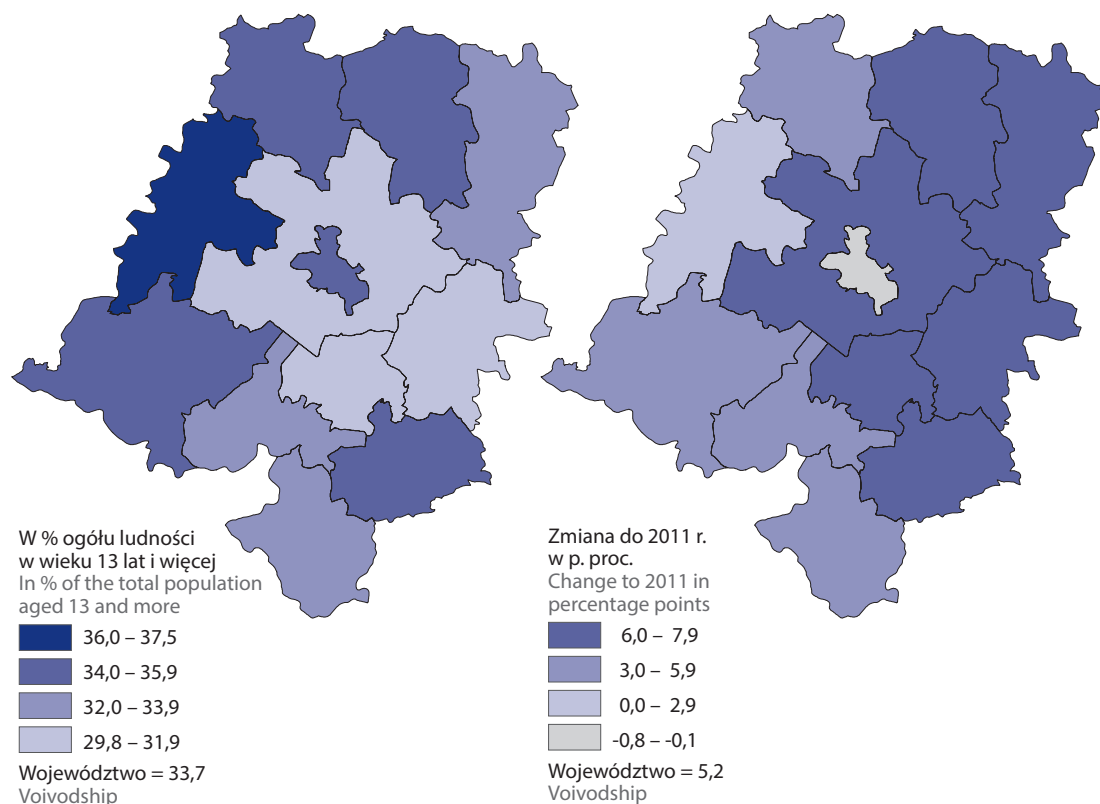

W 2021 r. w układzie powiatów ziemskich najwyższy odsetek osób z wykształceniem średnim i policealnym wśród ludności w wieku 13 lat i więcej wystąpił w powiatach: brzeskim (37,5%), nyskim (35,9%) oraz kluczborskim (35,1%). Najmniej takich osób odnotowano w powiecie krapkowickim (29,8%).

W przekroju według gmin najwyższy udział osób z wykształceniem średnim i policealnym odnotowano w gminach: Paczków (39,3%), Brzeg (39,1%) oraz Praszka (38,7%). Najniższy odsetek natomiast wystąpił w gminie Radłów (23,6%).

W okresie międzypisowym w układzie powiatów największy wzrost udziału osób z wykształceniem średnim i policealnym odnotowano w powiecie opolskim (o 7,9 p. proc.), strzeleckim (o 7,7 p. proc.) oraz oleskim (o 7,3 p. proc.). Spadek wystąpił jedynie w m. Opolu – o 0,8 p. proc.

Mapa 15. Ludność z wykształceniem średnim i policealnym w 2021 r.
Map 15. Population with secondary and post-secondary education in 2021

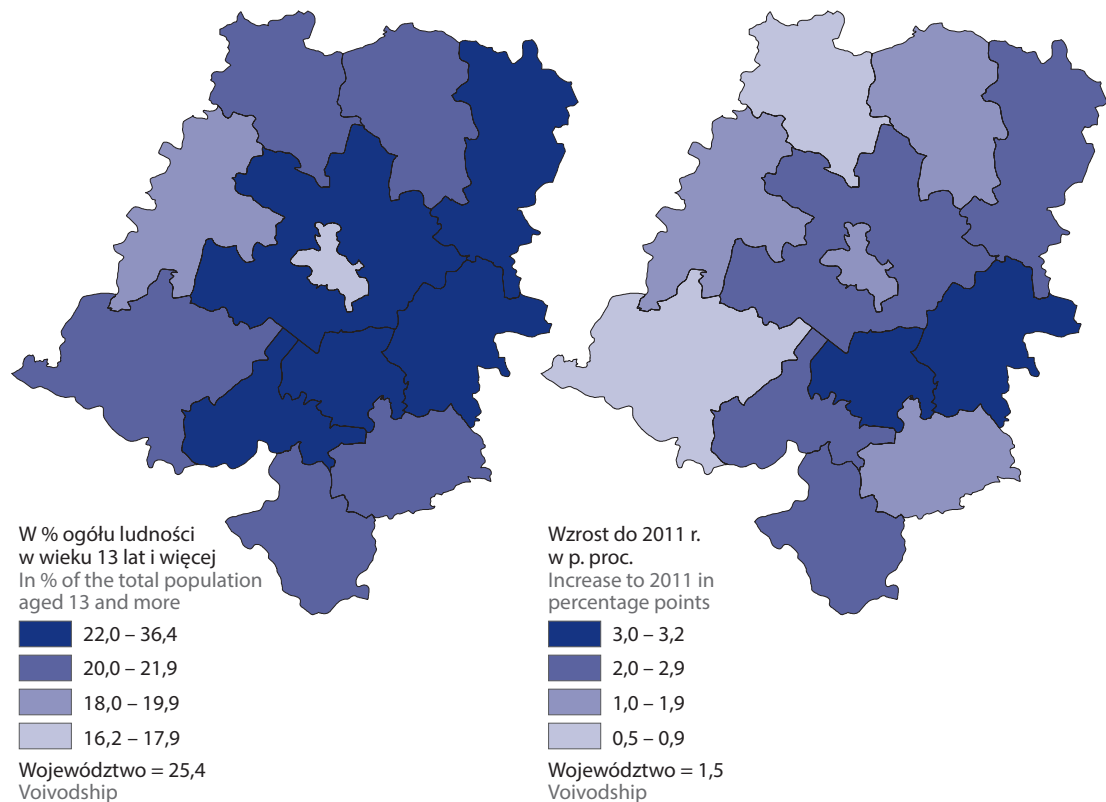

W przekroju powiatów ziemskich największy udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i branżowym wśród osób w wieku 13 lat i więcej odnotowano w powiatach: strzeleckim (30,4%), krapkowickim (30,0%) oraz oleskim (29,8%). Najmniejszy natomiast udział osób z tym wykształceniem wystąpił w powiecie brzeskim (22,3%).

W ujęciu gminnym, najwyższy odsetek osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i branżowym zanotowano w gminach: Zębówice (39,4%), Radłów (38,4%) oraz Strzeleczy (37,7%), a najniższy w m. Opolu (14,5%).

W 2021 r. w porównaniu z wynikami NSP 2011 wzrost udziału tego wykształcenia wystąpił we wszystkich powiatach województwa opolskiego. Był on najbardziej znaczny w powiecie krapkowickim (o 3,2 p. proc.) oraz strzeleckim (o 3,1 p. proc.). W najmniejszym stopniu omawiany udział wzrósł w powiecie nyskim (o 0,5 p. proc.).

Mapa 16. Ludność z wykształceniem zasadniczym zawodowym i branżowym w 2021 r.
Map 16. Population with basic vocational and sectoral education in 2021

Rozdział 4

Chapter 4

Osoby z niepełnosprawnościami

Disabled persons

Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2021 r. wykazały, że w dniu 31 marca w województwie opolskim było 125,0 tys. osób z niepełnosprawnościami, tzn. odczuwających ograniczenie zdolności do wykonywania czynności podstawowych stosownie do swojego wieku (niepełnosprawność biologiczna) i/lub posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony (niepełnosprawność prawna). Osoby te stanowiły 13,1% ogólnej liczby ludności województwa opolskiego, podczas gdy w 2011 r. było to 10,2%. W kraju udział ten ukształtował się na wyższym poziomie i wyniósł odpowiednio: 14,3% i 12,2%. W porównaniu z wynikami spisu przeprowadzonego w 2011 r., liczba osób z niepełnosprawnościami w województwie opolskim wzrosła o 21,8 tys., tj. o 21,1% (przeciętne w kraju – o 16,0%).

Tablica 6. Osoby z niepełnosprawnościami według miejsca zamieszkania i płci

Table 6. Disabled persons by place of residence and sex

Lata Years	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
		razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
2011	103153	57581	26759	30822	45572	21642	23930
2021	124966	70209	31173	39036	54757	25794	28963

Osoby niepełnosprawne (z niepełnosprawnościami) są to takie osoby, które posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoby, które takiego orzeczenia nie posiadają, lecz ich sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie codziennych czynności, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

Przez czynności codzienne (podstawowe) dla danego wieku należy rozumieć:

- dla niemowląt – prawidłową reakcję na bodźce zewnętrzne tj. płacz, uśmiech, właściwe gesty i odruchy;
- dla dzieci w wieku przedszkolnym – zdolność brania udziału w grach i zabawach w grupie rówieśników;
- dla dzieci w wieku szkolnym – uczęszczanie do szkoły oraz uczestnictwo we wszystkich rodzajach obowiązkowych zajęć;
- dla osób w wieku aktywności zawodowej – pracę zawodową, naukę lub prowadzenie gospodarstwa domowego;
- dla osób w wieku starszym – podstawową samoobsługę przy czynnościach higienicznych, zakupach, przyrządzaniu posiłków itp.

Statystyczny podział zbiorowości osób niepełnosprawnych wyróżnia trzy podstawowe grupy:

- osoby niepełnosprawne prawnie i biologicznie, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie/a wydane przez organ do tego uprawniony i równocześnie mają (odczuwają) ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku,

- osoby niepełnosprawne tylko prawnie, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie/a wydane przez organ do tego uprawniony, ale nie deklarowały ograniczeń sprawności,
- osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, tj. takie, które takiego/ich orzeczenia/orzeczeń nie posiada/ją, ale odczuwa/ją ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku.

Kryterium zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie było:

- dla osób w wieku 16 lat i więcej – posiadanie aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający, ustalającego stopień niepełnosprawności, niezdolność do pracy, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo,
- dla osób poniżej 16 roku życia – posiadanie aktualnego orzeczenia o niepełnosprawności wydanego przez organ orzekający.

Informacje o osobach z niepełnosprawnościami, zgodnie z przepisami ustawy o NSP, pozyskiwane były na zasadzie dobrowolności.

Biorąc pod uwagę podział osób z niepełnosprawnościami na podstawowe kategorie to według wyników NSP 2021, wśród ogółu osób z niepełnosprawnościami dominowały osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność (niepełnosprawni prawnie), których liczba wyniosła 72,1 tys. (57,7%). W porównaniu z wynikami NSP 2011 wystąpił wzrost liczebności tej grupy osób o 15,8% (przeciętnie w kraju – o 10,8%). W okresie międzypisowym zwiększyła się również liczba osób z niepełnosprawnościami tylko biologicznymi (tzn. nie posiadających prawnego orzeczenia stwierdzającego niepełnosprawność), a deklarującymi odczuwanie ograniczenia sprawności – z 40,8 tys. w 2011 r. do 52,8 tys. w 2021 r., tj. o 29,4%.

Tablica 7. Osoby z niepełnosprawnościami według miejsca zamieszkania, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r.

Table 7. Disabled persons by place of residence, sex and category of disability in 2021

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
		razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
Ogółem Total	124966	70209	31173	39036	54757	25794	28963
Niepełnosprawni prawnie Disabled persons according to law	72118	43385	20892	22493	28733	15095	13638
w wieku 16 lat i więcej aged 16 years and more	66913	40382	19019	21363	26531	13784	12747
o stopniu niepełnosprawności: with disability degree:							
znacznym considerable	19651	11137	4958	6179	8514	4067	4447
umiarkowanym moderate	29976	18340	8810	9530	11636	6343	5293
lekkim minor	17286	10905	5251	5654	6381	3374	3007
w wieku 0–15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności ^a aged 0–15 years with disability certificate ^a	5205	3003	1873	1130	2202	1311	891

a Łącznie z osobami w wieku od 16 lat do 17 lat i 6 m-cy, których orzeczenia o niepełnosprawności zostały wydłużone z mocy prawa ze względu na stan epidemii lub zagrożenia epidemicznego wirusem SARS-CoV-2 w 2021 r.

a Including persons aged 16 to 17 years and 6 months whose disability certificates have been extended by law due to the state of epidemic or epidemic threat of the SARS-CoV-2 virus in 2021.

Tablica 7. Osoby z niepełnosprawnościami według miejsca zamieszkania, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r. (dok.)

Table 7. Disabled persons by place of residence, sex and category of disability in 2021 (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	Miasta Urban areas			Wieś Rural areas		
		razem total	mężczyźni males	kobiety females	razem total	mężczyźni males	kobiety females
Niepełnosprawni prawnie według ograniczeń sprawności: Disabled persons according to law by activity limitation:							
odczuwający ograniczenia sprawności perceiving activity limitations	42704	24776	11811	12965	17928	9198	8730
całkowite totally	4904	2595	1297	1298	2309	1132	1177
poważne severely	11806	6620	3072	3548	5186	2602	2584
umiarkowane moderately	25994	15561	7442	8119	10433	5464	4969
nieodczuwający ograniczeń ^a having no limitation ^a	29414	18609	9081	9528	10805	5897	4908
Niepełnosprawni tylko biologicznie Only biologically disabled persons	52848	26824	10281	16543	26024	10699	15325
odczuwający ograniczenie sprawności: perceiving activity limitation:							
całkowite totally	1330	639	209	430	691	217	474
poważne severely	9060	4503	1704	2799	4557	1859	2698
umiarkowane moderately	42458	21682	8368	13314	20776	8623	12153

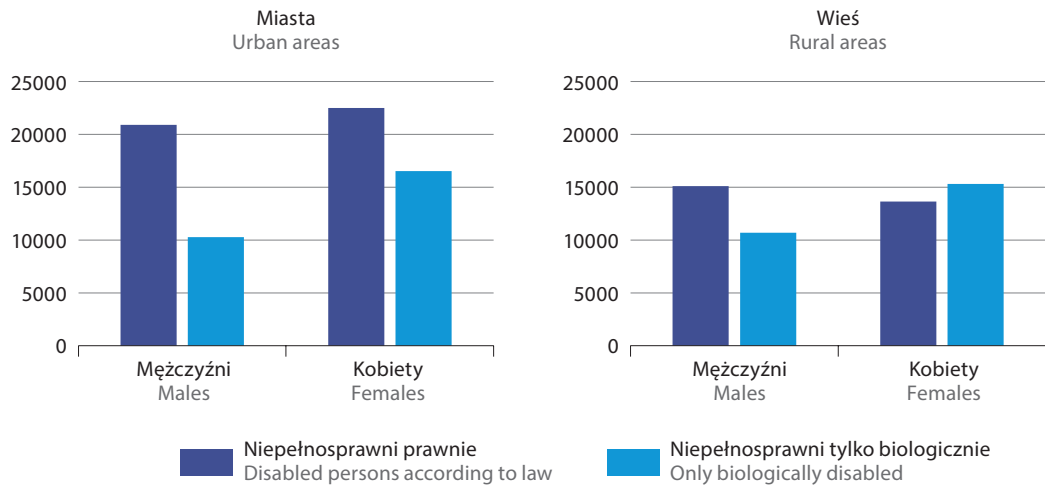
a Osoby niepełnosprawne tylko prawnie.
a Only legally disabled persons.

Wśród ogólnej liczby osób z niepełnosprawnościami w województwie opolskim w 2021 r., podobnie jak w 2011 r., przeważały kobiety. W 2021 r. kobiet z niepełnosprawnościami było 68,0 tys. (tj. 54,4% wszystkich osób z niepełnosprawnościami), natomiast w 2011 r. – 54,8 tys. (53,1%). Przeciętnie w kraju kobiety stanowiły 54,9% (w 2011 r. – 53,9%). Mężczyźni z niepełnosprawnościami stanowili 45,6% ogólnej liczby osób z niepełnosprawnościami (mniej o 1,3 p. proc niż w 2011 r.). Przeciętnie w kraju udział mężczyzn wyniósł 45,1% (mniej o 1,0 p. proc.).

W analizie wyników w zakresie zbiorowości osób z prawnymi niepełnosprawnościami w kontekście stopnia ograniczenia sprawności oraz posiadanego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność należy mieć na uwadze wiek osób. Stopień niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany, lekki) ustalany jest wyłącznie osobom w wieku 16 lat i więcej, natomiast osobom do 16 roku życia ustalany jest jedynie fakt posiadania prawnego orzeczenia o niepełnosprawności.

Wykres 13. Osoby z niepełnosprawnościami według miejsca zamieszkania, płci i kategorii niepełnosprawności w 2021 r.

Chart 13. Disabled persons by a place of residence, sex and category of disability in 2021

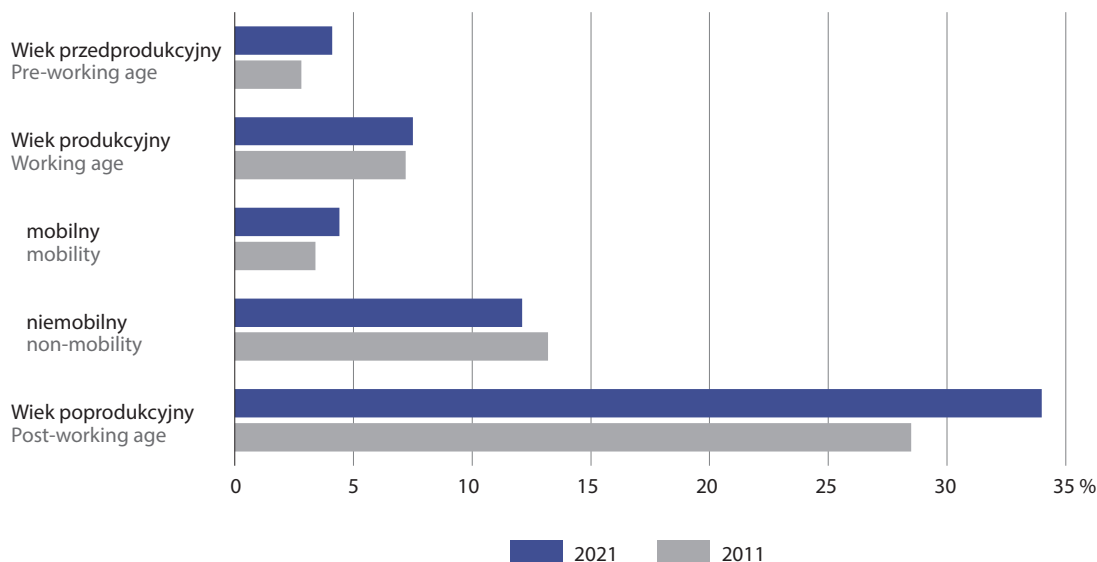
W 2021 r. w miastach odnotowano 70,2 tys. osób z niepełnosprawnościami, tj. 13,8% ogółu ludności tam mieszkającej. W porównaniu z wynikami poprzedniego spisu omawiana zbiorowość zwiększyła się o 21,9%. Wśród mieszkańców miast z niepełnosprawnościami, tak jak w 2011 r., przeważały kobiety, których udział wzrósł z 53,5% do 55,6%. Liczba osób z niepełnosprawnością prawną w miastach wyniosła 43,4 tys., co stanowiło 61,8% ogółu osób z niepełnosprawnościami tam zamieszkałych i w porównaniu z 2011 r. ich liczba zwiększyła się o 13,9%. Z kolei w grupie 26,8 tys. osób z niepełnosprawnością tylko biologiczną wzrost nastąpił o 37,6%.

W okresie międzyspisowym wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami wystąpił również na wsi – z 45,6 tys. do 54,8 tys. (o 20,2%). Analogicznie jak wśród ludności miejskiej również przeważały kobiety – 52,9% (przeciętnie w kraju – 52,8%). Uwzględniając kategorie niepełnosprawności – w porównaniu z 2011 r. – obserwowano wzrost liczby osób z niepełnosprawnością: prawną – o 18,6%, tylko biologiczną – o 21,9%. Wśród osób z niepełnosprawnością prawną przeważali mężczyźni – 15,1 tys. (52,5% wszystkich osób z niepełnosprawnością prawną), natomiast z niepełnosprawnością tylko biologiczną więcej było kobiet – 15,3 tys. (58,9% wszystkich osób w tej grupie niepełnosprawności).

Obserwuje się zależności zachodzące pomiędzy wiekiem, a ograniczeniem sprawności. Częstość występowania problemów związanych z ograniczeniami w wykonywaniu zwykłych czynności rośnie wraz z wiekiem. W okresie międzyspisowym nastąpił spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, natomiast wzrósł udział osób z niepełnosprawnościami wśród ludności ogółem w tej grupie wieku (z 2,8% w 2011 r. do 4,1% w 2021 r.). Osób z niepełnosprawnościami w wieku przedprodukcyjnym było 6,6 tys. W wieku produkcyjnym nastąpił spadek liczby osób wśród ludności ogółem, jednak udział osób niepełnosprawnych w tej grupie także wzrósł. W ludności ogółem w wieku produkcyjnym osoby z niepełnosprawnościami stanowiły 7,5%, przy czym w wieku mobilnym 4,4%, natomiast w wieku niemobilnym odsetek niepełnosprawnych zmniejszył się do 12,1% (wobec 13,2% w 2011 r.). Największy wzrost udziału osób z niepełnosprawnościami wystąpił w wieku poprodukcyjnym (z 28,5% w 2011 r. do 34,0% w 2021 r.). W kraju udział osób z niepełnosprawnościami w ekonomicznych grupach wieku przedstawiał podobne tendencje.

Wykres 14. Udział osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie ludności danej grupy wieku według ekonomicznych grup wieku

Chart 14. Percentage of disabled persons in total number of population of age group by economic age groups

W grupie osób z niepełnosprawnościami zauważa się zależności pomiędzy wiekiem, płcią a ograniczeniem sprawności. Zaobserwowano, że z wyjątkiem osób w wieku poprodukcyjnym, w pozostałych przeważali mężczyźni, zarówno wśród osób z niepełnosprawnością prawną, jak i tylko biologiczną. W grupie osób w wieku przedprodukcyjnym udział chłopców ze stwierdzonymi niepełnosprawnościami stanowił 7,0%, a dziewcząt – 3,8%. Przeciętnie w kraju obserwowano podobną tendencję, gdzie udział chłopców wyniósł 7,4%, wobec dziewcząt – 3,9%. W tej grupie wieku niepełnosprawni posiadający prawne orzeczenie stanowili 7,9%, natomiast niepełnosprawni tylko biologicznie – 1,6% (w 2011 r. odpowiednio: 5,9% i 3,1%).

Różnica pomiędzy płcią osób z niepełnosprawnością zauważalna jest również wśród osób w wieku produkcyjnym, gdzie udział kobiet wyniósł 24,7%, a mężczyzn 46,7%. W tej grupie osób, udział mężczyzn posiadających orzeczenie o niepełnosprawności prawnej wyniósł 52,7%, natomiast orzeczenie o niepełnosprawności tylko biologicznej 36,5%. Udział kobiet wyniósł odpowiednio: 32,2% i 16,2%. Odwrotnie kształtują się proporcje osób z niepełnosprawnością według płci w wieku poprodukcyjnym, gdzie zdecydowanie przeważały kobiety stanowiąc 71,5% (mężczyźni 46,3%). Wśród niepełnosprawnych prawnie w wieku poprodukcyjnym kobiety stanowiły 61,6% (mężczyźni 37,6%), natomiast w grupie niepełnosprawnych tylko biologicznie już 82,8%, wobec mężczyzn 61,2%.

W NSP 2021 informacje dotyczące odczuwania ograniczeń w codziennych obowiązkach oraz grup schorzeń je powodujących były pytaniami dobrowolnymi (subiektywna ocena respondenta), respondent wskazywał maksymalnie trzy najważniejsze schorzenia. W przypadku posiadania więcej niż jednego schorzenia powodującego ograniczenia sprawności, należało wykazać schorzenie główne, które najbardziej utrudniało codzienne życie. Wyodrębniono następujące grupy schorzeń: narządu ruchu, narządu wzroku, narządu słuchu, układu krążenia, neurologiczne oraz inne.

Według danych spisowych z 2021 r., wśród 125,0 tys. osób z niepełnosprawnościami zdecydowana większość (95,6 tys., tj. 76,5%) deklarowała niepełnosprawność biologiczną. Wśród tej zbiorowości były zarówno osoby posiadające prawne orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność, jak również osoby, które takiego dokumentu nie posiadały, ale deklarowały posiadanie ograniczeń w wykonywaniu codziennych czynności. Osób, które w spisie zadeklarowały niepełnosprawność tylko prawną, bez odczuwania jakichkolwiek ograniczeń sprawności było 29,4 tys.

Wśród deklarujących odczuwanie ograniczenia sprawności najliczniejszą grupą z niepełnosprawnościami były osoby, które zadeklarowały jedno schorzenie – 61,1%, dwa schorzenia – 17,4% osób, a trzy schorzenia – 11,5%. W przypadku pozostałych 10,0% (9,5 tys. osób) nie ustalono rodzaju schorzenia lub odmówiono udzielania odpowiedzi.

Rozpatrując płeć osób z niepełnosprawnością biologiczną można stwierdzić, że udział kobiet jest zdecydowanie większy – 56,1%, wobec mężczyzn – 43,9%. W całej populacji osób z zadeklarowaną niepełnosprawnością biologiczną – 39,7% osób uznało za główną przyczynę swoich ograniczeń sprawności uszkodzenia narządu ruchu; wśród nich odpowiednio: 42,8% kobiet i 35,7% mężczyzn. Drugą grupą najczęściej występującą to osoby ze schorzeniami neurologicznymi i te dolegliwości wskazało 13,1% osób, a kolejną dolegliwością były choroby układu krążenia – 12,1%. Zarówno w przypadku chorób neurologicznych, jak i układu krążenia to mężczyźni częściej niż kobiety wskazywali na te schorzenia.

Uszkodzenia narządu wzroku i słuchu były w kategorii przyczyn najrzadziej wskazywane przez osoby z niepełnosprawnością biologiczną (odpowiednio: 4,4% i 2,9%). Wśród pozostałych schorzeń – 15,0% osób nie określiło swoich dolegliwości do żadnych z wyżej wymienionych grup, klasyfikując je jako inne, a dla 12,9% osób z niepełnosprawnością biologiczną nie udało się określić głównego schorzenia utrudniającego codzienne funkcjonowanie (13,8% kobiet i 11,6% mężczyzn).

Wśród 53,6 tys. kobiet z niepełnosprawnością biologiczną jako przyczynę całkowitego ograniczenia sprawności w codziennym funkcjonowaniu, najczęściej wskazywano schorzenia narządu ruchu (39,9%). Do grup chorób równie często wymienianych jako przyczyny całkowitego ograniczenia sprawności należały również: choroby neurologiczne (28,6%) oraz inne schorzenia (12,4%). Rzadziej natomiast wskazywano na: choroby układu krążenia (5,2%) i choroby narządu wzroku (3,9%), a najrzadziej choroby narządu słuchu (0,7%).

Przy poważnym ograniczeniu sprawności u 49,3% kobiet występowały schorzenia narządu ruchu. Zmniejszył się udział kobiet chorujących na schorzenia neurologiczne, ale w dalszym ciągu była to druga grupa najczęściej wskazywanych chorób – 16,0%. Kolejna grupa to inne schorzenia – 13,2% oraz choroby układu krążenia i narządu wzroku, odpowiednio: 9,0% i 5,5%. W grupie poważnych ograniczeń wzrósł także udział chorób narządu wzroku – do 1,9%.

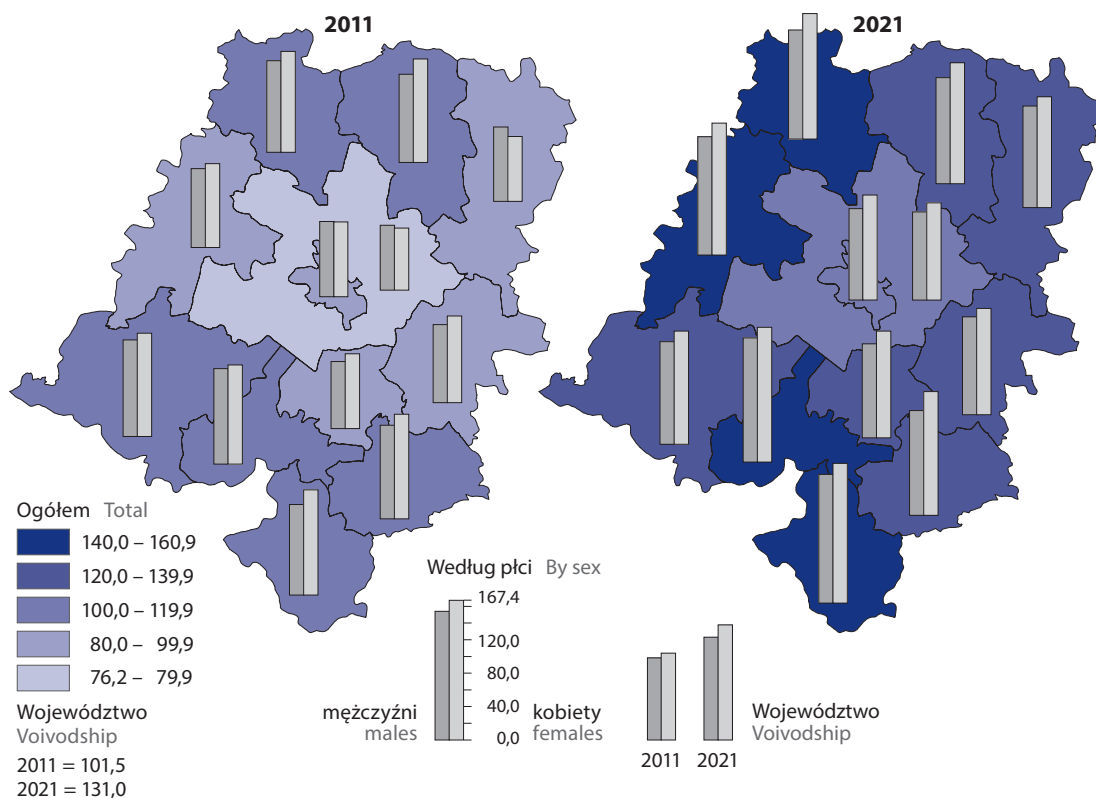
Dla kobiet z ograniczeniami umiarkowanymi dominującą grupą schorzeń były choroby narządu ruchu (41,1%). Wyższy był udział kobiet, które chorowały na inne schorzenia (14,5%), choroby układu krążenia (11,4%) oraz narządu słuchu (2,9%). Mniejszy natomiast był udział osób z chorobami neurologicznymi (9,3%) oraz narządu wzroku (4,0%). Co szósta kobieta (16,8%) miała niestabilny rodzaj schorzenia lub nie udzieliła odpowiedzi.

Wśród 42,0 tys. mężczyzn z niepełnosprawnością biologiczną jako przyczynę całkowitego ograniczenia sprawności najczęściej podawano – podobnie jak wśród kobiet – choroby narządów ruchu (34,9%), schorzenia neurologiczne (30,9%) oraz inne schorzenia (16,3%). Kolejne grupy schorzeń to choroby układu krążenia oraz narządów wzroku i słuchu (odpowiednio: 4,9%, 4,4% i 0,9%).

Przy poważnym ograniczeniu sprawności mężczyźni również jako główną przyczynę wymieniali choroby narządów ruchu (38,2%). Ponadto znaczące grupy schorzeń to: choroby neurologiczne (19,2%) oraz inne schorzenia (16,6%) i choroby układu krążenia (13,3%). W porównaniu do wcześniej analizowanej grupy zwiększył się odsetek mężczyzn ze schorzeniami wzroku (5,5%) oraz słuchu (2,1%).

W kolejnej grupie – z umiarkowanym ograniczeniem sprawności – mężczyźni wskazali choroby układu narządu ruchu (34,9%) jako dominujące wśród schorzeń, a następnie: inne schorzenia (16,0%), choroby układu krążenia (15,3%) oraz neurologiczne (11,7%). Pozostałe grupy schorzeń to choroby narządu wzroku oraz słuchu (odpowiednio: 4,1% i 3,8%). Wśród mężczyzn, podobnie jak u kobiet, w grupie z umiarkowanym ograniczeniem sprawności – największy był odsetek osób (14,0%) z niestabilnym rodzajem schorzenia lub z odmową odpowiedzi.

Mapa 17. Osoby z niepełnosprawnościami na 1000 ludności
 Map 17. Disabled persons per 1000 population

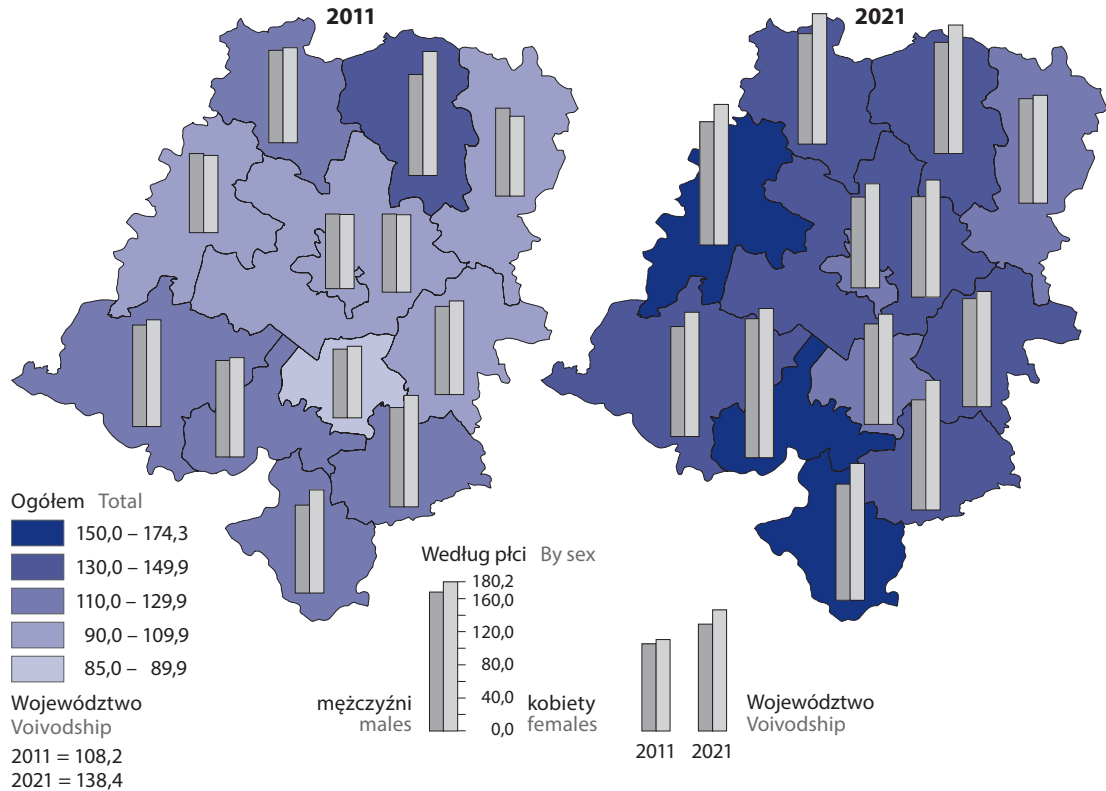
Rozpatrując zróżnicowanie terytorialne i występujące tam natężenie niepełnosprawności obserwuje się, najwięcej osób z niepełnosprawnością (mierzonych wskaźnikiem na 1000 ludności) w powiecie głubczyckim. Wskaźnik dla tego powiatu wyniósł 160,9 (154,2 mężczyźni i 167,4 kobiety) i był zdecydowanie wyższy od średniego wskaźnika dla województwa wynoszącego 131,0 (123,4 mężczyźni i 138,0 kobiety). Przeciętna dla kraju wyniosła 143,2 osoby na 1000 mieszkańców.

Kolejnym powiatem o wysokim natężeniu występowania niepełnosprawności był prudnicki, w którym na 1000 ludności przypadało 155,4 osoby niepełnosprawne (w tym 148,8 mężczyzn i 161,6 kobiet). Również powiat brzeski charakteryzował się wysokim – powyżej średniej dla województwa – natężeniem występowania osób z niepełnosprawnością – 150,2. Dla mężczyzn i kobiet wyniósł odpowiednio: 141,8 i 158,2.

Z kolei najrzadziej problem niepełnosprawności występował w powiecie opolskim – na 1000 ludności przypadały ogółem 111,4 osoby niepełnosprawne (105,8 mężczyzn i 116,6 kobiet). Kolejne powiaty, w których częstość występowania niepełnosprawności kształtowała się poniżej poziomu wskaźnika dla województwa to: m. Opole (118,3) i powiat krapkowicki (120,6).

W 2011 r. wskaźnik dla województwa wyniósł 101,5 osób z niepełnosprawnościami na 1000 ludności (98,5 mężczyzn i 104,3 kobiety). Powiatem o najwyższym wskaźniku osób z niepełnosprawnościami na 1000 ludności był nyski (119,9), następnie kędzierzyńsko-kozielski (119,0) oraz głubczycki (117,6). Najniższa wartość była w powiecie opolskim (76,2), a w dalszej kolejności w oleskim (83,5) oraz w krapkowickim (85,3).

Mapa 18. Osoby z niepełnosprawnościami w miastach na 1000 ludności
 Map 18. Disabled persons in urban areas per 1000 population

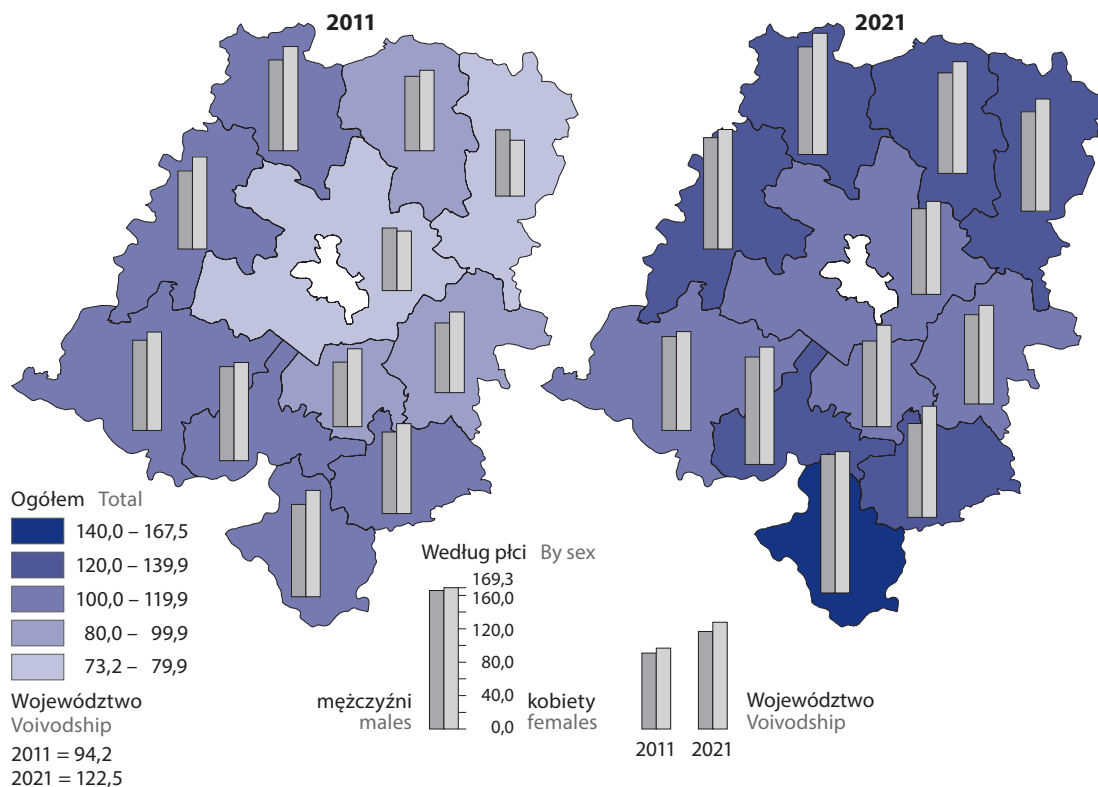

Dla mieszkańców miast województwa opolskiego wskaźnik częstości występowania niepełnosprawności na 1000 wszystkich mieszkańców miast wyniósł 138,4 (129,4 dla mężczyzn i 146,5 dla kobiet). Przeciętna dla kraju wyniosła 128,9 osób. Powiatem o najwyższym wskaźniku osób z niepełnosprawnościami zamieszkałych w miastach był prudnicki – 174,3 osoby (w tym: 167,8 mężczyzn i 180,2 kobiety). Kolejne powiaty o wysokim – powyżej poziomu wskaźnika dla województwa – natężeniu osób z niepełnosprawnościami w miastach to: brzeski (160,0) i głubczycki (153,4).

Najbardziej problem niepełnosprawności występował w m. Opolu, gdzie odnotowano 118,3 osoby z niepełnosprawnościami na 1000 mieszkańców (109,7 mężczyzn i 125,9 kobiet). Kolejne powiaty ze wskaźnikami poniżej średniej dla województwa to: krapkowicki (127,6) i oleski (128,6).

Według NSP 2011 wskaźnik osób z niepełnosprawnościami w miastach na 1000 wszystkich mieszkańców miast wyniósł 108,2 osoby (105,5 mężczyzn i 110,7 kobiet). Powiatem o najwyższym wskaźniku był kluczborski (136,5), a następnie kędzierzyńsko-kozielski (127,6) oraz nyski (126,0). Najmniej osób z niepełnosprawnościami w przeliczeniu na 1000 ludności w miastach odnotowano w powiecie krapkowickim (85,0), w m. Opolu (90,0) i w powiecie opolskim (94,2).

Mapa 19. Osoby z niepełnosprawnościami na wsi na 1000 ludności
 Map 19. Disabled persons in rural areas per 1000 population

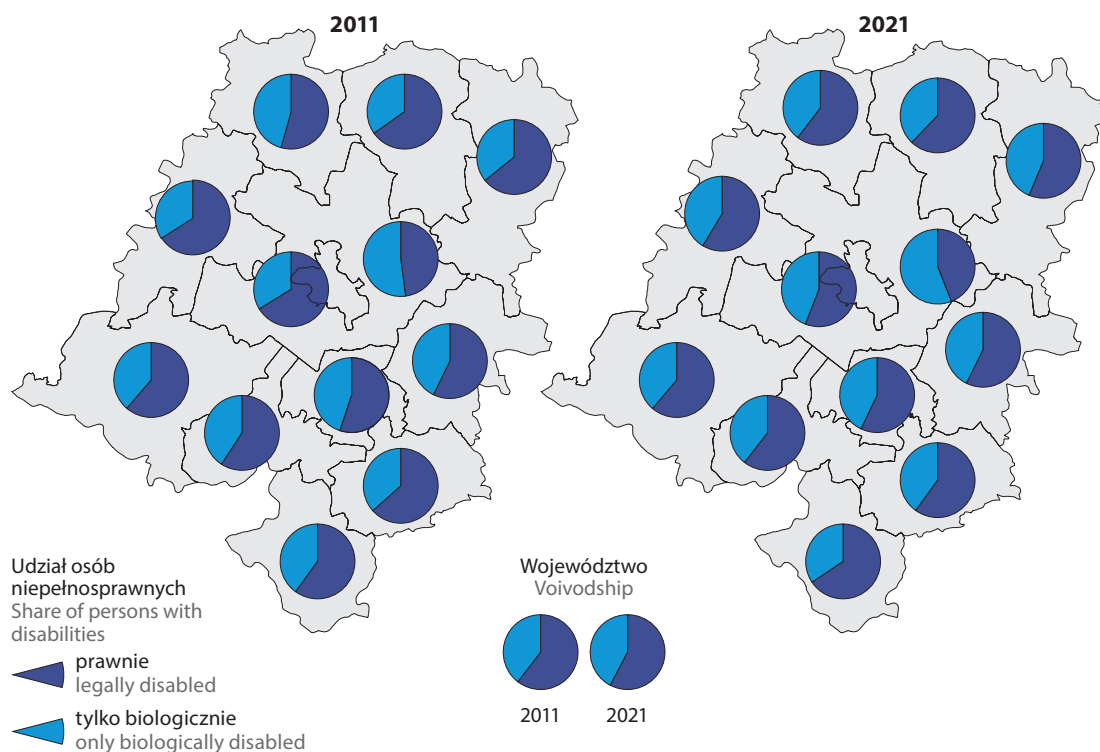

Wśród mieszkańców z terenów wiejskich województwa opolskiego częstość występowania niepełnosprawności na 1000 ludności wsi wyniosła 122,5 osób (116,9 mężczyzn i 128,0 kobiet). Przeciętnie dla kraju omawiany wskaźnik wyniósł 136,7. Powiatem o najwyższym udziale osób z niepełnosprawnością z terenów wiejskich był głubczycki – 167,5 osób (165,8 mężczyzn i 169,3 kobiet). Kolejne obszary, gdzie natężenie osób niepełnosprawnych mieszkających na wsi mierzone analizowanym wskaźnikiem było powyżej średniej to: brzeski (138,2) i namysłowski (137,1).

Najmniej osób z niepełnosprawnościami na terenach wiejskich mieszkało w powiecie opolskim – 107,1 osoba na 1000 mieszkańców wsi (102,7 mężczyzn i 111,4 kobiet), a kolejne powiaty, to krapkowicki (112,4) i strzelecki (112,7).

W 2011 r. osób z niepełnosprawnościami zamieszkałych na wsi było 94,2 na 1000 ludności wsi (91,1 mężczyzn i 97,1 kobiet). Najwięcej osób z niepełnosprawnościami z terenów wiejskich na 1000 ludności wsi odnotowano w powiecie głubczyckim (119,0). Powiatami o wysokim wskaźniku osób z niepełnosprawnościami zamieszkałymi na wsi były również: namysłowski (116,9) i prudnicki (115,2). Najniższa wartość została zanotowana w powiecie oleskim (73,2), następnie w opolskim (73,3) i w krapkowickim (85,8).

Mapa 20. Osoby z niepełnosprawnościami według kategorii niepełnosprawności
 Map 20. Disabled persons by category of disability

Dla ogółu osób niepełnosprawnych w 2021 r. zdecydowaną większość stanowiły osoby niepełnosprawne prawnie – ich udział w województwie opolskim wyniósł 57,7% wobec 42,3% niepełnosprawnych tylko biologicznie (w 2011 r. struktura ta wyglądała odpowiednio: 60,4% i 39,6%). Przeciętnie dla kraju w 2021 r. udział ten kształtował się na poziomie: 63,7% (niepełnosprawni prawnie) i 36,3% (niepełnosprawni tylko biologicznie). Wśród ogółu osób z niepełnosprawnościami w województwie opolskim, najwięcej osób z niepełnosprawnościami prawnymi mieszkało w powiecie głubczyckim (65,6%). Na kolejnym miejscu uplasowały się powiaty: kluczborski (62,1%) i nyski (61,2%).

Powiatem o najniższym udziale osób z niepełnosprawnością prawną był opolski – 44,0%. Kolejne obszary o udziale osób z niepełnosprawnością prawną (w grupie wszystkich osób z niepełnosprawnościami) poniżej średniej wojewódzkiej to: m. Opole (55,9%), jak również powiat oleski (56,3%).

Zarówno w 2021 r. jak i w 2011 r. powiatem o najwyższym udziale niepełnosprawnych tylko biologicznie był powiat opolski (odpowiednio: 56,0% i 52,1%). Kolejne obszary powyżej średniej wojewódzkiej z udziałem osób z niepełnosprawnościami tylko biologicznymi (w grupie wszystkich osób z niepełnosprawnościami) to: m. Opole (44,1%) i powiat oleski (43,7%). Powiatem o najniższym udziale osób z niepełnosprawnością tylko biologiczną był głubczycki (34,4%), a kolejne: kluczborski (37,9%) i nyski (38,8%).

W 2021 r. liczba osób z niepełnosprawnością w wieku 15 lat i więcej, dla której ustalany jest stan cywilny, wyniosła 119,6 tys. Prawie połowę tej zbiorowości stanowiły osoby w związkach małżeńskich – 49,4%; osoby owdowiałe to 24,1%, kawalerowie/panny stanowili 16,9%, a najmniejsza zbiorowość dotyczyła osób rozwiedzionych – 8,8%. Pozostałe 0,7% to osoby, które nie miały ustalonego stanu cywilnego.

Wśród osób z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej widoczne jest również zróżnicowanie w stanie cywilnym według płci: więcej było kobiet – 65,9 tys., wobec mężczyzn – 53,7 tys.

W grupie osób będących w związkach małżeńskich większość stanowili mężczyźni – 31,6 tys., wobec 27,5 tys. kobiet. Większą również liczebność stanowili mężczyźni w grupie kawalerowie/panny – 12,2 tys. (kobiety – 8,0 tys.). Zdecydowaną większość kobiet, tj. 23,9 tys. odnotowano w grupie osób owdowiałych – wobec 5,0 tys. mężczyzn. Również wśród osób rozwiedzionych więcej było kobiet, tj. 6,1 tys. (4,5 tys. mężczyzn).

W spisie ludności w 2021 r. wszystkim osobom w wieku 13 lat i więcej ustalony został najwyższy ukończony poziom wykształcenia, niezależnie czy był on uzyskany w szkole dziennej, wieczorowej lub w systemie zaocznym. Jednak dla opracowania charakterystyk osób z niepełnosprawnością według innych cech przyjęto prezentowanie danych o poziomie wykształcenia dla ludności w wieku 15 lat i więcej.

W 2021 r. wśród 119,6 tys. osób z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej – najwięcej było osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym/branżowym – 35,8 tys., co stanowiło 30,0% tej zbiorowości osób. Ten poziom wykształcenia zdecydowanie częściej posiadali mężczyźni (39,3%), niż kobiety (22,4%).

Kolejną grupą o niewiele niższym udziale, były osoby niepełnosprawne z wykształceniem policealnym i średnim – 35,6 tys. (29,8%). Częściej szkoły policealne i średnie kończyły kobiety, a ich udział wyniósł 31,7% wśród ogółu kobiet z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej, natomiast udział mężczyzn o tym poziomie wykształcenia był nieco niższy i wyniósł 27,4%.

Osoby niepełnosprawne z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym to kolejna grupa osób pod względem liczebności. To wykształcenie posiadało 31,1 tys. osób z niepełnosprawnościami (26,0%). Kobiety częściej niż mężczyźni posiadały ten poziom wykształcenia, tj. 31,1% wobec 19,9% mężczyzn. Wśród osób z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej posiadanie wykształcenia wyższego deklarowało 12,8 tys. (10,7%). Kobiety z wyższym wykształceniem stanowiły 11,1%, natomiast mężczyźni 10,2%. W strukturze według poziomu wykształcenia najniższy udział (2,2%) dotyczył osób, które nie ukończyły szkoły podstawowej.

Osób z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej było 119,6 tys., co stanowiło 14,6% ogółu populacji w wieku 15 lat i więcej w województwie opolskim (mężczyźni – 13,7%, kobiety – 15,4%). W 2021 r. wśród osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy największy udział miały osoby ze statusem osób biernych zawodowo, tj. 78,3%, natomiast pracujących było 19,3%. Osoby bezrobotne stanowiły 1,3%, a o nieustalonym statusie – 1,1%.

W grupie biernych zawodowo większość osób z niepełnosprawnościami stanowiły kobiety – 54,9 tys., wobec 38,7 tys. mężczyzn (odpowiednio: 58,7% i 41,3%). Pracujących osób z niepełnosprawnościami w wieku 15 lat i więcej odnotowano 23,1 tys. (56,5% mężczyzn i 43,5% kobiet), natomiast bezrobotnych – 1,5 tys. (60,7% mężczyzn i 39,3% kobiet).

Rozdział 5

Chapter 5

Charakterystyka narodowo-etniczna ludności

National-ethnic identity characteristics

5.1. Struktura narodowo-etniczna ludności

5.1. National-ethnic structure of the population

Narodowość przynależność narodowa lub etniczna – jest deklaratywną, opartą na subiektywnym odczuciu, indywidualną cechą każdego człowieka, wyrażającą jego emocjonalny, kulturowy lub wynikający z pochodzenia związek z określonym narodem lub wspólnotą etniczną. Narodowości (odczuwanej przynależności narodowo-etnicznej) nie należy mylić z przynależnością państwową – czyli obywatelstwem. W spisie ludności i mieszkań 2021 umożliwiono mieszkańcom wyrażenie złożonych tożsamości narodowo-etnicznych poprzez zadanie dwóch pytań o przynależność narodowo-etniczną.

Na podstawie wyników uzyskanych w spisie ludności 2021 można stwierdzić, że wśród mieszkańców województwa opolskiego dominowała ludność o jednorodnej, tj. polskiej tożsamości narodowej obejmująca 95,6% badanej zbiorowości (przeciętnie w kraju – 98,8%). Narodowość inną niż polską wykazało 116,8 tys., tj. 12,2% mieszkańców województwa (przeciętnie w kraju – 3,7%). Ponad 60 tys. osób, tj. 6,3% ludności województwa (przeciętnie w kraju – 1,6%) zadeklarowało swoją narodowość jako śląską, a 59,9 tys., tj. 6,3% jako niemiecką (0,4%).

Nie ustalono danych dotyczących przynależności narodowo-etnicznej dla 0,8 tys. osób, tj. 0,1% ludności w województwie opolskim (przeciętnie w kraju poniżej 0,1%).

W odniesieniu do wyników NSP 2011 liczba osób deklarujących narodowość polską wzrosła o 1,8% (przeciętnie w kraju – o 0,5%), a zarazem zanotowano spadek liczby osób określających swoją narodowość jako inną niż polską o 29,1% (przeciętnie w kraju – o 4,3%). W strukturze narodowościowej odnotowano w największej skali wzrost liczby osób narodowości angielskiej (o 259,7%, przeciętnie w kraju – o 418,6%) oraz ukraińskiej (o 175,9%, przeciętnie w kraju – o 61,6%). Jednocześnie zmniejszeniu uległy liczebności nadal dominujących w województwie grup osób o narodowości śląskiej – o 43,5% (przeciętnie w kraju – o 29,6%), a także osób o narodowości niemieckiej – o 23,8% (o 2,5%).

Analizując strukturę deklaracji narodowo-etnicznych ludności w przekroju terytorialnym w układzie powiatów, zauważalne jest, że ludność o innych niż polska identyfikacjach narodowo-etnicznych skoncentrowana jest przede wszystkim w powiatach: strzeleckim (27,6% ludności ogółem), krapkowickim (26,0%), opolskim (21,8%) i oleskim (21,0%). W przekroju gmin zdecydowanie najwięcej ludności deklarującej inną narodowość niż polską odnotowano w gminach: Walce (54,1% ludności ogółem), Zębowice (49,3%) i Radłów (46,1%).

Tablica 8. Ludność według rodzaju i kolejności identyfikacji narodowo-etnicznych^a
 Table 8. Population by kind and order of the national-ethnic identities^a

Wyszczególnienie Specification	2011	2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		2011 = 100	Polska = 100 Poland = 100
Ogółem Total	1016 212	954133	93,9	2,5
Polska Polish	895696	911971	101,8	2,4
Inna niż polska Other than Polish	164765	116790	70,9	8,3
w tym: of which:				
śląska Silesian	106375	60049	56,5	10,1
niemiecka German	78595	59911	76,2	41,6
ukraińska Ukrainian	794	2191	275,9	2,7
angielska English	295	1061	359,7	1,9
Nieustalona Unknown	21733	819	3,8	7,4

^a Respondenci mieli możliwość podania więcej niż jednej identyfikacji – dane w kolumnach nie sumują się.
^a Respondents could provide more than one identification – data in columns do not sum up.

Język używany w domu dotyczy języka używanego na co dzień w domu i odnosi się do języka mówionego lub migowego, który używany jest w kontaktach rodzinnych.

Na podstawie wyników spisu zrealizowanego w 2021 r. można stwierdzić, że w zdecydowanej większości ludność województwa opolskiego posługiwała się w kontaktach domowych językiem polskim. Używanie na co dzień w domu języka polskiego zadeklarowało 934,6 tys. osób, tj. 98,0% ogółu ludności (przeciętnie w kraju – 99,6%). Ponad 126 tys. osób posługiwało się w kontaktach rodzinnych językiem innym niż polski i stanowiły one 13,2% (przeciętnie w kraju – 4,6%). W województwie opolskim językami niepolskimi, którymi ludność najczęściej posługiwała się w kontaktach domowych były: śląski – 84,6 tys. użytkowników (8,9%, przeciętnie w kraju – 1,2%), niemiecki – 34,5 tys. (3,6% i 0,6%) oraz angielski – 13,1 tys. (1,4% i 1,9%). Dla 1,1 tys. osób (0,1% zarówno w kraju jak i województwie) nie udało się ustalić języka używanego w domu.

W okresie międzyspisowym zarejestrowano spadek liczby osób używających języka polskiego w kontaktach domowych o 0,9% (przeciętnie w kraju wzrost o 0,1%). W przypadku języka innego niż polski również odnotowano odwrócenie trendu w porównaniu z danymi dla kraju – w województwie liczba osób posługujących się innym językiem niż polski spadła o 16,2%, przeciętnie w kraju natomiast wzrosła o 84,2%. Pomimo spadku liczby osób posługujących się językiem polskim, zwiększył się ich procentowy udział w strukturze wszystkich mieszkańców województwa – w porównaniu z 2011 r. odnotowano wzrost o 5,2 p. proc. (przeciętnie w kraju – o 1,4 p. proc.).

W dziesięciolecie 2011–2021, znacząco zwiększyła się w województwie opolskim liczebność osób posługujących się językiem ukraińskim o 513,4% (przeciętnie w kraju – o 124,6%) i angielskim o 425,7% (o 612,1%). Równocześnie odnotowano zmniejszenie się, choć w mniejszym stopniu, liczebności osób używających języka śląskiego o 27,3% (przeciętnie w kraju – o 11,8%) i niemieckiego o 18,3% (przeciętnie w kraju wzrost o 124,3%).

Tablica 9. Ludność według języka używanego w domu^a
Table 9. Population by language used at home^a

Wyszczególnienie Specification	2011	2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		2011 = 100	Polska = 100 Poland = 100
Ogółem Total	1016212	954133	93,9	2,5
Polski Polish	943054	934640	99,1	2,5
Inny niż polski Other than Polish	150642	126280	83,8	7,2
w tym: of which:				
śląski Silesian	116374	84616	72,7	18,1
niemiecki German	42211	34489	81,7	15,9
angielski English	2490	13090	525,7	1,8
ukraiński Ukrainian	268	1644	613,4	3,0
Nieustalony Unknown	21707	1113	5,1	3,4

^a Respondenci mieli możliwość podania więcej niż jednego języka – dane w kolumnach nie sumują się.
^a Respondents could provide more than one language – data in columns do not sum up.

Dokonując analizy języka używanego przez ludność w przekroju terytorialnym w układzie powiatów, można zauważyć, że ludność posługująca się innym językiem niż polski skoncentrowana była przede wszystkim w powiatach: strzeleckim (29,4% ludności ogółem), krapkowickim (27,1%) i opolskim (24,2%). W przekroju gmin zdecydowanie najwięcej ludności używającej innego języka niż polski odnotowano w gminach: Walce (60,4% ludności ogółem), Zębówce (53,3%) i Cisek (47,4%).

5.2. Przynależność wyznaniowa

5.2. Religious affiliation

Wyznanie (przynależność wyznaniowa) jest to formalne uczestnictwo lub emocjonalny związek osoby z określonym wyznaniem religijnym (kościółem lub związkiem wyznaniowym). Wyznanie powinno być określane na podstawie dobrowolnej deklaracji, w tym także brakiem związku z jakimkolwiek wyznaniem (bez wyznania). Pytanie o wyznanie nie odnosiło się do wiary (lub niewiary) jako takiej, ani jej intensywności, lecz do odczuwanej lub formalnej przynależności (lub nieprzynależności) do wyznania.

Wyniki NSP 2021 wykazały, podobnie jak w przypadku poprzedniego spisu, że ponad 3/4 wiernych zadeklarowało przynależność do Kościoła rzymskokatolickiego – 731,5 tys., co stanowiło 76,7% mieszkańców województwa (przeciętnie w kraju – 71,3%). Zaobserwowano spadek wiernych szacowany na 18,4% (przeciętnie w kraju – 19,6%).

Osoby, deklarujące w 2021 r. przynależność do pozostałych wyznań łącznie stanowiły 0,9% (przeciętnie w kraju – 1,3%) mieszkańców województwa, tj. 8,8 tys. Spośród nich najliczniejszą zbiorowość tworzyli Świadkowie Jehowy w liczbie 3,1 tys. (0,3% mieszkańców województwa, podobnie przeciętnie w kraju).

Z możliwości odmowy na pytanie dotyczące przynależności wyznaniowej skorzystało 161,8 tys. osób, co stanowiło 17,0% osób spisanych w województwie (przeciętnie w kraju – 20,5%). Osoby, które zadeklarowały, że nie należą do żadnego wyznania liczyły 51,6 tys., tj. 5,4% (przeciętnie w kraju – 6,9%). Było to ponad dwukrotnie więcej niż podczas NSP 2011 (wzrost o 152,5%, przeciętnie w kraju – o 181,0%).

Mimo znaczącej wielkości populacji, która nie identyfikuje się z żadnym wyznaniem, bądź nie chciała go podać, ponad 3/4 mieszkańców województwa opolskiego, 740,3 tys. (77,6%, przeciętnie w kraju – 72,6%) określiła swój status wyznaniowy. Udział osób deklarujących przynależność do wyznania religijnego w 2021 r. był niższy niż w spisie w 2011 r. w województwie opolskim o 11,3 p. proc. a przeciętnie w kraju o 16,3 p. proc.

W przypadku 386 osób (poniżej 0,1% zarówno w województwie jak i przeciętnie kraju) nie udało się ustalić przynależności do wyznania religijnego. W okresie międzyspisowym w województwie liczba osób bez określonej przynależności religijnej spadła o 98,6% (przeciętnie w kraju – o 97,4%).

Tablica 10. Ludność według deklarowanej przynależności do wyznania religijnego

Table 10. Population by the declaration of religious affiliation

Wyszczególnienie Specification	2011	2021		
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		2011 = 100	Polska = 100 Poland = 100
Ogółem Total	1016212	954133	93,9	2,5
Udzielający odpowiedzi na pytanie o wyznanie Answering a question on religion	924250	791907	85,7	2,6
należący do wyznania belonging to a religion	903806	740281	81,9	2,7
Kościół katolicki – obrządek łaciński (Kościół rzymskokatolicki) Catholic Church – Latin rite (Roman Catholic Church)	895933	731487	81,6	2,7
Świadkowie Jehowy Jehovah's Witnesses	3749	3139	83,7	2,9
Kościół Ewangelicko-Augsburski Evangelical Church of the Augsburg Confession	1601	1521	95,0	2,3
Kościół prawosławny Orthodox Church	435	1259	289,4	0,8
Kościół Zielonoświątkowy Pentecostal Church	1330	1210	91,0	4,0
nienależący do żadnego wyznania not belonging to any religion	20445	51626	252,5	2,0

Rozdział 6

Chapter 6

Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania

Population in the collective living quarters

Obiekt zbiorowego zakwaterowania (OZZ) to zespół pomieszczeń (pokoi i innych pomieszczeń pomocniczych), zlokalizowanych w jednym lub kilku budynkach, zajętych przez jeden odrębny zakład, świadczący usługi w zakresie następujących działalności:

- nauka i praca,
- system pieczy zastępczej oraz placówki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
- leczenie i opieka,
- obiekty instytucji wyznaniowych,
- tymczasowe schronienie,
- mieszkania chronione,
- zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich.

Wyniki NSP 2021 wykazały, że w województwie opolskim było 0,8 tys. obiektów zbiorowego zakwaterowania, w których przebywało (bez względu na charakter i czas zamieszkania) – 9,8 tys. osób, w spisie 2011 odpowiednio: 0,2 tys. obiektów i 9,0 tys. osób. W województwie opolskim spisano 2,3% wszystkich obiektów znajdujących się w kraju.

Tablica 11. Obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz ludność w nich mieszkająca według kategorii obiektów w 2021 r.

Table 11. Collective living quarters and population living there by category of objects in 2021

Wyszczególnienie Specification	Obiekty zbiorowego zakwaterowania Collective living quarters	Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania Population in the collective living quarters		
		ogółem total	mężczyźni males	kobiety females
Ogółem Total	751	9751	5106	4645
kategorie obiektów: category of objects:				
Nauka i praca Education and work	412	2641	1487	1154
System pieczy zastępczej oraz placówki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi Foster care system and facilities for children and young persons with special educational needs	44	732	428	304
Leczenie i opieka Treatment and care	106	4572	2243	2329
Obiekty instytucji wyznaniowych Religious institutions facilities	96	771	283	488

Tablica 11. Obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz ludność w nich mieszkająca według kategorii obiektów w 2021 r. (dok.)

Table 11. Collective living quarters and population living there by category of objects in 2021 (cont.)

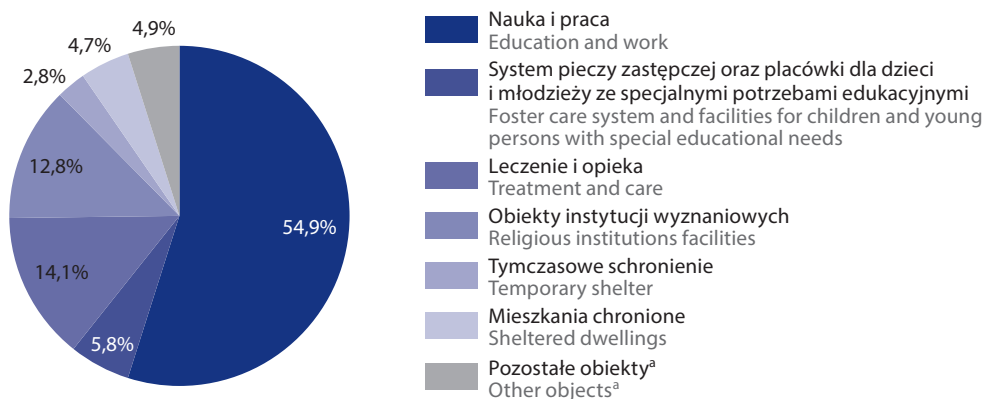
Wyszczególnienie Specification	Obiekty zbiorowego zakwaterowania Collective living quarters	Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania Population in the collective living quarters		
		ogółem total	mężczyźni males	kobiety females
kategorie obiektów (dok.): category of objects (cont.):				
Tymczasowe schronienie Temporary shelter	21	579	459	120
Mieszkania chronione Sheltered dwellings	35	170	61	109
Pozostałe obiekty ^a Other objects ^a	37	286	145	141

a łącznie z obiektami zamkniętymi.
a Including closed facilities.

Należy jednak podkreślić, że liczba osób przebywających w 2021 r. w obiektach zbiorowego zakwaterowania może być zaniżona ze względu na fakt, iż spis ludności i mieszkań był realizowany w okresie pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2 oraz związanych z tym ograniczeń i restrykcji sanitarnych. W związku z powyższym osoby przebywające w niektórych obiektach zbiorowego zakwaterowania, jak domy studenckie czy hotele pracownicze, mogły przebywać w domach rodzinnych i takie miejsce zamieszkania wskazały na dzień 31 marca 2021 r., który był momentem krytycznym spisu.

Wykres 15. Obiekty zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów w 2021 r.

Chart 15. Collective living quarters by category of objects in 2021

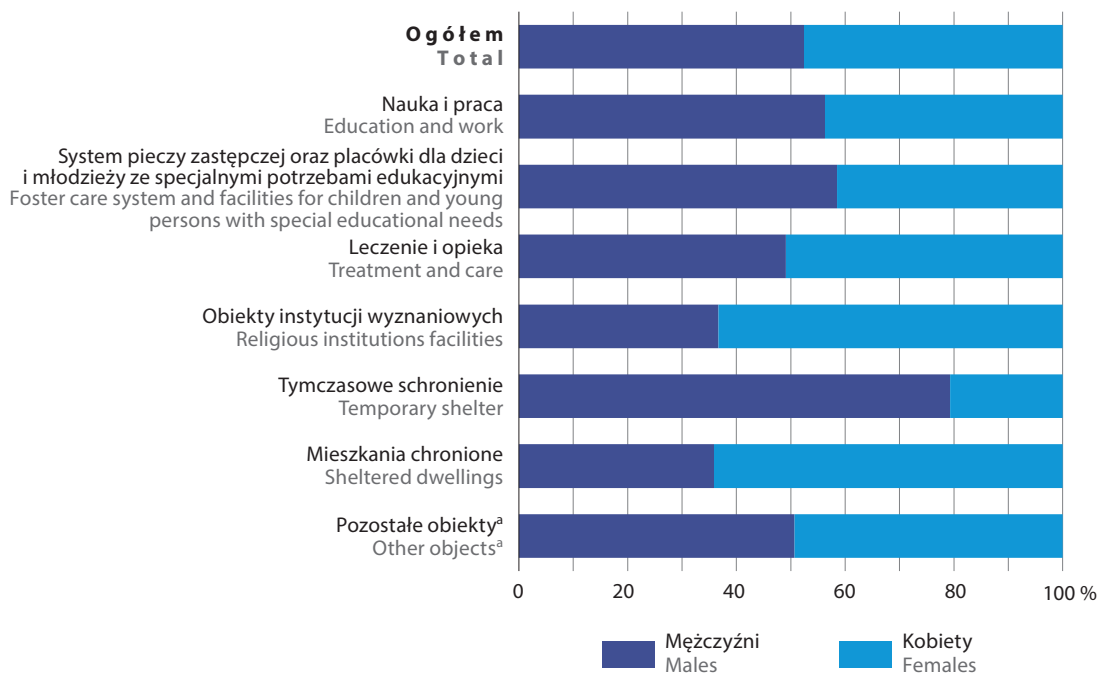

a łącznie z obiektami zamkniętymi.
a Including closed facilities.

Wśród 0,8 tys. obiektów zbiorowego zakwaterowania, w których przebywały osoby, najliczniej reprezentowane były obiekty związane z nauką i pracą (w tym w szczególności domy studenckie, hotele pracownicze) – 0,4 tys., tj. 54,9% wszystkich OZZ (przeciętnie w kraju – 59,7%). Obiekty związane z leczeniem i opieką stanowiły 14,1%, natomiast obiekty instytucji wyznaniowych – 12,8%. Obiekty systemu pieczy zastępczej oraz placówki dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi to 5,8% obiektów zbiorowego zakwaterowania, pozostałe obiekty (m.in. pensjonaty, domy wczasowe) – 4,9%, a mieszkania chronione – 4,7%. Najmniejszą grupę obiektów stanowiły tymczasowe schronienia

(placówki dla bezdomnych, opiekunów z dziećmi lub kobiet w ciąży, ośrodki interwencji kryzysowych, ośrodki dla uchodźców) – 2,8% spisanych obiektów.

Wykres 16. Ludność w obiektach zbiorowego zakwaterowania według kategorii obiektów i płci w 2021 r.
Chart 16. Population in the collective living quarters by category of objects and sex in 2021

a łącznie z obiektami zamkniętymi.
a Including closed facilities.

Wyniki NSP 2021 wykazały, że wśród 9,8 tys. mieszkańców obiektów zbiorowego zakwaterowania ponad połowę stanowili mężczyźni – 5,1 tys. (tj. 52,4%, wobec kobiet – 47,6%). W 2011 r. ich udział w OZZ również był większy i wyniósł 50,1%. Wśród mieszkańców tymczasowych schronień przeważali mężczyźni, a ich udział wyniósł 79,3% ogółu mieszkających w tego typu obiektach. W obiektach systemu pieczy zastępczej oraz placówkach dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi przebywało więcej chłopców, którzy stanowili w tej grupie mieszkańców 58,5%. Większość mężczyzn przebywało także w obiektach zaklasyfikowanych do kategorii: nauka i praca (56,3%) oraz pozostałe obiekty (50,7%).

Z kolei zdecydowana przewaga kobiet zamieszkiwała w następujących kategoriach obiektów zbiorowego zakwaterowania: mieszkania chronione – 64,1%, obiekty instytucji wyznaniowych (domy zakonne, klasztory i zgromadzenia osób duchownych) – 63,3% oraz obiekty z zakresu leczenia i opieki – 50,9%.

Rozdział 7

Chapter 7

Zasoby migracyjne

Migration resources

Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania. Przyjmując położenie poprzedniego i obecnego miejsca zamieszkania wyodrębniono:

- migracje wewnętrzne, czyli przemieszczenia ludności w granicach kraju;
- migracje zagraniczne, czyli przemieszczenia związane ze zmianą kraju zamieszkania.

Migracje zagraniczne to wyjazdy z kraju stałego zamieszkania (emigracja) lub przyjazdy do kraju (imigracja) w celu zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy.

Przyjmując za kryterium obserwacji długość pobytu (nieobecności) wyodrębniono następujące kategorie migracji:

- krótkookresowe – pobyt czasowy trwający do 12 miesięcy;
- długookresowe – pobyt czasowy trwający co najmniej 12 miesięcy;
- zamieszkanie na stałe – bez względu na okres zamieszkiwania.

Osoba migrująca (migrant) to osoba, która zmienia swoje miejsce zamieszkania.

Emigrant to osoba przemieszczająca się z kraju za granicę na pobyt stały lub czasowy.

Imigrant to osoba przybyła z zagranicy do kraju na pobyt stały lub czasowy.

7.1. Migracje wewnętrzne ludności

7.1. Internal migration of population

W latach 2011–2021 przybyło lub powróciło (po nieobecności trwającej rok lub dłużej) do miejscowości aktualnego zamieszkania w województwie opolskim z innego miejsca w kraju na pobyt stały lub czasowy 94,9 tys. osób – co stanowiło 9,9% ludności województwa (przeciętnie w kraju – 11,2%). W napływie i odpływie migracyjnym przeważały kobiety (odpowiednio: 52,3% i 52,2%). Należy podkreślić, że dane o migracjach wewnętrznych w latach 2011–2021 obejmują liczbę osób, które przynajmniej raz w tym okresie migrowały, a nie liczbę wszystkich faktów migracji jakie miały miejsce w tych latach.

Rozpatrując udział ludności przybyłej w ogólnej liczbie ludności w przekroju wszystkich powiatów można zauważyć, że najwyższy odsetek wystąpił w powiecie namysłowskim (12,6%). Następnymi w kolejności były powiaty: opolski (11,5%) i brzeski (10,2%). Najniższy odsetek ludności napływowej wystąpił w południowej części województwa, tj. w powiatach: kędzierzyńsko-kozielskim (7,1%), nyskim (7,6%), głubczyckim (7,7%) i prudnickim (7,8%).

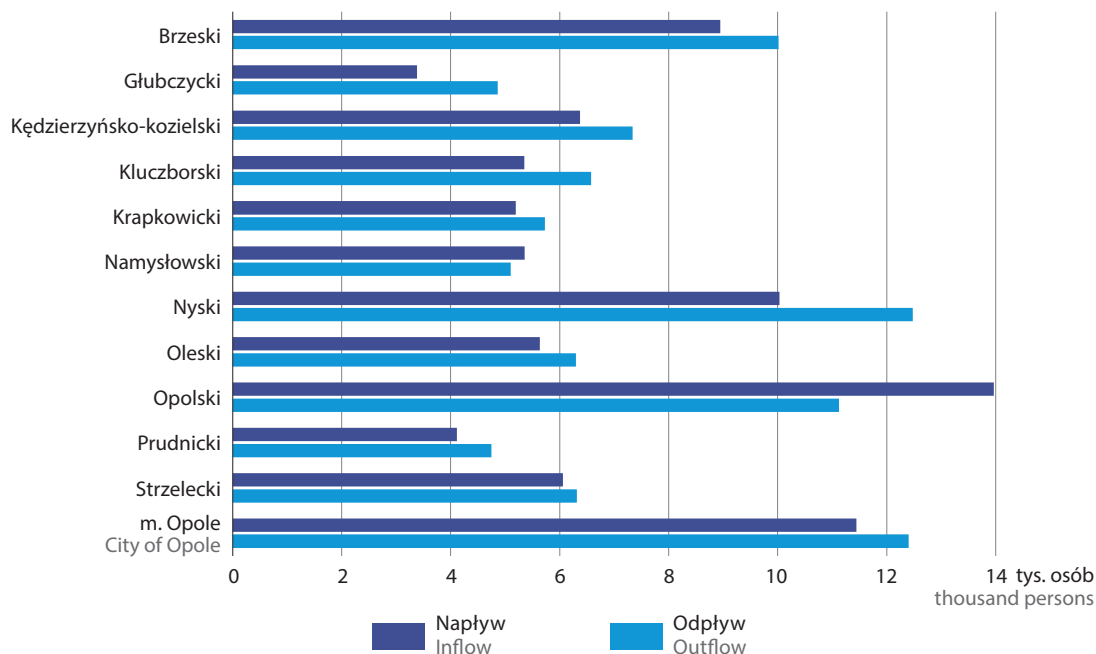
Tablica 12. Ludność przybyła w latach 2011–2021 z innego miejsca w kraju
 Table 12. Population arrived in 2011–2021 from another place in the country

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total		Miasta Urban areas		Wieś Rural areas	
	w liczbach bezwzględ- nych in absolute numbers	w % ludności ogółem in % of total population	w liczbach bezwzględ- nych in absolute numbers	w % ludności ogółem in % of total population	w liczbach bezwzględ- nych in absolute numbers	w % ludności ogółem in % of total population
Województwo Voivodship	94851	9,9	42598	8,4	52253	11,7
powiaty: powiats:						
Brzeski	8946	10,2	3721	7,7	5225	13,2
Głubczycki	3385	7,7	1267	6,1	2118	9,1
Kędzierzyńsko-kozielski	6373	7,1	2744	4,8	3629	11,3
Kluczborski	5352	8,5	2279	7,2	3073	9,9
Krapkowicki	5194	8,6	2366	7,3	2828	10,1
Namysłowski	5356	12,6	2197	13,0	3159	12,4
Nyski	10030	7,6	4576	6,5	5454	8,9
Oleski	5637	9,1	1819	8,1	3818	9,6
Opolski	13966	11,5	1674	8,1	12292	12,2
Prudnicki	4113	7,8	1884	6,8	2229	8,8
Strzelecki	6058	8,4	2163	6,8	3895	9,6
m. Opole City of Opole	11441	9,0	11441	9,0	–	.
Nieustalono Unknown	9000	.	4467	.	4533	.

Zróżnicowanie udziału ludności przybytej w ogólnej liczbie ludności widoczne jest również w układzie miasto–wieś. Wśród ludności miejskiej odsetek ludności napływowej przyjmował wartości od 4,8% (powiat kędzierzyńsko-kozielski) do 13,0% (powiat namysłowski), przy średniej wartości dla województwa wynoszącej 8,4%. Mniejszą rozpiętość analizowanego odsetka zaobserwowano wśród ludności wiejskiej. Średnia wartość tego odsetka dla województwa wyniosła 11,7%. Najwyższy udział ludności napływowej w ludności wiejskiej wystąpił w powiatach: brzeskim (13,2%), namysłowskim (12,4%) i opolskim (12,2%). Najmniej ludności napływowej odnotowano na terenach wiejskich powiatów: prudnickiego (8,8%) i nyskiego (8,9%).

Większość ludności przybytej osiedliła się na terenach wiejskich (55,1% wobec 48,4% przeciętnie w kraju). Podobną sytuację zaobserwowano we wszystkich powiatach ziemskich. Najwyższy odsetek ludności napływowej, która osiedliła się na terenach wiejskich odnotowano w powiecie opolskim (88,0%), a najniższy – w powiecie prudnickim (54,2%).

Wykres 17. Migracje wewnętrzne ludności^a w latach 2011–2021
 Chart 17. Internal migration of population^a in 2011–2021

^a W podziale nie uwzględniono osób, dla których nie ustalono powiatu obecnego i poprzedniego miejsca zamieszkania.

^a The division does not include persons for whom the powiat of their current and previous place of residence has not been determined.

Z analizy kierunków migracji wewnętrznych w latach 2011–2021 wynika, że w napływie migracyjnym najczęstszy kierunek przemieszczeń to z miast na wieś (25,9 tys.), a najrzadszy – z miast do miast (18,4 tys.). W odpływie migracyjnym najwięcej osób przemieściło się z miast do miast (24,7 tys.) oraz z miast na wieś (24,5 tys.). Najmniej przemieszczeń było ze wsi na wieś (21,5 tys.).

Znaczącą rolę w przypadku migracji wewnętrznych odgrywa odległość między poprzednim i nowym miejscem zamieszkania. W napływie ludności w latach 2011–2021 dominowały, podobnie jak w poprzednim okresie międzypisowym, migracje wewnątrzwojewódzkie (79,9% wobec 80,8% przeciętnie w kraju), a co piąta osoba napływająca była z innego województwa (20,1% wobec 19,2%). Podobnie jak w latach 2002–2011, najczęściej przemieszczenia międzywojewódzkie odbywały się do i z województw ościennych, co wynika z lokalizacji w tych regionach ważnych ośrodków miejskich, stanowiących atrakcyjne rynki pracy i edukacji. Największy strumień migracyjny odnotowano w przypadku województwa dolnośląskiego, do którego przemieściło się 11,9 tys. osób i z którego napłynęło do województwa opolskiego 6,5 tys. osób. Znaczne przepływy ludności wystąpiły również do i z województwa śląskiego (odpowiednio: 6,9 tys. i 7,1 tys.).

W przepływach migracyjnych warto zwrócić uwagę również na wiek osób w momencie migracji. Z analizy liczby ludności napływającej wynika, że najczęściej migrowały osoby w wieku: 25–29 lat (19,0% wobec 18,5% przeciętnie w kraju), 30–34 lata (13,8% wobec 14,4%) oraz 20–24 lata (11,9% wobec 12,1%). Zmiana miejsca zamieszkania w tym okresie życia może mieć związek z edukacją, zakładaniem rodziny, czy poszukiwaniem pracy. Miejsce zamieszkania zmieniają często całe rodziny, stąd liczna grupa dzieci w wieku 0–9 lat wśród migrujących (13,8% wobec 13,7% przeciętnie w kraju). W porównaniu z poprzednim okresem międzypisowym obniżeniu uległ odsetek migrujących osób w wieku 20–24 lata (o 4,7 p. proc.) i 25–29 lat (o 1,5 p. proc.), przy jednoczesnym wzroście odsetka osób w wieku 30–34 lata (o 2,6 p. proc.). Zmiana ta wynika m.in. z obserwowanej w ostatnich latach tendencji opóźniania decyzji o zawarciu małżeństwa i założeniu rodziny oraz ze zmian w strukturze ludności według wieku, jakie dokonały się w latach 2002–2021.

7.2. Imigranci przebywający czasowo w województwie

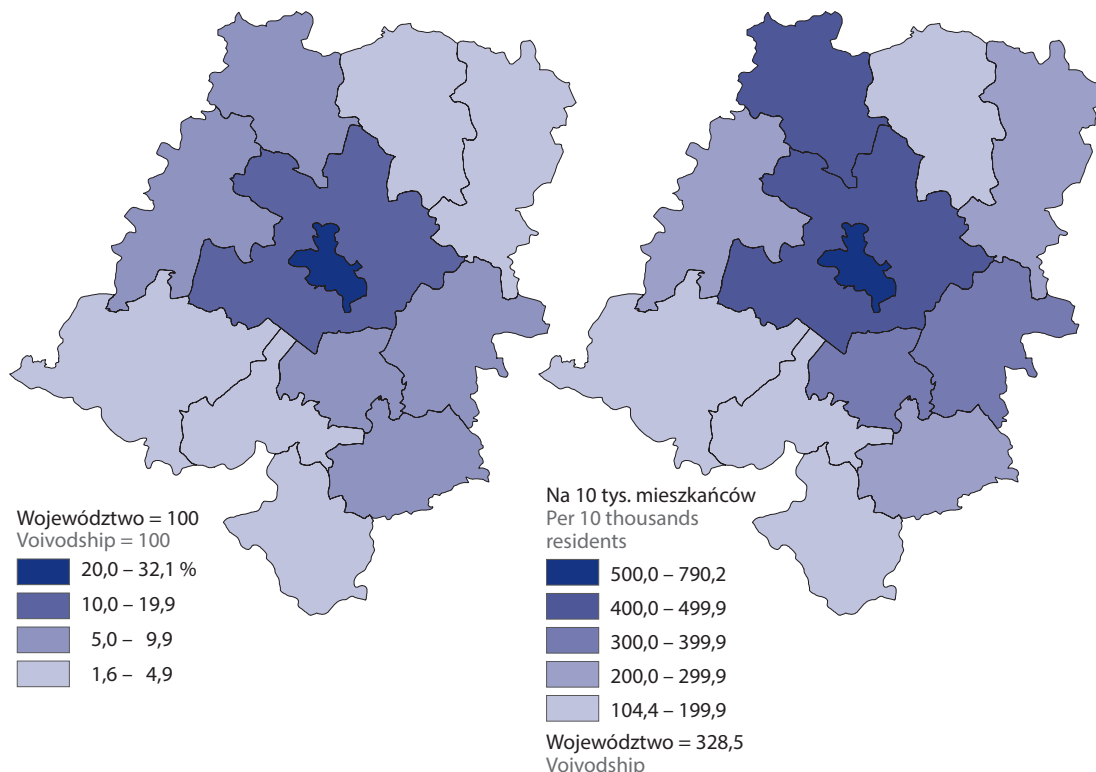
7.2. Immigrants staying temporarily in the voivodship

Wyniki NSP 2021 wykazały, że w województwie opolskim przebywało czasowo 31,3 tys. imigrantów, tj. 2,2% imigrantów w kraju. Wśród imigrantów dominowali mężczyźni, ich odsetek wyniósł 68,3% (przeciętnie w kraju – 62,4%). Najwięcej imigrantów przybyło z Europy – 83,0%, w tym z krajów Unii Europejskiej – 2,9% i z pozostałych krajów Europy – 80,1% (przeciętnie w kraju – odpowiednio: 77,0%, 4,6% i 72,4%). Wśród krajów europejskich najliczniej reprezentowana była Ukraina (74,6% imigrantów wobec 63,9% przeciętnie w kraju). Ponad dwukrotnie niższy niż przeciętnie w kraju był odsetek imigrantów z krajów Azji (3,5% wobec 8,5%) i Afryki (0,3% wobec 0,8%). Pozostałe kontynenty z zadeklarowanymi krajami poprzedniego zamieszkania stanowiły znikomy odsetek. Dla 12,9% imigrantów przebywających czasowo w województwie nie ustalono kraju poprzedniego zamieszkania.

Rozmieszczenie terytorialne imigrantów przebywających czasowo w województwie opolskim, podobnie jak ludności z obywatelstwem niepolskim, nie jest równomierne. W 2021 r. blisko co trzeci imigrant mieszkał w m. Opolu (32,1%). Znaczny odsetek imigrantów odnotowano także w powiecie opolskim (16,2%). Najmniej imigrantów przebywało w południowej części województwa, tj. w powiatach głubczyckim (1,6%) i prudnickim (2,0%).

Mapa 21. Imigranci przebywający czasowo w województwie w 2021 r.

Map 21. Immigrants staying temporarily in the voivodship in 2021

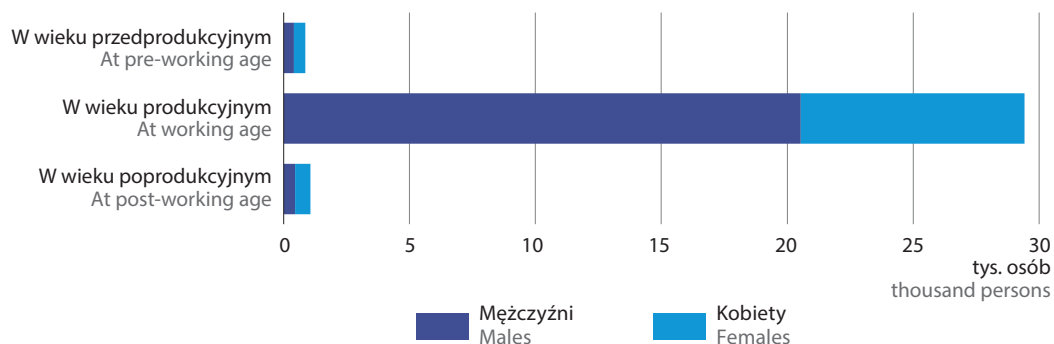

W 2021 r. w województwie opolskim na 10 tys. ludności przypadło 328,5 imigrantów wobec 377,0 przeciętnie w kraju. Wśród wszystkich powiatów wskaźnik powyżej średniej wojewódzkiej odnotowano w m. Opolu (790,2) oraz w powiatach: namysłowskim (468,4), opolskim (419,0), strzeleckim (355,1) i krapkowickim (343,3). Najmniej imigrantów w przeliczeniu na 10 tys. ludności przebywało w powiatach: nyskim (104,4), głubczyckim (113,8) i prudnickim (120,3).

Analiza danych dotyczących liczby imigrantów przebywających czasowo według ekonomicznych grup wieku wskazuje, że imigranci są stosunkowo młodą populacją. W 2021 r. ponad 90% z nich było w wieku produkcyjnym (93,9% wobec 94,9% przeciętnie w kraju). Imigranci w wieku przedprodukcyjnym stanowili 2,7% omawianej populacji, a w wieku poprodukcyjnym – 3,4% (przeciętnie w kraju odpowiednio: 2,6% i 2,5%). Biorąc pod uwagę płeć, można zauważyć, że odsetki kobiet w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym były wyższe niż u mężczyzn, przy niższym odsetku w wieku produkcyjnym. Kobiety w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 4,5%, w wieku produkcyjnym – 89,5%, a w wieku poprodukcyjnym – 6,0%, podczas gdy mężczyźni odpowiednio: 1,9%, 95,9% i 2,2%.

Wykres 18. Imigranci przebywający czasowo w województwie według ekonomicznych grup wieku i płci w 2021 r.

Chart 18. Immigrants staying temporarily in the voivodship by economic age groups and sex in 2021

W 2021 r. okres przebywania imigrantów w województwie opolskim najczęściej wynosił od 3 do 12 miesięcy (42,0% wobec 42,2% przeciętnie w kraju) oraz do 3 miesięcy (39,0% wobec 36,2%). Jedynie co piąty imigrant przebywał na terenie województwa co najmniej 12 miesięcy (19,0% wobec 21,6% przeciętnie w kraju). Ze struktury imigrantów według okresu przebywania w poszczególnych powiatach wynika, że w powiecie namysłowskim odnotowano najwyższy odsetek imigrantów przebywających do 3 miesięcy (47,8%), przy najniższym odsetku imigrantów przebywających 12 miesięcy i więcej (11,5%). Odwrotna sytuacja (najniższy odsetek imigrantów przebywających do 3 miesięcy oraz najwyższy odsetek imigrantów przebywających 12 miesięcy i więcej) zaobserwowano w powiecie kluczborskim (odpowiednio: 32,3% i 26,0%). Z kolei odsetek imigrantów przebywających od 3 do 12 miesięcy przyjmował wartości od 37,8% (powiat brzeski) do 48,7% (powiat głubczycki).

7.3. Emigranci przebywający czasowo za granicą

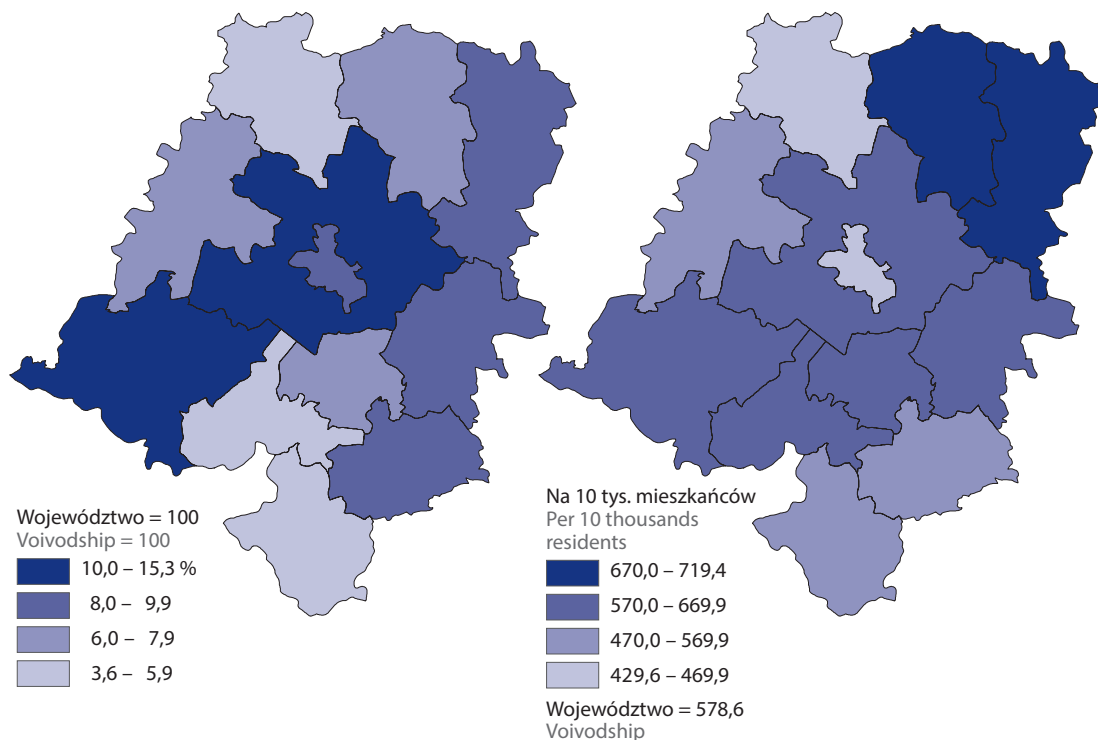
7.3. Emigrants staying abroad temporarily

Z analizy wyników NSP 2021 wynika, że w momencie spisu 55,2 tys. osób (5,8% ludności ogółem) mających stałe miejsce zamieszkania w województwie opolskim przebywało czasowo poza krajem. Emigranci z województwa opolskiego stanowili 3,8% emigrantów w kraju. Za granicę częściej emigrowały kobiety (51,3% emigrantów wobec 51,0% przeciętnie w kraju). Mieszkańcy województwa opolskiego emigrowali na wszystkie kontynenty. Dominującym kierunkiem emigracji była Europa – 87,8%, w tym kraje Unii Europejskiej – 73,3% i pozostałe kraje Europy – 14,5% (przeciętnie w kraju – odpowiednio: 79,1%, 47,6% i 31,5%). W Europie najczęściej wybieranym krajem emigracji czasowej były Niemcy (52,5% wobec

22,1% przeciętnie w kraju). Co dziewiąty emigrujący wybrał Holandię (11,2% wobec 6,7% przeciętnie w kraju). Znacząca liczba mieszkańców Opolszczyzny przebywała również w Irlandii (2,8% wobec 3,9% przeciętnie w kraju). Drugim w kolejności kontynentem była Ameryka Północna i Środkowa (2,2% wobec 6,4% przeciętnie w kraju). Australię i Oceanię oraz Azję wybrało po 0,3% emigrantów (przeciętnie w kraju odpowiednio: 0,5% i 0,6%). Odsetek emigrantów, którzy wybrali pozostałe kontynenty oscylował w przedziale 0,0–0,2%. Dla 9,2% emigrantów nie ustalono kierunku emigracji czasowej.

Najwięcej osób przebywających w 2021 r. za granicą przed wyjazdem mieszkało w powiatach: nyskim (15,3%), opolskim (14,4%) oraz w m. Opolu (9,9%). Najmniej osób (poniżej 4,0%) wyemigrowało z powiatów: namysłowskiego (3,6%) oraz głubczyckiego (3,9%).

Mapa 22. Emigranci przebywający czasowo za granicą w 2021 r.
Map 22. Emigrants staying abroad temporarily in 2021

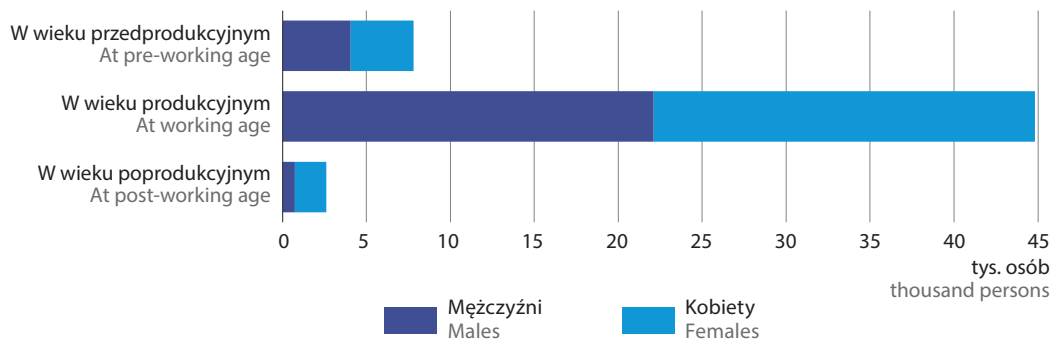

W 2021 r. w województwie opolskim na 10 tys. ludności przypadło więcej emigrantów niż przeciętnie w kraju (578,6 wobec 380,5). Cechą charakterystyczną województwa opolskiego jest stosunkowo wysoki poziom emigracji, uwarunkowany długimi tradycjami emigracyjnymi. Stąd bardzo często Opolszczyzna określana jest regionem emigracyjnym. Wśród wszystkich powiatów najbardziej intensywny odpływ ludności za granicę na pobyt czasowy w przeliczeniu na 10 tys. ludności wystąpił w: oleskim (719,4), kluczborskim (682,1) i opolskim (658,0). Najmniej osób w ujęciu względnym wyemigrowało z m. Opola (429,6), a następnie z powiatów: namysłowskiego (467,7) i brzeskiego (483,1).

Analiza danych dotyczących liczby emigrantów według ekonomicznych grup wieku wskazuje, że większość emigrantów to osoby młode. W 2021 r. ponad 80% z nich było w wieku produkcyjnym (81,2% wobec 75,6% przeciętnie w kraju). Dzieci i młodzież (osoby w wieku 0–17 lat) w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 14,1% ogółu emigrantów, a osoby w wieku poprodukcyjnym – 4,7% (przeciętnie w kraju odpowiednio: 20,5% i 3,8%). Z analizy liczby emigrantów według płci i ekonomicznych grup wieku wynika, że odsetki kobiet w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym były niższe niż u mężczyzn, przy wyższym

odsetku w wieku poprodukcyjnym. Kobiety w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 13,2%, w wieku produkcyjnym – 80,2%, a w wieku poprodukcyjnym – 6,6%, podczas gdy mężczyźni odpowiednio: 15,1%, 82,2% i 2,7%.

Wykres 19. Emigranci przebywający czasowo za granicą według ekonomicznych grup wieku i płci w 2021 r.
Chart 19. Emigrants staying abroad temporarily by economic age groups and sex in 2021

W 2021 r. wśród emigrantów dominowali emigranci długookresowi, którzy przebywali za granicą 12 miesięcy i więcej (94,4% wobec 91,6% przeciętnie w kraju). Pozostałe 5,6% (przeciętnie w kraju – 8,4%) to emigranci krótkookresowi, czyli osoby przebywające za granicą do 12 miesięcy. W poszczególnych powiatach w strukturze emigrantów według okresu przebywania odsetek emigrantów długookresowych kształtował się od 92,4% (powiat brzeski) do 96,5% (powiat strzelecki).

Uwagi ogólne

1. Podstawa prawna, termin i zakres spisu ludności i mieszkań 2021

Ramy tematyki narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań w 2021 r., zakres, forma, tryb, granice obowiązków statystycznych określone zostały w następujących aktach prawnych:

- ustawa z dnia 9 sierpnia 2019 r. o narodowym spisie powszechnym ludności i mieszkań w 2021 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 1775, z 2020 r. poz. 1486, z 2021 r. poz. 615, z 2021 r., poz. 1143), dalej: ustawa o NSP 2021;
- ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2021 r., poz. 955);

oraz:

- rozporządzenie (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 763/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań (Dz. Urz. UE L 218 z 13.8.2008, str. 14);
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1) w zakresie zasad przetwarzania danych osobowych;
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE, Euratom) nr 1101/2008 w sprawie przekazywania do Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich danych statystycznych objętych zasadą poufności, rozporządzenie Rady (WE) nr 322/97 w sprawie statystyk Wspólnoty oraz decyzję Rady 89/382/EWG, Euratom w sprawie ustanowienia Komitetu ds. Programów Statystycznych Wspólnot Europejskich (Tekst mający znaczenie dla EOG i Szwajcarii) (Dz. Urz. L 87 z 31.3.2009, str. 164), w zakresie zasad opracowywania, tworzenia i rozpowszechniania statystyk oraz poufności informacji statystycznych.

Zgodnie z zapisami ustawy o NSP 2021, spis ludności i mieszkań realizowany był w terminie od 1 kwietnia do 30 września 2021 r., według stanu na dzień 31 marca 2021 r.

W części Aktywność ekonomiczna – dotyczącej aktywności bieżącej, okresem referencyjnym był dodatkowo tydzień kończący się w dniu referencyjnym badania (tj. okres od 25 do 31 marca 2021 r.).

Narodowy spis powszechny ludności i mieszkań 2021 realizowany był jako badanie pełne i obejmował:

- osoby fizyczne stale zamieszkałe i czasowo przebywające w mieszkaniach, budynkach i innych zamieszkałych pomieszczeniach niebędących mieszkaniami – dotyczyło to również osób czasowo lub na stałe przebywających za granicą, jeśli nie wymeldowały się z pobytu stałego w Polsce;
- osoby fizyczne niemające miejsca zamieszkania;
- mieszkania, budynki, obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz zamieszkane pomieszczenia niebędące mieszkaniami.

Spis nie obejmował:

- szefów oraz cudzoziemskiego personelu przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych, członków ich rodzin oraz innych osób korzystających z przywilejów i immunitetów na mocy ustaw, umów międzynarodowych lub powszechnie uznanych zwyczajów międzynarodowych;
- mieszkań, budynków, obiektów oraz pomieszczeń będących własnością przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych.

2. Podstawowe cele spisu

Najważniejszymi założonymi celami spisu powszechnego ludności i mieszkań są:

1. zaspokojenie potrzeb informacyjnych kraju, zwłaszcza zebranie informacji, których nie można uzyskać z innych źródeł, w szczególności ze źródeł administracyjnych;
2. dostarczenie informacji na poziomie jednostek podstawowego podziału administracyjnego kraju;

3. zaprezentowanie zmian w liczbie ludności i zasobach mieszkaniowych w porównaniu z wynikami poprzedniego spisu (NSP 2011), wraz z szeroką charakterystyką zarówno poszczególnych zbiorowości, jak i przebiegu podstawowych procesów, w tym: o stanie i strukturze demograficzno-społecznej i ekonomicznej ludności, gospodarstw domowych i rodzin zamieszkujących lub przebywających w Polsce, o rozmiarach i kierunkach mobilności ludności, aktywności ekonomicznej, a także o rozmiarach zasobów mieszkaniowych, ich jakości oraz efektywnym wykorzystaniu;
4. zebranie informacji niezbędnych do realizacji zobowiązań międzynarodowych Polski wobec Unii Europejskiej oraz ONZ;
5. dostarczenie danych statystycznych na potrzeby tworzenia i aktualizacji operatów zarówno dla ustalania stanu i struktury ludności według cech demograficznych, społecznych i ekonomicznych, jak i losowania prób do badań reprezentacyjnych prowadzonych w latach pospisowych w gospodarstwach domowych.

3. Zakres tematyczny spisu

Przy ustalaniu zakresu przedmiotowego spisu ludności i mieszkań 2021 została przeprowadzona analiza wykorzystania wyników poprzedniego spisu oraz analiza nowych potrzeb informacyjnych. Brano również pod uwagę możliwości pozyskania tych informacji z innych źródeł, przede wszystkim z systemów informacyjnych administracji publicznej, a także konieczność zachowania w czasie pełnej porównywalności danych oraz zobowiązania międzynarodowe określone w rozporządzeniu nr 763/2008.

Na przełomie 2016 r. i 2017 r. zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, w których zbierano uwagi i zapotrzebowanie na dane spisowe od urzędów centralnych i terenowych, samorządów, ośrodków badawczych, organizacji narodowościowych i instytucji wyznaniowych.

W wyniku tych prac ustalono następujące tematy badawcze:

1. Geograficzna charakterystyka ludności – miejsce zamieszkania;
2. Demograficzna charakterystyka osób – płeć, wiek, stan cywilny, pozostawanie w związku niesformalizowanym, kraj urodzenia, kraj obywatelstwa;
3. Gospodarstwa domowe i rodziny – wielkość i skład gospodarstwa domowego i rodziny, rodziny biologiczne, rodziny niepełne, pozycja osób w gospodarstwie domowym i rodzinie;
4. Wykształcenie – poziom wykształcenia;
5. Niepełnosprawność – biologiczna i prawna;
6. Migracje wewnętrzne i zagraniczne, w tym emigracja i imigracja czasowa, kraj poprzedniego zamieszkania; kraj wyjazdu, fakt zamieszkania kiedykolwiek za granicą; miejsce zamieszkania rok przed spisem;
7. Narodowość i język używany w domu;
8. Wyznanie (przynależność do kościoła lub związku wyznaniowego);
9. Ekonomiczna charakterystyka osób, w tym: bieżąca aktywność ekonomiczna – pracujący, bezrobotni, bierni zawodowo, charakterystyka zawodowa pracujących;
10. Źródło utrzymania osób;
11. Dojazdy do pracy.

Z zakresu tematyki mieszkaniowej ujęto w spisie następujące zagadnienia:

1. Rodzaj zamieszkanego pomieszczenia;
2. Charakterystyka mieszkań, w tym status zamieszkania mieszkania (zamieszkane, niezamieszkane), tytuł prawny do zajmowanego mieszkania, własność mieszkania, wielkość mieszkania, w tym: liczba izb oraz powierzchnia użytkowa mieszkań, wyposażenie w instalacje sanitarno-techniczne, sposób ogrzewania mieszkania oraz rodzaj stosowanego paliwa/źródła energii stosowanego do ogrzewania mieszkania (dotyczy mieszkań zamieszkanego);
3. Charakterystyka budynków z lokalami mieszkalnymi, w tym: rodzaj budynku, forma własności budynku, liczba mieszkań w budynku, rok oddania do użytku, wyposażenie budynków w urządzenia techniczne (wodociąg, kanalizacja, gaz z sieci, centralne ogrzewanie).

4. Źródła danych

Rejestry administracyjne i systemy informacyjne

Zakres informacyjny powszechnego spisu ludności i mieszkań 2021 został zebrany o całej populacji podlegającej badaniu metodą mieszaną, tzn. z rejestrów administracyjnych oraz danych zebranych bezpośrednio od respondentów przy pomocy elektronicznego formularza spisowego z wykorzystaniem samospisu internetowego, wywiadu telefonicznego i wywiadu z udziałem rachmistrza spisowego.

W NSP 2021 wykorzystanych zostało ok. 35 głównych rejestrów i systemów informacyjnych. Jako priorytetowe należy wymienić: Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności oraz gminne zbiory meldunkowe w zakresie danych o ludności; zbiory danych z systemu ZUS dotyczące płatników składek, osób ubezpieczonych oraz osób pobierających emeryturę lub rentę, świadczenie lub zasiłek przedemerytalny, rentę socjalną, świadczenia pieniężne wypłacane samoistnie; Centralny Wykaz Ubezpieczonych (NFZ) – w zakresie danych o osobach objętych systemem ubezpieczeń zdrowotnych; Ewidencja gruntów i budynków, Państwowy rejestr granic i powierzchni jednostek podziału terytorialnego państwa – w zakresie danych o budynkach i lokalach; Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju, a także dane z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, KRUS-u, Systemu Pobyt (UDsC), systemu POL-on (zintegrowany system informacji o nauce i szkolnictwie wyższym), Systemu Informacji Oświatowej (SIO), z systemów informacyjnych powiatowych urzędów pracy o osobach bezrobotnych i o osobach poszukujących pracy; dane z systemów pomocy społecznej o świadczeniobiorcach oraz o osobach ubiegających się o przyznanie świadczeń.

Dodatkowo zastosowanie znalazły dane pochodzące z pozaadministracyjnych źródeł tj. od: operatorów publicznych sieci telekomunikacyjnych, przedsiębiorców prowadzących sprzedaż i dystrybucję energii elektrycznej, podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków i zbiorowego zaopatrzenia w wodę, w zakresie dystrybucji lub obrotu paliwami gazowymi, w zakresie przesyłu i wytwarzania energii cieplnej, dla których odbiorcą końcowym dokonującym zakupu są gospodarstwa domowe.

Uznano, że zakwalifikowane rejestry i systemy administracyjne zostaną wykorzystane jako:

- a) bezpośrednie źródło danych;
- b) źródło informacji do utworzenia wykazu podmiotów objętych spisem (wykaz osobowo-adresowo-mieszkaniowy);
- c) źródło informacji do imputacji, szacowania danych, porównań i określenia jakości danych.

Elektroniczny formularz spisowy

W spisie 2021 wykorzystywano formularz dostępny wyłącznie w formie elektronicznej. Była to interaktywna aplikacja składająca się z kilku części: dane osoby (z którą przeprowadzany był spis lub która dokonywała samospisu), ustalenie adresu zamieszkania osoby, osoby w mieszkaniu/pomieszczeniu niebędącym mieszkaniem/obiekcie zbiorowego zakwaterowania, osoby przebywające za granicą, relacje rodzinne, kwestionariusze osobowe zawierające pytania z zakresu charakterystyki demograficzno-społecznej, narodowo-etnicznej, wyznaniowej i dotyczące aktywności ekonomicznej osób oraz kwestionariusz mieszkaniowy zawierający pytania w zakresie opisu mieszkania i budynku.

Przyjęto zasadę, że osoba dorosła, która jako pierwsza zalogowała się do aplikacji spisowej, podawała informacje o mieszkaniu i wszystkich osobach w nim zamieszkałych, ustalała skład osobowy mieszkania, określała relacje rodzinne pomiędzy osobami. Następnie wypełniane były kwestionariusze osobowe osób zamieszkałych pod danym adresem.

Formularz elektroniczny wsparty był słownikami:

- a) miejscowości – miejscowość, województwo, powiat, gmina;
- b) krajów zamieszkania;
- c) krajów urodzenia;
- d) krajów obywatelstwa;

- e) etnonimów z możliwością otwartego zapisu tekstowego;
- f) języków z możliwością otwartego zapisu tekstowego;
- g) wyznań z możliwością otwartego zapisu tekstowego;
- h) rodzajów paliwa i źródeł energii – do określenia sposobu ogrzewania mieszkania;
- i) zawodów i specjalności. Słownik ten co do formy opierał się w głównej mierze na zawodach (grupach zawodów) opisanych w Klasyfikacji zawodów i specjalności (KZiS) na trzech lub czterech znakach. Słownik uzupełniono o zawody z KZiS występujące na sześciu znakach, które dobrze reprezentowały zbiorczą, czteroznakową grupę zawodów. W ograniczonej mierze wykorzystane zostały również popularne synonimy często używane w mowie potocznej;
- j) rodzajów działalności nierolniczej. Słownik został oparty na grupach rodzajów działalności oznaczonych w PKD 2007 trzema cyframi. Dokonano także uzupełnienia o niektóre nazwy klas, a także nieliczne synonimy rodzajów działalności występujące w mowie potocznej.

Aplikacja spisowa została również przystosowana na potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Osoby głuche i głuchonieme miały możliwość skorzystania z internetowej aplikacji do samospisu, która spełniała normy WCAG 2.0 (wytycznych dotyczących dostępności treści internetowych).

Osoby, które nie miały dostępu do Internetu mogły skorzystać z miejsc spisowych w najbliższym urzędzie gminy, gdzie, zgodnie z ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się, była zapewniona obsługa również w języku migowym.

Przygotowano 4 wersje językowe aplikacji spisowej. Oprócz języka polskiego aplikacja była dostępna w języku angielskim, rosyjskim i ukraińskim.

Przygotowana została także odrębna aplikacja elektroniczna w celu realizacji spisu ludności w obiektach zbiorowego zakwaterowania. Dane o osobach przebywających w obiektach zbiorowego zakwaterowania przekazywali zarządzający tymi obiektami, w zakresie posiadanej dokumentacji. Aplikacja zawierała podstawowe informacje o typie obiektu i osobach w nim przebywających. Uzupełniająco i niezależnie, osoby przebywające w obiektach zbiorowego zakwaterowania mogły samodzielnie przekazywać dane na swój temat poprzez samospis internetowy lub na żądanie poprzez wywiad telefoniczny.

5. Wybrane pojęcia i definicje spisowe

W rozdziale zaprezentowane zostały pojęcia i definicje spisowe, niezbędne do właściwej interpretacji wyników spisu 2021 w zakresie stanów ludności oraz jej charakterystyki demograficzno-społecznej.

Na podstawie wyników NSP 2021 zostały wyodrębnione następujące kategorie ludności:

1. Ludność według definicji krajowej.
2. Rezydenci (ludność rezydująca).

We wszystkich tablicach publikacji informacje dotyczą kategorii ludności według definicji krajowej – dalej określanej jako „ludność”.

Ludność według definicji krajowej. Kategoria ta, z punktu widzenia mieszkańców gminy, tj. najmniejszej jednostki podziału administracyjnego kraju – obejmuje następujące grupy:

1. Osoby mieszkające stale (stali mieszkańcy) – są to osoby, które w spisie zadeklarowały, że dana gmina jest ich stałym miejscem zamieszkania (bez względu czy są tam zameldowane na pobyt stały czy nie) oraz – w momencie spisu:
 - a) były obecne (mieszkały w gminie),
 - b) były nieobecne, ale ich nieobecność trwała krócej niż 3 miesiące,
 - c) były nieobecne dłużej niż 3 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z powodu m.in.:
 - przebywania w zakładzie karnym lub śledczym,
 - pobytu za granicą.
2. Osoby przebywające czasowo dłużej niż 3 miesiące. Dotyczy osób, które w spisie zadeklarowały, że ich stałym miejscem zamieszkania jest inna gmina w kraju, natomiast w miejscu/gminie spisania

przebywały czasowo (dłużej niż 3 miesiące) z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe, leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Do kategorii ludności danej gminy nie były zaliczane osoby przybyłe z zagranicy na pobyt czasowy, tj. takie, które nie posiadały stałego pobytu w Polsce. Kategoria nie ujmuje też stałych mieszkańców danej gminy, którzy w momencie spisu przebywali poza gminą dłużej niż 3 miesiące z przyczyn innych niż przebywanie w zakładzie karnym (śledczym) lub pobyt za granicą, tj. osób które przebywały czasowo w innej gminie w kraju (zgodnie z przyjętą definicją zostali tam ujęci jako ludność według definicji krajowej). Analogicznie wyodrębniana jest ludność dla poszczególnych miejscowości statystycznych.

Ludność rezydująca (rezydenci). Do rezydentów z punktu widzenia mieszkańców gminy zalicza się:

- a) stałych mieszkańców, z wyjątkiem osób przebywających poza miejscem zamieszkania (gminą) przez okres co najmniej 12 miesięcy – bez względu na ich miejsce przebywania (w kraju czy za granicą). Wyjątek stanowią polscy dyplomaci na placówkach oraz żołnierze stacjonujący na zagranicznych misjach wojskowych, którzy – mimo przebywania za granicą – zostali zaliczeni do stałych mieszkańców Polski (zgodnie z rekomendacjami EKG ONZ oraz Unii Europejskiej),
- b) osoby mieszkające czasowo w gminie przez okres co najmniej 12 miesięcy, przybyłe z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (cudzoziemcy bez stałego pobytu w Polsce).

Jako kryterium przemieszczania się ludności przy wyodrębnianiu kategorii rezydentów przyjęto (podobnie jak dla ludności według definicji krajowej): naukę, pracę, warunki rodzinne i mieszkaniowe, leczenie i rehabilitację, pobyt w domu opieki. Oznacza to, że osoby przebywające w zakładach karnych czy aresztach – bez względu na czas nieobecności – są zaliczane do rezydentów miejscowości, w których zamieszkiwali przed jej „przymusowym” opuszczeniem.

Wiek osób określa się liczbą lat ukończonych ustaloną poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z datą przeprowadzenia spisu (tzw. momentem krytycznym, tj. 31 marca 2021 r.).

Ekonomiczne grupy wieku. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku mobilnym, tj. w wieku 18–44 lata i niemobilnym, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 17 lat oraz ludność w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

Stan cywilny – sytuacja prawna osoby określona na podstawie odpowiednich aktów stanu cywilnego. Zgodnie z prawem polskim występują cztery kategorie stanu cywilnego:

- kawaler, panna – osoby, które nigdy nie pozostawały w prawnym związku małżeńskim,
- żonaty, zamężna – osoby, których związek małżeński został zawarty zgodnie z prawem świeckim,
- wdowiec, wdowa – osoby, których prawne małżeństwo przestało istnieć z powodu śmierci współmałżonka,
- rozwiedziony, rozwiedziona – osoby, których małżeństwo zostało rozwiązane orzeczeniem sądu.

Migracje zagraniczne to wyjazdy z kraju stałego zamieszkania (emigracja) lub przyjazdy do kraju (imigracja) w celu zamieszkania na stałe lub na pobyt czasowy. W zaleceniach ONZ migracje zagraniczne są zdefiniowane jako fakt zmiany kraju głównego miejsca zamieszkania, przy czym główne miejsce zamieszkania oznacza miejsce, w którym osoba spędza większość czasu podczas pewnego okresu; długość tego okresu może wynosić – w zależności od przyjętych uregulowań prawnych w poszczególnych krajach – 3 miesiące, 6 miesięcy, najczęściej co najmniej 12 miesięcy.

Przyjmując za kryterium obserwacji długość pobytu (nieobecności) migracje dzieli się na:

- **krótkookresowe** – pobyt czasowy trwający do 12 miesięcy,
- **długookresowe** – pobyt czasowy trwający co najmniej 12 miesięcy oraz zamieszkanie na stałe – bez względu na okres zamieszkiwania.

Migracje na pobyt stały to migracje związane z osiedleniem się w innym kraju na stałe (w świetle polskiego prawa: imigracja to dokonanie zameldowania na pobyt stały, zaś emigracja – dokonanie wymeldowania z pobytu stałego w Polsce).

Migracje czasowe to migracje związane z pobytem czasowym trwającym dłużej niż 3 miesiące. W szerszym ujęciu terminem tym można objąć wszystkie migracje o charakterze niedefinitywnym, tzn. nie na osiedlenie, a zatem według podziału zalecanego przez ONZ – migracje długookresowe i krótkookresowe.

Osoba migrująca (migrant) to osoba, która zmienia swoje miejsce zamieszkania.

Emigrant to osoba przemieszczająca się z kraju za granicę na pobyt stały lub czasowy.

Imigrant to osoba przybyła z zagranicy do kraju na pobyt stały lub czasowy.

Kraj urodzenia zgodnie z międzynarodowymi zaleceniami należało podać biorąc pod uwagę granice państw aktualne w momencie spisu, a nie w momencie urodzenia osoby, np. jeżeli osoba urodziła się w Wilnie, to – bez względu na rok jej urodzenia – jako kraj urodzenia należało wpisać Litwa.

Rozstrzygnięcie takie zostało przyjęte w związku z koniecznością zabezpieczenia porównywalności, a przede wszystkim nie dublowania danych w skali międzynarodowej.

Obywatelstwo oznacza prawną więź pomiędzy osobą a państwem, nie wskazuje ono na pochodzenie etniczne tej osoby i jest niezależne od pytania o narodowość. Dla osób nieposiadających obywatelstwa żadnego kraju przewidziana była możliwość odpowiedzi: nie posiadam obywatelstwa żadnego kraju. Jeśli spisywana osoba posiadała obywatelstwa kilku krajów, zastosowano hierarchię wskazań: Polska, kraje UE, kraje trzecie.

Cudzoziemcem jest każda osoba, która nie posiada polskiego obywatelstwa, bez względu na fakt posiadania lub nie obywatelstwa (obywatelstw) innych krajów. Cudzoziemcy, przybyli do Polski na pobyt stały, są traktowani jako osoby mieszkające stale, pozostali zaś, w zależności od czasu faktycznego pobytu w naszym kraju:

- jako przebywający czasowo (imigranci krótkookresowi) – w przypadku przebywania przez okres poniżej 12 miesięcy,
- jako rezydenci (imigranci długookresowi) – w przypadku przebywania przez okres co najmniej 12 miesięcy.

Bezpaństwowiec to osoba nieposiadająca obywatelstwa żadnego kraju (bezpaństwowcy są zaliczani do cudzoziemców).

Migracje wewnętrzne – to przemieszczenia ludności w granicach kraju.

W ramach migracji wewnętrznych wyróżnia się migracje:

- międzywojewódzkie, czyli przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego,
- wewnątrzwojewódzkie, czyli zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego województwa,
- międzypowiatowe, czyli przemieszczenia ludności z jednego powiatu do innego,
- wewnątrzpowiatowe, czyli zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego powiatu.

Klasyfikując migracje wewnętrzne według charakteru administracyjnego obszarów, między którymi miała miejsce wędrówka, rozróżniamy następujące kierunki migracji:

- ze wsi do miast,
- z miast na wieś,
- z miast do miast,
- ze wsi na wieś.

Czasowe migracje wewnętrzne - to migracje związane z pobytem czasowym poza miejscem stałego zamieszkania trwającym lub zamierzającym trwać dłużej niż 3 miesiące.

Narodowość – przynależność narodowa lub etniczna – jest deklaratywną, opartą na subiektywnym odczuciu, indywidualną cechą każdego człowieka, wyrażającą jego emocjonalny, kulturowy lub wynikający z pochodzenia związek z określonym narodem lub wspólnotą etniczną. Narodowości (odczuwanej przynależności narowo-etnicznej) nie należy mylić z przynależnością państwową – czyli obywatelstwem.

Język używany w kontaktach domowych – dotyczy języka używanego na co dzień w domu i odnosi się do języka mówionego lub migowego, który używany jest w kontaktach rodzinnych. Język używany w rodzinnych kontaktach domowych nie odnosi się do znajomości języków obcych.

Wyznanie (przynależność wyznaniowa) to formalne uczestnictwo lub emocjonalny związek osoby z określonym wyznaniem religijnym (kościółem lub związkiem wyznaniowym). Wyznanie powinno być określane na podstawie dobrowolnej deklaracji, w tym także – wyrażającej brak związku z jakimkolwiek wyznaniem (bez wyznania).

Poziom wykształcenia jest to najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie lub formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu jest uzyskanie świadectwa (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły niezależnie od trybu jej ukończenia (dziennie, wieczorowo, zaocznie, eksternistycznie/stacjonarnie, niestacjonarnie, na odległość, korespondencyjnie) w kraju lub za granicą.

Poziom wykształcenia jest określany na podstawie klasyfikacji ISCED 2011:

- a) wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora – dotyczy osób z tytułem doktora, doktora habilitowanego lub profesora;
- b) wyższe z tytułem magistra, magistra inżyniera lub równorzędnym – uzyskany po ukończeniu studiów II stopnia (uzupełniających magisterskich) lub jednolitych studiów magisterskich. Do tej kategorii zalicza się osoby, które posiadają dyplom lekarza;
- c) wyższe z tytułem licencjata, inżyniera lub równorzędnym – dotyczy osób z tytułem zawodowym licencjata, inżyniera lub równorzędnym – uzyskany po ukończeniu studiów I stopnia (licencjackich, inżynierskich);
- d) dyplom ukończenia kolegium – dotyczy absolwentów kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych (z wyjątkiem organizowanych w ramach szkoły wyższej) oraz absolwentów kolegiów pracowników służb społecznych;
- e) policealne – dotyczy osób, które posiadają świadectwo (dyplom) ukończenia szkoły policealnej (pomaturalnej), do której przyjęcie było uwarunkowane posiadaniem świadectwa ukończenia szkoły średniej. Do tej kategorii zalicza się również osoby, które ukończyły studium nauczycielskie;
- f) średnie ogólnokształcące – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego, liceum uzupełniającego lub które ukończyły gimnazjum przed 1932 r.;
- g) średnie zawodowe – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej (technikum, technikum uzupełniającego, liceum zawodowego, liceum technicznego, szkoły artystycznej II stopnia realizującej jednocześnie program szkoły średniej);
- h) zasadnicze zawodowe/branżowe – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły zawodowej (zasadniczej szkoły zawodowej lub rolniczej, szkoły przemysłowej), szkoły przysposobienia zawodowego lub rolniczego, korespondencyjnego kursu rolniczego wyłącznie na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej, szkoły mistrzów, branżowej szkoły I stopnia;
- i) gimnazjalne – dotyczy osób, które uzyskały świadectwo ukończenia gimnazjum lub świadectwo ukończenia specjalnej szkoły przysposabiającej do pracy;
- j) podstawowe ukończone – dotyczy osób, które otrzymały świadectwo ukończenia: szkoły podstawowej (przed wojną szkoły powszechnej) niezależnie od tego, ile klas ona liczyła (osiem, siedem, sześć czy dawniej cztery), kursów dla pracujących w zakresie szkoły podstawowej oraz szkoły artystycznej I stopnia realizującej jednocześnie program szkoły podstawowej;
- k) niepełne podstawowe lub bez wykształcenia szkolnego – dotyczy osób, które uczą się w szkole podstawowej, uczyły się w szkole podstawowej lecz jej nie ukończyły, nigdy nie uczęszczały do szkoły.

Osoby niepełnosprawne (z niepełnosprawnościami) są to takie osoby, które posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoby, które takiego orzeczenia nie posiadają, lecz ich sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wykonywanie codziennych czynności, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych.

Statystyczny podział zbiorowości osób niepełnosprawnych wyróżnia trzy podstawowe grupy:

- osoby niepełnosprawne prawnie i biologicznie, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie/a wydane przez organ do tego uprawniony i równocześnie mają (odczuwają) ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku,
- osoby niepełnosprawne tylko prawnie, tj. takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie/a wydane przez organ do tego uprawniony,
- osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, tj. takie, które takiego/ich orzeczenia/orzeczeń nie posiadają, ale odczuwają ograniczenie zwykłych (podstawowych) czynności życiowych odpowiednich dla ich wieku.

Kryterium zakwalifikowania danej osoby do zbiorowości osób niepełnosprawnych prawnie było:

- dla osób w wieku 16 lat i więcej – posiadanie aktualnego orzeczenia wydanego przez odpowiedni organ orzekający, ustalającego stopień niepełnosprawności, niezdolność do pracy, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo,
- dla osób poniżej 16 roku życia – posiadanie aktualnego orzeczenia o niepełnosprawności wydanego przez organ orzekający.

Ze względu na występujące ograniczenia wśród zbiorowości osób niepełnosprawnych rozróżnia się 3 stopnie ograniczenia zdolności do wykonywania czynności podstawowych: całkowicie, poważnie lub umiarkowanie ograniczoną. We wszystkich przypadkach chodzi o stany długotrwałe, tj. takie, które trwają lub przewiduje się, że będą trwały 6 miesięcy lub dłużej.

Należy podkreślić, że zbierane w ramach NSP 2021 dane odnoszące się do posiadanych ograniczeń w codziennym funkcjonowaniu, były gromadzone na zasadzie dobrowolności (deklaracja i subiektywna ocena respondenta) – zgodnie z przepisami ustawy o NSP 2021.

Obiekt zbiorowego zakwaterowania (OZZ) to zespół pomieszczeń (pokoi i innych pomieszczeń pomocniczych), zlokalizowanych w jednym lub kilku budynkach, zajętych przez jeden odrębny zakład, świadczący usługi: opiekuńczo-wychowawcze, hotelarskie, zdrowotne bądź inne, które są związane z zamieszkaniem/przebywaniem zwykle większej liczby osób lub obiekt instytucji wyznaniowej. Do obiektów zbiorowego zakwaterowania zalicza się m.in. domy studenckie, hotele pracownicze, domy dziecka, domy pomocy społecznej, placówki dla bezdomnych, klasztory, domy zakonne.

6. Klasyfikacje i grupowania wykorzystywane w zakresie ludności w NSP 2021

1. Grupowania i klasyfikacje, określone w rozporządzeniu wykonawczym Komisji (UE) 2017/543 z dnia 22 marca 2017 r. określającym zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 763/2008 w sprawie spisów powszechnych ludności i mieszkań w zakresie specyfikacji technicznych tematów i dotyczących ich podziałów;
2. Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Edukacji (ISCED 2011);
3. International Standard ISO 3166-1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions-Part 1: Country code (ISO 3166-1:2020).

General notes

1. Legal basis, deadline and the scope of the 2021 Census

The frames of the 2021 population and housing census subject matters, its scope, form, mode, statistical obligations limits were provided for in following legal acts:

- Act of August 9, 2019 on the National Population and Housing Census 2021 (Journal of Laws of 2019, item 1775, of 2020, item 1486, of 2021, item 615, of 2021, item 1143), hereinafter: the Census 2021 Act;
- Act of June 29, 1995 on Official Statistics (Journal of Laws of 2021, item 955), hereinafter: the Act on Official Statistics;

and:

- Regulation (EC) No 763/2008 of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 on population and housing censuses (Official Journal of the European Union, L 218, 13.8.2008, p. 14);
- Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (Official Journal of the European Union, L 119, 04.05.2016, p. 1) on the principles for processing personal data;
- Regulation (EC) No 223/2009 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2009 on European statistics and repealing Regulation (EC, Euratom) No 1101/2008 of the European Parliament and of the Council on the transmission of data subject to statistical confidentiality to the Statistical Office of the European Communities, Council Regulation (EC) No 322/97 on Community Statistics, and Council Decision 89/382/EEC, Euratom establishing a Committee on the Statistical Programmes of the European Communities (Text with relevance for the EEA and for Switzerland) (OJ L 87, 31.3.2009, p. 164). L 87, 31.3.2009, p. 164), as regards the rules for the development, production and dissemination of statistics and statistical confidentiality.

In accordance with the provisions of the Census Act 2021, the Population and Housing Census was implemented from April 1 to September 30, 2021, as of March 31, 2021.

In the Current Activity section, the reference period was additionally the week ending on the survey reference date (i.e. the period from March 25 to March 31, 2021).

The 2021 Census was conducted as a complete survey and included:

- individuals who permanently reside and temporarily reside in dwellings, buildings, and other premises other than a dwelling – this also applied to persons temporarily or permanently staying abroad, if they had not deregistered from permanent residence in Poland;
- natural persons not having residence;
- dwellings, buildings, collective living quarters and premises other than a dwelling.

The census did not include:

- heads and foreign staff of diplomatic representations and consular offices of foreign countries, their family members and other persons enjoying privileges and immunities under the laws, international agreements or generally recognised international customs;
- apartments, buildings, facilities and premises owned by diplomatic representations and consular offices of foreign countries.

2. Main objectives of the census

The most important assumed objectives of the population and housing census are:

1. to meet the information needs of the country, especially to collect information that cannot be obtained from other sources, especially from administrative sources;
2. to provide information at the level of units of the country's basic administrative division;

3. to present changes in the number of population and housing resources in comparison with the results of the previous census (Census 2011), together with a broad characterization of both the individual populations and the course of the basic processes, including: the status and demographic, social and economic structure of the population households and families living or staying in Poland, the size and directions of population mobility, economic activity, as well as the size of housing resources, their quality and effective use;
4. to collect information necessary for fulfilling Poland's international obligations towards the European Union and the United Nations;
5. to provide statistical data for the needs of creating and updating the survey data, both for determining the condition and structure of the population by demographic, social and economic characteristics and for drawing samples for sample surveys conducted in the post-census years in households.

3. Information scope of the census

When determining the scope of the 2021 Census, an analysis of the use of the results of the previous census was carried out, as well as an analysis of new information needs. The possibility of obtaining this information from other sources, mainly from public administration information systems, as well as the need to maintain full comparability of data in time and international obligations specified in Regulation No. 763/2008 were also taken into account.

At the turn of 2016/2017, public consultations were conducted, in which comments and demand for census data were collected from central and local offices, local governments, research centers, national and ethnic associations and religious institutions.

As a result of these activities, the following main topics were established:

1. Geographical characteristics of the population – place of residence;
2. Demographic characteristics of persons – sex, age, marital status, being in an informal relationship, country of birth, country of citizenship;
3. Households and families – the number and size private households and families, number and types of family nucleus, family type (two-parent or one-parent family), household status;
4. Education – level of education;
5. Biological and legal disability;
6. Internal and international migration, including temporary emigration and immigration, the country of previous residence; country of departure, ever living abroad; place of residence one year before the census;
7. Nationality and language used at home;
8. Religious affiliation (membership of a church or religious association);
9. Economic characteristics of persons, including: current economic activity – the employed, unemployed, economically inactive persons, professional characteristics of the employed;
10. Source of maintenance;
11. Commuting to work.

The following topics were established in the area of housing:

1. Type of inhabited living quarters;
2. Characteristics of dwellings including occupancy status (inhabited, uninhabited), tenure status to occupied dwelling, ownership of dwelling, the size of dwelling including: number of rooms and useful floor area of dwellings, equipping dwellings with sanitary and technical installation, heating method of dwelling and type of fuel/source of energy to heat the dwelling (for inhabited dwellings);
3. Characteristics of buildings with dwellings, including: type of building, type of ownership of building, number of dwellings in building, year of building's completion, equipping buildings with technical facilities (water supply system, sewage system, gas supply system, central heating).

4. Data sources

Administrative registers and information systems

The information scope of the 2021 Census was collected about the entire population to be surveyed using a mixed method, i.e. from administrative registers and data collected directly from respondents by means of an electronic census form using online self-reporting, telephone interview, and interview with a census enumerator.

Approximately 35 major registers and information systems were used in the 2021 Census. The following should be mentioned as priorities: the Universal Electronic System for Registration of the Population and registration collections of gminas in the field of population data; sets of data from the Social Insurance Institution system concerning payers of contributions, insured persons and persons receiving pensions, pre-retirement benefits or allowances, social pensions, self-paid cash benefits; Central Register of Insured Persons – with regard to data on persons covered by the health insurance system; Land and building register, National Register of Boundaries and Area of Administrative Units of Poland – as regards data on buildings and premises; The National Official Register of Territorial Division of the Country, as well as data from the State Fund for Rehabilitation of Disabled Persons, Agricultural Social Insurance Fund, the Pobyt System, the POL-on System (integrated information system on Polish science and higher education), the Educational Information System, and information systems of powiat employment offices on the unemployed and job seekers; data from social welfare systems on benefit recipients and claimants.

Additionally, data from non-administrative data sources were used, i.e. from: operators of public telecommunication networks, entrepreneurs selling and distributing electric energy, entities conducting activity within the scope of collective sewage disposal and collective water supply, within the scope of distribution or trading in gaseous fuels, within the scope of transmission and generation of heat energy, for which the final customer purchasing are households.

It was considered that the eligible administrative registers and systems would be used as:

- a) a direct source of data;
- b) a source of information for creating a list of entities to be enumerated in the census (personal/address/housing list);
- c) a source of information for imputation, data estimation, comparisons and data quality determination.

Electronic census form

The 2021 Census used an electronic-only form. It was an interactive application that consists of the following parts: data of the person (with whom the census was carried out or who did the online self-enumeration), determining the person's address of residence, persons in a dwelling/premises other than a dwelling/collective living quarters, persons staying abroad, family relations, personal questionnaires containing questions on demographic-social, national or ethnic, religion and economic activity characteristics of the persons and a housing questionnaire containing questions on the description of the dwelling and the building.

It was assumed that the adult who first logged on to the census application provided information about the dwelling and all persons living there, established the personal composition of the dwelling, and defined family relations between persons. Subsequently, personal questionnaires were filled in for persons residing at the given address.

The electronic form was supported by dictionaries of:

- a) localities – locality, voivodship, powiat, gmina;
- b) countries of residence;
- c) countries of birth;
- d) countries of citizenship;
- e) ethnonyms with open text capabilities;

- f) languages used at home with open text capabilities;
- g) religion denominations with open text capabilities;
- h) fuel types and energy sources – to determine the method of heating the dwelling;
- i) occupations and specialties. This dictionary was mainly based on occupations (groups of occupations) described in the Classification of Occupations and Specialties (KZiS) in three or four characters. The dictionary was supplemented with occupations from the KZiS-occurring on six characters, which represented well the collective, four-character group of occupations. Also used to a limited extent are popular synonyms often used in colloquial speech;
- j) non-agricultural activities. The dictionary is based on groups of activities denoted by three digits in Polish Classification of Activities (PKD code) 2007. Additions have also been made to include some class names, as well as the few synonyms for types of activities found in colloquial speech.

The census app has also been adapted for persons with disabilities. Deaf and deafblind persons were able to use a web-based self-reporting application that met Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0 standards.

Those who did not have access to the Internet could use the census sites in the nearest municipal office, where, in accordance with the Act of August 19, 2011 on Sign Language and Other Means of Communication, service was also provided in sign language.

Four language versions of the census application were prepared. Apart from Polish, the application was available in English, Russian and Ukrainian.

A separate electronic application was also prepared for the purpose of carrying out a census in collective living quarters (CLQs). Data on persons staying in CLQs were submitted by the managers of these facilities, within the scope of the available documentation. The application contained basic information on the type of facility and persons staying there. Complementarily and independently, persons staying in CLQs were able to provide on their own through an online self-enumeration or upon request through a telephone interview.

5. Selected census terms and definitions

The chapter presents census concepts and definitions necessary for the proper interpretation of the results of the 2021 Census in terms of population size and its demographic and social characteristics.

Based on the results of the Census 2021, the following population categories were distinguished:

1. Population by the national definition.
2. Residents (resident population).

In all tables of publications, the information refers to the category of population as defined by the national definition – hereinafter referred to as “population”.

Population by the national definition. This category, from the point of view of the inhabitants of the gmina, i.e. the smallest administrative division of the country, includes the following groups:

1. Persons living permanently – these are persons who declared in the census that a given gmina is their permanent place of residence (regardless of whether they are registered there for permanent residence or not) and – at the time of the census:
 - a) were present (lived in the gmina),
 - b) were absent, but their absence was less than 3 months,
 - c) have been absent for more than 3 months, but their absence was due to, among others:
 - being in a penitentiary or investigative facility,
 - staying abroad.
2. Persons staying temporarily for more than 3 months. It applies to persons who declared in the census that their permanent place of residence is another gmina in the country, while they stayed in the place/gmina of the census temporarily (for more than 3 months) for the following reasons: study, work, family or housing conditions, treatment or rehabilitation, being in a nursing home.

The category of the actual population of a given gmina did not include persons who came from abroad for a temporary stay, i.e. those who did not have permanent residence in Poland. The category also does not include permanent residents of a given gmina who, at the time of the census, stayed outside the gmina for more than 3 months for reasons other than staying in a prison or staying abroad, i.e. persons who temporarily stayed in another gmina of the country (in accordance with the adopted definition, these persons were included there as the population according to the national definition). Similarly, the population for individual statistical localities is distinguished.

Resident population (residents). Residents from the point of view of the inhabitants of the commune include:

- a) permanent residents, except for persons residing outside their place of residence (gmina) for at least 12 months – regardless of their place of residence (in the country or abroad). The exceptions are Polish diplomats on posts and soldiers stationed on foreign military missions who, despite staying abroad, have been included as permanent residents of Poland (according to the recommendations of the UNECE and the Eurostat),
- b) persons temporarily residing in the gmina for at least 12 months, who came from another place in the country or from abroad (foreigners without permanent residence in Poland).

The following criteria were adopted as the criterion of population movement when distinguishing the category of residents (similarly to the population according to the national definition): study, work, family and housing conditions, treatment and rehabilitation, stay in a nursing home. This means that people staying in prisons or detention centers – regardless of the length of absence – are counted as residents of the locality where they lived before their “forced” departure.

Age of individuals is determined by the number of years completed as determined by comparing the full date of birth to the date of the census (known as the critical moment, March 31, 2021).

Economic age groups. The working age population is understood as the working age population. The ages of 18–64 were assumed for men, and 18–59 for women. Among the working-age population, the mobile age, i.e. aged 18–44, and the non-mobility age, i.e. men – 45–64, women – 45–59, are distinguished. The non-working age population is understood as the pre-working age population, i.e. up to 17 years of age and the post-working age population, i.e. men – 65 years and more, women – 60 years and more.

Marital status – due to national laws that set a lower age limit for marriage, censuses assume that marital status is defined for persons age 15 and older. Under Polish law, there are four categories of marital status:

- single – persons who have never been legally married;
- married – persons whose marriage was contracted in accordance with secular law;
- widowed – persons whose legal marriage has ceased to exist because of the death of a spouse;
- divorced – persons whose marriage has been dissolved by a court decision.

International migrations – are departures from the country of permanent residence (emigration) or arrivals to the country (immigration) in order to live permanently or for a temporary stay. In the UN recommendations, international migration is defined as the fact of changing the country of main residence, where main residence means the place where a person spends most of their time during a certain period; the length of this period may be – depending on the legal regulations adopted in individual countries – 3 months, 6 months, most often at least 12 months.

Taking the length of stay (absence) as the observation criterion, migrations are divided into:

- **short-term** – temporary stay up to 12 months,
- **long-term** – temporary stay at least 12 months plus permanent residence – regardless of the period of residence.

Migrations for permanent residence are migrations related to settling in another country for permanent residence (in the light of Polish law: immigration is registration for permanent residence, and emigration – deregistration from permanent residence in Poland).

Temporary migrations are migrations related to a temporary stay lasting more than 3 months. In a broader sense, the term can cover all non-definitive migrations, i.e. not for settlement, and thus according to the division recommended by the UN – long-term and short-term migrations.

Migrant is a person who changes his place of residence.

Emigrant is a person moving from a country abroad for permanent residence or for temporary stay.

Immigrant is a person who came from abroad to a country for permanent residence or for temporary stay.

Country of birth – in accordance with international recommendations, the country of birth had to be specified by referring to the state borders valid at the moment of Census, and not on the day of birth, e.g. if a person was born in Vilnius, the country of birth should be Lithuania, regardless of the year of birth.

Such a solution was applied with a view to ensuring comparability, and especially to avoiding data duplication on the international scale.

Citizenship is defined as a particular connection (legal bond) between a person and the State. It does not show the ethnic origin and is not depended on nationality. For those who did not have citizenship of any country, there was an option to answer: do not have citizenship of any country. If the census respondent had citizenship of several countries, a hierarchy of indications was used: Poland, EU countries, third countries.

Foreigner is any person who does not have Polish citizenship, regardless of the fact of having or not having citizenship(s) of other countries. Foreigners who came to Poland for permanent residence are treated as permanent residents, while others, depending on the time of actual stay in our country:

- as temporarily residing (short-term immigrants) – in the case of staying for less than 12 months,
- as residents (long-term immigrants) – in the case of staying for at least 12 months.

Stateless person is a person who does not have the citizenship of any country (stateless persons are considered foreigners).

Internal migrations – are movements of people within the borders of the country.

As part of internal migrations, the following migrations are distinguished:

- inter-voivodship, i.e. population movements from one voivodship to another,
- intra-voivodship, i.e. changes of place of residence within the same voivodship,
- inter-powiat, i.e. population movements from one powiat to another,
- intra-powiat, i.e. changes of place of residence within the same powiat.

When classifying the internal migrations in terms of administrative character of the territories among which there was a movement, following directions of migration are distinguished:

- from rural to urban areas,
- from urban to rural areas,
- from one urban area to another,
- from one rural area to another.

Temporary internal migrations – are migrations related to a temporary stay outside the place of permanent residence lasting or intending to last longer than 3 months.

Nationality – national or ethnic affiliation – is a declarative individual characteristic of each person expressing his/her emotional, cultural or ancestral connection to a particular nation or ethnic community, which is based on subjective feeling. Nationality (felt national-ethnic affiliation) should not be confused with a citizenship.

Language used at home – refers to the language used on a daily basis at home and refers to the spoken or sign language that is used in family contacts. The language used in family home contacts does not relate to the knowledge of foreign languages.

Denomination (religious denomination) is the formal participation or emotional connection of a person with a specific religious denomination (church or religious association). Religion should be determined on the basis of a voluntary declaration, including one expressing no connection with any religion (no religion).

Education – this is the highest educational level achieved in a school-based system, or in any other training mode or form, recognised in compliance with the binding education system. The basis for classifying education to a given level is provided by a certificate (diploma) of completion of a certain school, irrespective of the mode of studying (e.g full-time, evening/weekend, part-time, by correspondence) in the country or abroad.

Educational attainment is determined by the ISCED 2011 classification:

- a) tertiary education with an academic degree of at least doctorate (Ph. D.) – shall be marked by persons with a doctoral or postdoctoral degree or with a title of professor;
- b) tertiary education with a master's degree, master's degree in engineering or equivalent degree – obtained after graduation from a second degree studies or long-cycle master's degree programmes. This category also includes individuals who hold a medical degree;
- c) tertiary education with a bachelor's (licentiate), engineer's or equivalent degree – marked by persons with a bachelor's, engineer's or equivalent degree – obtained after graduation from Bachelor's, engineer's or equivalent studies);
- d) college graduation diploma – applies to graduates of teacher training colleges and teacher training colleges of foreign languages (except for those organised within a higher education institution) and graduates of social services colleges;
- e) post-secondary education – applies to persons who have a certificate (diploma) of completion of a post-secondary school, admission to which was conditional upon possession of a secondary school leaving certificate. This category also includes those who have completed teacher training;
- f) general secondary education – shall be marked by persons who received a certificate of graduation from a general secondary school, profiled (specialised) secondary school, supplementary secondary school or who graduated from a lower secondary school (gimnazjum) before 1932;
- g) vocational secondary education – persons who have obtained a certificate of completion of a vocational secondary school (technical school, supplementary technical school, vocational secondary school, technical secondary school, art school of the second degree providing at the same time a secondary school curriculum);
- h) basic vocational/stage I sectoral vocational education – held a person who obtained a certificate of completion of: vocational school (basic vocational or agricultural school, industrial school), vocational or agricultural school, agricultural correspondence course at the level of basic vocational school only, school of masters, sectoral vocational school of the first degree;
- i) lower secondary (gimnazjum) – held by persons who have obtained a certificate of completion of lower secondary school or a certificate of completion of a special preparatory school;
- j) primary – held by persons who have received a certificate of completion of: a primary school (before the war a common school) regardless of how many grades it had (eight, seven, six or formerly four), courses for workers in the scope of a primary school and a primary art school realising at the same time the curriculum of a primary school;
- k) incomplete primary or no school education – refers to persons who are attending primary school, attended primary school but did not complete it, who have never attended school.

Disabled persons (with disabilities) are persons who have an appropriate certificate issued by an authorised body or persons who do not have such a certificate, but their physical, mental or mental fitness permanently or periodically hinders, limits or prevents the performance of everyday activities, education, work and social roles.

The statistical division of the disabled population distinguishes three basic groups:

- persons with legal and biological disabilities, i.e. those who have an appropriate certificate issued by an authorised body and at the same time have (feel) limitation of ordinary (basic) life activities appropriate to their age,
- persons with disabilities only legally, i.e. those who have the appropriate certificate(s) issued by an authorised body,
- persons with disabilities only biologically, i.e. those who do not have such a certificate(s), but feel restricted in their usual (basic) life activities appropriate to their age.

The criterion for qualifying a given person as a group of legally disabled people was:

- for persons aged 16 and over – possession of a valid certificate issued by the relevant adjudicating authority, determining the degree of disability, incapacity for work, the advisability of retraining or disability,
- for persons under 16 years of age – possession of a valid certificate of disability issued by the adjudicating authority.

Due to the existing limitations among the disabled population, there are three degrees of limitation of the ability to perform basic activities: completely, severely or moderately limited. In all cases, these are long-term conditions, i.e. those that last or are expected to last for 6 months or more.

It should be emphasised that the data collected within the NSP 2021 relating to the limitations in daily functioning were collected on a voluntary basis (declaration and subjective assessment of the respondent) – in accordance with the provisions of the Act on the 2021 Census.

A collective living quarters (CLQs) is a group of premises (rooms and other ancillary facilities), located in one or more buildings, occupied by one separate establishment, providing the following services: care and education, hotel, health or other, which are usually associated with the residence/stay of more people or facilities of religious institutions. A collective living quarters include: student dormitories, workers' hotels, children's homes, social assistance homes, facilities for the homeless, monasteries, monastic houses.

6. Classifications and groupings used for population in the 2021 Census

1. Groupings and classifications set out in Commission Implementing Regulation (EU) 2017/543 of 22 March 2017 laying down rules for the application of Regulation (EC) No 763/2008 of the European Parliament and of the Council on population and housing censuses as regards the technical specifications of the topics and of their breakdowns;
2. The International Standard Classification of Education (ISCED – UOE, 2011);
3. International Standard ISO 3166-1, Codes for the representation of names of countries and their subdivisions-Part 1: Country code (ISO 3166-1:2020).